

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANABİLİM DALI**

**KÜLTÜREL MİRAS EĞİTİMİNİN GÖRSEL SANATLAR
DERSİNDE VERİLMESİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

KÖKSAL KASIM

YÜKSEK LİSANS

**DANIŞMAN:
DOÇ. DR. MAHMUT SAMİ ÖZTÜRK**

KONYA-2019

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Köksal KASIM		
	Numarası	168119011007		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Resim ABD/Resim Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tezin Adı	Kültürel Miras Eğitiminin Görsel Sanatlar Dersinde Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri		

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Köksal KASIM

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Köksal KASIM
	Numarası	168119011007
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Resim Ana Bilim Dalı / Resim Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. M. Sami ÖZTÜRK
	Tezin Adı	Kültürel Miras Eğitiminin Görsel Sanatlar Dersinde Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan “Kültürel Miras Eğitiminin Görsel Sanatlar Dersinde Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri” başlıklı bu çalışma 12/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Doc. Dr.	M. Sami ÖZTÜRK	
2	Doc. Dr.	Öğretmen Görüşleri	
3	Dr. Öğr. Üyesi	Ömer Tayfun ÖZTÜRK	

ÖNSÖZ

Görsel Sanatlar Eğitimi; Bireylere, farklı sanatların ilke ve teorilerine dayanan estetik bir bakış açısı kazandırmayı hedefler. Bireyleri birey yapan ana özelliklerinden biri de yaratıcı düşünebilmeleridir. Sanat eğitimi, yaratıcı düşüncenin ilerlemesinde vazgeçilmez unsurlardan biridir. Sanat eğitimi insanlara düşünmeyi ve anlamayı öğretir. Bu açıdan sanat eğitimi; insanların hayallerini, umutlarını, düşündüklerini estetik ve sanatsal bir şekilde yansıtmasını sağlar. Bu yüzden ki görsel sanatlar eğitimi, eğitimin her basamağında gerekli ve önemlidir. Görsel Sanatlar eğitimi, bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir.

Görsel sanatlar programının üç öğrenme alanından biriside “Kültürel Miras” tır. Bu araştırmada, MEB Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ ne bağlı ortaokullarda bu dersin uygulayıcısı olan, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin, “Kültürel Miras” a yönelik genel görüşlerinin neler olduğu, uygulamada neler yaptıkları ve ne tür zorluklarla karşılaştıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmanın ortaya çıkmasında, gerek düşünce gerekse hayata geçirilme aşamasında yardım ve desteklerini gördüğüm tez danışmanım, Doç. Dr. Mahmut Sami hocama sonsuz, teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca bu araştırmaya katılan görüş ve önerilerini benimle paylaşan öğretmen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Köksal KASIM
Konya 2019

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Öğrencinin	Adı Soyadı	Köksal KASIM		
	Numarası	168119011007		
	Ana Bilim /Bilim Dalı	Resim ABD/Resim Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Mahmut Sami ÖZTÜRK		
Tezin Adı	Kültürel Miras Eğitiminin Görsel Sanatlar Dersinde Verilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri			

ÖZET

Görsel Sanatlar eğitimi, bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı temel öğrenme alanlarına göre üç öğrenme alanına ayrılmıştır: Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Sanat Eleştirisi ve Estetik, Kültürel Miras'dır.

Araştırmada, 2018–2019 eğitim öğretim yılında Konya ilinde görsel sanatlar dersi eğitimi veren 40 öğretmene, “Kültürel Miras” öğrenme alanının uygulanmasına yönelik ortaokullarda uygulamada neler yaptıkları ve ne tür zorluklarla karşılaştıklarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada görsel sanatlar öğretmenlerinin mevcut algıları, deneyimleri ve uygulamaları ortaya çıkarılmak istendiğinden nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgular kodlara bölünmüş ve ilgili görüşlere yerleştirilmiştir. Tabloların altında ise bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Araştırmanın sonucunda görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğeleri konusundaki görüşleri, görsel sanatlar dersi ile kültürel miras eğitiminin ilişkisinin ne olduğu, görsel sanatlar dersinde kültürel miras eğitime yeterince yer verilip verilmediği, kültürel miras eğitimi verilirken hangi yöntem ve teknikleri kullanılabileceği ve kültürel miras eğitimi verilirken karşılaşılan sorunların neler olduğu ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın görsel sanatlar öğretmenlerine, öğretmen adaylarına, program geliştiricilere, sanat eğitim ile ilgili araştırma yapan kişi ya da kuruluşlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Eğitim, Kültür, Miras, Görsel Sanatlar

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	

Author's	Name Surname	Köksal KASIM		
	Student Number	168119011007		
	Department	Resim		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Assoc. Prof. Mahmut Sami ÖZTÜRK		
Title of the Thesis/Dissertation	Teachers' Views About Teaching Cultural Heritage Education in Visual Arts			

ABSTRACT

Visual Arts education is a requirement for individuals of all age groups at every level since they provide advantages and positive benefits for the individuals in their personal lives such as self-expression and aesthetic awareness. The Visual Arts Course Curriculum is divided into three learning areas according to basic learning areas. Visual Communication and Forming Artistic, Criticism and Aesthetics, Cultural Heritage

In this research, 40 teachers who have been teaching the visual arts in 2018-2019 learning period in Konya were asked about what kind of difficulties they faced and what they did through the application of “Heritage Educating” in the middle school levels. In this context, qualitative research method has been utilized in the study because it is aimed to reveal the current perceptions, experiences, and practices of visual arts teachers. The findings of the interviews were divided into codes and placed in relevant opinions. Under the tables, the findings were supported by direct quotations.

As a result of the research, the opinions of the visual arts teachers about the cultural heritage elements, the relationship between visual arts and cultural heritage education, whether or not there is enough education in the cultural arts education in the visual arts course, what methods and techniques can be used when giving cultural heritage education has been revealed. It is thought that these results will contribute to the visual arts teachers, teacher candidates, program developers and the people or organizations doing research about art education.

Keywords: Art, Education, Culture, Heritage, Visual Arts

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
TEZ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TABLolar LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM –GİRİŞ..... 1

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	1
1.2. Problem Durumu	1
1.2.1. Alt Problemler.....	1
1.3. Sayılıtlar... ..	2
1.4. Sınırlılıklar.....	2

İKİNCİ BÖLÜM – KAVRAMSAL ÇERÇEVE 3

2.1.Eğitim	3
2.1.1.Sanat.....	5
2.1.2. Sanat Eğitimi.....	7
2.1.3. Sanat Eğitiminin Gerekliği ve Önemi.....	9
2.1.4. Türkiye de Sanat Eğitimi	10
2.2. Ortaokullarda Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Dersi	12
2.2.1. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı	14
2.2.2.Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi Programının Genel Özellikleri.....	15
2.2.3.Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi Programının Genel Amaçları	16
2.2.4. Görsel Sanatlar Dersinin Temel İlkeleri.....	19
2.2.5. Görsel Sanatlar Dersinin Temel Becerileri	19

2.3. Görsel Sanatlar Dersi Programında Yer Alan Öğrenme Alanları.....	20
2.3.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme	21
2.3.2. Sanat Eleştirisi ve Estetik	21
2.3.3. Kültürel Miras	22
2.4. Kültür ve Kültür Kavramın Önemi.....	23
2.4.1. Kültürel Miras Kavramı	24
2.4.2. Somut Kültürel Miras Kavramı	24
2.4.2.1. Taşınmaz Kültürel Miras Varlıkları	29
2.4.2.2. Taşınır Kültürel Miras Varlıkları	30
2.4.3. Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramı.....	32
2.4.4. Kültürel Mirasın Önemi	35
2.4.5. Kültürel Miras Eğitimi	36
2.4.6. Dünyada Kültürel Miras Kavramının Tarihi Gelişimi.....	38
2.4.7. Türkiye’de Kültürel Miras Kavramının Tarihi Gelişimi	40
 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM-YÖNTEM.....	44
3.1. Araştırmanın Modeli	44
3.2. Çalışma Grubu.....	45
3.3. Veri Toplama Aracı ve Yöntemi	51
3.4. Verilerin Toplanması.....	53
3.5. Verilerin Analizi.....	54
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları.....	54
 DÖRDÜNCÜ BÖLÜM-BULGULARVE YORUMLAR.....	57
4.1. Katılımcıların Kültürel Mirasa Yönelik İlgileri.....	57
4.2. Katılımcıların Kültürel Miras Eğitimine Yönelik Görüşleri	59
4.3. Araştırmaya Katılan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Kültürel Miras Öğeleri Konusundaki Görüşleri....	64
4.4. Katılımcılara Göre Görsel Sanatlar Dersi İle Kültürel Miras Eğitimi Arasındaki İlişkiye Ait Görüşler.....	67
4.5. Katılımcılara Göre Görsel Sanatlar Dersinde Kültürel Miras Eğitimine Yeterince Yer Verilip Verilmediği Ait Görüşleri	70

4.6. Katılımcılar Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Yöntem ve Teknikleri Kullanmaktadır Görüşleri.....	73
4.7. Katılımcıların Kültürel Miras Eğitimi Verirken Karşılaştığı Sorunlar ve Bunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Ait Görüşler	75
4.8. Katılımcıların Kültürel Miras Eğitiminde Öğrencilerin İlgisi ve Buna Yönelik Millîlik Bağlamında Neler Yapılabilir Görüşleri	79
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA.....	88
EKLER.....	94
ÖZGEÇMİŞ	97

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kültürel Mirasın Sınıflandırılması.....	27
Tablo 2: Kültürel Mirasın Yüz Yüze Kaldığı Tehlikeler.....	35
Tablo 3: Çalışma Grubuna İlişkin Genel Bilgiler.....	45
Tablo 4: Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı.....	47
Tablo 5. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı.....	48
Tablo 6: Katılımcıların Eğitime Durumuna Göre Dağılımı.....	49
Tablo 7: Katılımcıların mezun oldukları okullara Göre Dağılımı.....	50
Tablo 8. Katılımcıların Hizmet Yıllarına Göre Dağılımı.....	51
Tablo 9. Katılımcıların Kültürel Mirasla İlgili Yayınlarla Olan İlgilerinin Dağılımı.....	57
Tablo 10. Katılımcıların Müze ve Ören Yerlerine Ziyaretlerine Yönelik İlgilerinin Dağılımı.....	57
Tablo 11. Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına Yönelik Yapılan Eğitim Seminerlerine Karşı İlgilerinin Dağılımı.....	58
Tablo 12. Katılımcıların Kültürel Miras Konusunda Çıkan Medya Haberlerine Karşı İlgilerinin Dağılımı.....	58
Tablo 13. Katılımcıların “Kültürel Miras Eğitiminin” Programda Yeterince Yer Alıp Almamasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	59
Tablo 14. Katılımcıların Kültürel Miras Konuları Öğrencilerin Öğrenim Durumları İçin Önemli Bir Yenilik İçerir Görüşlerinin Dağılımı.....	59
Tablo 15. Katılımcıların Müzelerin Görsel Sanatlar Dersinde Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	60
Tablo 16. Katılımcıların ‘Kültürel Miras’ Konuları, Toplumların Birbirlerini Tanımalarına, Dolayısıyla Kültürlerin de Birbirlerine Yakınlaşmasına Yardımcı Olur Görüşüne İlişkin Dağılımı.....	60

Tablo 17. Katılımcıların ‘Görsel Sanatlar Dersinde ’Kültürel Miras’ Eğitimine Yönelik Müze-Ören Yeri Gibi Gezilerin Öğrencilerin Sosyo Kültürel Gelişimine Olan Katkılarına İlişkin Dağılım.....	61
Tablo 18. Katılımcıların Müzede “Kültürel Miras” Eğitimine Yönelik Ders Faaliyetleri Yapılmasının Okul İçi Etkinliklere Göre Daha Fazla Fayda Sağlayıp Sağlamadığına İlişkin Dağılımı.....	61
Tablo 19. Katılımcıların ‘Sınıflarda Akıllı Tahtada Yapılan Kültürel Miras İçerikli Eğitimlerin Öğrencilerin Hayal Gücünü ve Duyusal Algı Merkezini Harekete Geçirdiği Fikrine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı.....	62
Tablo 20. Katılımcıların ‘Kültürel Miras’ Eğitimi Bağlamında Müzelerin Sanat Eserleriyle Doğrudan İletişim Sağlaması Kalıcı Öğrenmeyi Daha Fazla Artırır Görüşlerine Ait Dağılım.....	62
Tablo 21. Katılımcıların Geleneksel (Pasif) Müze Gezileri, Öğrencilerde Gerçek Anlamda Kalıcı ve Etkin Öğrenme Meydana Getirmeyebilir Görüşüne Ait Dağılım.....	63
Tablo 22 Katılımcıların “Kültürel Miras” Konusun Görsel Sanatlar Dersinde Verilmesinin Kazanım Olarak Yeterli Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine Ait Dağılım.....	63
Tablo 23. Öğretmenlerin Kültürel Miras Konu İçerikleri Neleri Kapsamalıdır Görüşüne Yönelik Bulgular.....	64
Tablo 24. Öğretmenlerin Kültürel Miras Öğelerinden Hangilerinin Daha Önemli ve Gerekli Olduğuna Yönelik Bulgular.....	66
Tablo 25. Öğretmenlerin “Kültürel Miras Eğitimi” Konuları Güncel midir? Görüşüne Yönelik Bulgular.....	68
Tablo 26. Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde İlerine Ait Yer Verdikleri Kültürel Miras Örneklerine Yönelik Bulgular.....	69
Tablo 27. Kültürel Miras Eğitimi Sizce Hangi Derslerde Verilmelidir Sorusuna Yönelik Bulgular.....	71
Tablo 28. Öğretmenlerin Kültürel Miras Konusuna Verilen Süre Yeterli midir? Sorusuna	

Yönelik Bulgular.....	72
Tablo 29. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Yöntem ve Teknikleri Kullandıklarına Yönelik Bulgular.....	73
Tablo 30. Öğretmenlerin Okul İçi ve Dışında Kültürel Miras Eğitimine Yönelik Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular.....	74
Tablo 31. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bulgular.....	76
Tablo 32. Görsel Sanatlar Dersinde “Kültürel Miras” Konusunun Daha İyi Öğrenilebilmesi İçin Neler Yapılabilir Sorusuna Yönelik Bulgular.....	77
Tablo 33. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Kültürel Miras Konularına Yönelik Tutumları Hakkında Bulgular.....	79
Tablo 34. Eğitimde Millilik Bağlamında Kültürel Değerlerimizin, Yeni Nesillerce Sahiplenilmesi İçin Neler Yapılabilirliğine Yönelik Bulgular.....	80

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
SEDEP:	Selçuklu Değerler Eğitimi Projesi
TDK:	Türk Dil Kurumu
Vb.:	Ve benzeri
Dr.:	Doktor
S.:	Sayı

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Kültürel miras eğitimini en iyi sunacak ve öğrencileri bilgilendirecek olan derslerden biriside görsel sanatlar dersidir. Bu nedenle, uygulamanın içinde bulunan görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğeleri konusundaki görüşleri, görsel sanatlar dersi ile kültürel miras eğitiminin ilişkisinin ne olduğu, görsel sanatlar dersinde kültürel miras eğitime yeterince yer verilip verilmediği, kültürel miras eğitimi verilirken hangi yöntem ve teknikleri kullanılabileceği ve kültürel miras eğitimi verilirken karşılaşılan sorunların neler olduğu ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmak istenmektedir. Böylece bu araştırmadan çıkan bulgular neticesinde kültürel miras eğitime yeni bir bakış açısı kazandırmak amaçlanmaktadır. Bu çalışma ile elde edilen bulgular doğrultusunda çeşitli öneriler getirilerek sonuçları tartışılarak önerilerde bulunulacaktır. Bu sonuçların görsel sanatlar öğretmenlerine, öğretmen adaylarına, program geliştiricilere, sanat eğitim ile ilgili araştırma yapan kişi ya da kuruluşlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Problem Durumu

Kültürel miras öğeleri ülkenin geçmişini aydınlatmada ve geleceğe ışık tutmada yarar sağlar. Bu miras öğelerinin önemini öğrencilere aktarmak çok önemlidir. Eğitimin başladığı yerlerden olan okulda kültürel miraslar ile ilgili eğitimin yeterince verilmesi gerekmektedir. Bu konuda en büyük sorumluluk gerek disiplinler arası bir ders olmasından, gerek toplumla iç içe olmasından, gerekse “Kültür ve Miras” adlı bir öğrenme alanına sahip olmasından dolayı görsel sanatlar dersine düşmektedir. Bu nedenle özellikle görsel sanatlar dersi veren görsel sanatlar öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimi ile ilgili görüşleri alınmak istenmiştir.

1.2.1. Alt Problemler

Bu çalışmada, araştırma problemi “kültürel miras eğitiminin görsel sanatlar dersinde verilmesine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?” şeklindedir. Bu kapsamda, aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- Araştırma katılan görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğeleri konusundaki görüşleri nelerdir?
- Katılımcılara göre görsel sanatlar dersi ile kültürel miras eğitimi arasındaki ilişki nasıldır?
- Katılımcılara göre görsel sanatlar dersinde kültürel miras eğitimine yeterince yer verilmekte midir?
- Katılımcılar kültürel miras eğitimi verilirken hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktadır?
- Katılımcıların kültürel miras eğitimi verirken karşılaştığı sorunlar nelerdir? Bunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?
- Araştırmaya katılan öğretmenlere göre kültürel miras eğitiminde öğrenci katılımı ve ilgisi nasıldır?

1.3. Sayıtlar

- Araştırma kapsamında elde edilen bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır.
- Veri toplama araçlarının amacına uygun hazırlandığı düşünülmüştür.
- Araştırma kapsamında araştırmaya katılan tüm görsel sanatlar öğretmenlerinin konu hakkında görüşleri alınarak sorulara objektif ve doğru cevaplar verdiği varsayılmıştır.
- Örneklem olarak seçilen öğretmenlerin evreni temsil edebilecek nitelikte olduğu varsayılmıştır.
- Seçilen araştırma yönteminin, bu araştırmanın amacına, konusuna ve çözümüne uygun olduğu düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

- Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.
- Araştırma Konya İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı ortaokullar ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma örnekleme, belirlenen kurumlarda görev yapmakta görsel sanatlar öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM - KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Eğitim

Eğitim formal-informal ve örgün-yaygın olarak ikiye ayrılmaktadır. Formal (resmi) eğitim belli bir plan program çerçevesinde yürütülen kalıcı ve kontrollü bir süreç olsa da; informal eğitimde tam aksine tesadüfi ve spontan ve rastgele bir süreçtir. Örgün eğitim ise okullarda planlanmış ve organize edilmiş belli yaştaki bireyleri kapsayan devamlı bir eğitimidir. Yaygın eğitim ise örgün eğitim alamamış ya da tamamlamış öğrencilerin ilgi ve alalarına göre verilen eğitimidir (MEB, 2016: 6). Davranışsal yaklaşım göz önüne alındığında, eğitim, kişinin davranışlarında kendi yaşamları boyunca kasıtlı olarak davranış değişikliği yaratma sürecidir (Ertürk, 2014: 92). Kişi doğumundan sonra davranışının büyük bölümünü çevresi ile ilgili unsurlarla etkileşimleri sonucu, bir mahsul olarak kazanır. “Yapılandırmacı teori” öğrencilerin bazı bilgi ve beceriler edinmeleri gerektiğini reddetmekle birlikte, eğitimde bireylerin kendi öğrenmelerini anlamayı, kendi öğrenmelerinden mesul olmayı ve kendi davranışlarını denetlemeyi öğrenmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Saban, 2000:123).

Eğitim bir kişinin aklının, bedeninin, duygusal, sosyal becerilerinin, davranışlarının en uygun şekilde veya istenen yönde gelişimi üzerine çalışmalar yapılmasıdır. Eğitim yaşam boyu devam eden planlı veya tesadüfi bir süreçtir (Akyüz, 2008: 2). Eğitim bireylere bilgi ve beceri sağlamanın yanı sıra, toplumun yaşamını ve gelişimini sürdürecekt değerler üretme, mevcut değerlerin dağılımını önleme ve yenileri uzlaştırma eski değerlerle birleştirme sorumluluğu taşır (Varış, 1991: 23).

Psikolojik-bireysel ve sosyolojik-sosyal olmak üzere iki formatlı olan eğitimin en genel tanımı şöyle olabilir: Bireyin adapte olabileceği yetenek ve becerilerini geliştirebileceği rasyonel, duygusal ve davranışsal bir süreçtir. Kendini yeni durumlara uyarlaya bilen yeni ve analiz becerilerini geliştirebilen dengeli, aynı zamanda geçmişini bilen ve geleceği şekillendiren ve yenilikçi çağdaş bireyler yetiştirmektir (S.Tanilli, 2016: 25).

Psikolojik eğitim teorisi, bireyin gelecekteki başarısını önceleyen bireysel yetenekler geliştirmek için manevi çözümlere odaklanır; Sosyolojik eğitim teorisi,

kültürel mirasın yeni kuşaklara aktarılmasını ve yeni kuşakların toplumsal değerlere alıp adapte olma gereksinimlerini ifade eder (Gül, 2004: 234).

Ülkemizde eğitim yöntemi genellikle yapısal sorunlarla karşı karşıyadır. Eğitim sistemi Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin, mantığını sınav, bağımsız uygulama ve araştırma teşvikleri fikrine dayanmayan, bir süre sonra unutilan hazır bilgileri hafızaya alınan bir temelde ezberci sisteme dayalıdır. Araştırma ve inceleme yapılmadığında, kendine güvenmeyen öğrenciler bilgi ve becerilerinde öğretmenlere ve ders kitaplarına bağlıdır; Öğrencilerin sorgulama ve kişilik arayışı kazanması güçleşmektedir (Yurdakul, 2009: 73).

Eğitim sistemimizin temel hedefi, değerlerimize ve yeterliliklerimize entegre edilmiş bilgili, becerili davranışlar sergileyen bireyleri yetiştirmektir. Öğretim programları aracılığıyla bilgi, beceri ve davranış kazanmaya çalışırken değerlerimiz ve yeterlilikler bu bilgi ve beceriler arasında bir bağlantı görevi görür. Değerlerimiz toplumumuzun ulusal ve manevi kaynaklarından damıtılmış geçmişten bu günümüze ulaşmıştır (MEB, 2018: 4).

1739 sayılı milli eğitim temel kanuna göre Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından birincisi:

“Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek”(MEB, 2006: 3).

Eğitim sistemleri insanları her yönden geliştirmeyi ve ait olduğu topluma ve insanlığa yararlı bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Tüm eğitim alanlarında olduğu gibi, ilgi ve sevgiye dayandırıldığında başarı oranının artacağı şüphesizdir (MEB, 2008: 9).

2.1.1. Sanat

Sanat; hayal gücü, kabiliyet ve yaratıcılık isteyen bir insan etkinliğidir. Başka bir söyleyişle bir hissin, bir fikrin, bir tasarımın anlatılması sonucu ortaya çıkan üstün yaratıcılıktır. İnsanlığın ilk çağlardan bu yana hislerini amaçlarını anlatmak için yaptıkları müzik, resim, heykel vb. ürünler sanat eseri olarak adlandırılır (MEB, 2008: 9).

Sanat terimi insanın yaşamı kadar eski bir kavramdır. İnsanlık yaşamı boyunca her bir toplumun kendine özgü sanatı olmuştur. Nerede bir insan yaşamı varsa orada yaşamayı gerektiren maddiyatın yanında hissin, duygunun, düşüncenin, içgüdüsellüğün bir etkisi olarak sanat kendini gösterir (Artut, 2001: 12). Yaşamın bir parçası olan sanat insanlık tarihi boyunca her zamanın her diliminde var olduğu görülmüştür. Sanatın tanımı antik dönemden itibaren bu güne dek tartışılmaktadır. Sanat yaşama ve yeniliğe her zaman açıktır. Bu yüzden sanat bilimsel araştırmalarda olduğu gibi net, kesin bir tanıma sahip değildir. Tarih içindeki düşünürler estetikçiler sanatın somut bir tanımı yerine varsayımlar ve tartışmalar üzerine yoğunlaşmışlardır (Artut, 2009: 19). Gombrich (2002) “Sanatın Öyküsü” adlı kitabında sanatın tam bir tanımı olmadığını sadece sanatçının var olduğunu sanat kavramının yer ve döneme göre farklı anlamlara ve farklı tanımlara gelebileceğini belirtmiştir.

Plato ilk önce sanat fikrini “mimesis” olarak geliştirdi; bu, yunanca' da kopyalama veya taklit anlamına gelir. Bu nedenle, sanatın temel anlamı, yüzyıllar boyunca, güzel veya anlamlı bir şeyin temsili veya replikasyonu olarak tanımlandı. Kabaca on sekizinci yüzyılın sonuna kadar, bir sanat eserinin konusunu ne kadar sadık bir şekilde kopyaladığına dayanarak değerlendiriyordu. Sanat, başkalarının görmesi ve yorumlaması için fiziksel biçimde tezahür eden, insan olmanın ne anlama geldiğinin bir sembolü olarak düşünülebilir. Maddi bir şeyin veya bir düşüncenin, bir hissin veya bir kavramın sembolü olarak işlev görebilir (Marder, 2018). Sanat bir nesnenin, bir duygunu ya da düşüncenin etkili ve yaratıcı bir şekilde ifade biçimidir. Türk Dil Kurumu “sanat“ ı şöyle tanımlamıştır. “Bir duygunun bir düşüncenin ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü veya bunların sonucunda ortaya çıkarılan üstün yaratıcılık (TDK, 2019). “Sanat, hem amaç hem de

araç olarak çağdaş eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Öğrenciler ne kadar farklı sanat alanıyla karşılaşılırsa o kadar farklı sanatsal ifade biçimlerini tanır, farklı sanat formlarının dilini ve olanaklarını anlar, farklı sanatsal değerlere karşı duyarlılık ve farkındalık geliştirir. Dolayısıyla sanat etkinlikleri programları tüm sanat dallarının program içinde imkânlar ölçüsünde yer almasını hedeflemektedir” (MEB, 2006: 7).

Sanatın evrensel bir tanımı yoktur, ancak sanatın beceri ve hayal gücünü kullanarak güzel ya da anlamlı bir şeyin bilinçli yaratımı olduğunun genel bir fikir birliği vardır. Sanat eserlerinin tanımı ve algılanan değeri tarih boyunca ve farklı kültürlerde değişmiştir. “Sanat” terimi, Latince “ars” kelimesinin karşılığı olarak, sanat, beceri veya zanaat anlamına gelir. Kelimenin bilinen ilk kullanımı 13. yüzyıl el yazmalarına rastlamaktadır. (Marder, 2018). Sanatın tek bir tanımını yapmak mümkün değildir. Sanat göreceli kapsamlı bir kavramdır. Sanatın kültürlerin yaratılmasında ve insanlığın yapılandırılmasında önemli rol oynadığını görebiliyoruz (Hurwitz ve Day, 2007). Toplum ve sanatın gelişimi bir birinden ayrılmazlık gösterir. İnsanın var oluşundan beri sanat yaşamın bir parçası olmuştur. Gombrich, mağara duvarlarına figürler çizen insanların ilk sanatçılar olduklarını söyler. Bu figürler bize sanatın insanla aynı yaşıt olduğunu ve insanların sanatla iç içe gelişmişlik gösterdiğini göstermektedir (Gombrich, 1992). Bu zaman süreci içinde sanatta toplumsal süreç içinde gelişmiş ve gelişmeye devam etmiştir. Fischer: Sanatın kendisi toplumsal bir hakikattir. İnsanı parçalanmış bir durumdan birleşmiş bir bütüne çevirebilir. Sanat insanın gerçekleri fark etmesini sağlar (E. Fischer, 2005).

Sanat eserinin estetik bir kaygıya sahip olması gerekmektedir. Lakin estetik olan her şey sanat eseri değildir. Bu yüzden bir şeyin sanat eseri olabilmesi için gerekli olan koşullar vardır.

- Sanat, insana ait bir iştir, sanat eserini insan gerçekleştirir. Doğanın ve hayvanların yaptıkları işlerde sanat eseri aranmaz.
- Sanat eseri süreklilik özelliği taşır.
- Sanat eseri form, çizgi, ses, duygu, yazı ile ifade edilir.
- Sanat eseri konu, içerik, öz, bildiri taşır. Belirli bir konuyu ideali ortaya koyan mesajlar verir (Mülayim, 1994: 22).

Genel anlamda sanat; insanın hislerini, düşüncelerini belli araçlarla (renk, biçim, şekil, ritim, söz, çizgi vb.) belli yöntemle belli bir güzellik belli bir hoşnutluk anlayışına göre etkileyici ve özgün bir şekilde ifade edebilme şeklidir (Şahin, 2012: 274).

2.1.2. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi kavramı, genel manada, plastik sanatların ötesinde, sanat dallarının tamamını kapsayan bir kavramken; yaygın anlamda görsel sanatlar alanında verilen eğitim-öğretim sürecini ifade eder (Kırıçoğlu, 2002). “Sanat eğitimi, çocuk ve ergeni sanatçı yapmayı amaçlamaz; çağdaşlaşma süreci içinde toplumda yetişmekte olan kuşakları her alanda yaratıcılığa yönelten bir ders içi ve ders dışı etkinlikler bütünüdür” (San, 2002: 216).

Sanat eğitimi kişiye bulunduğu çağa ayak uydurma kendi kendine düşünme fırsatı verir. Toplum içinde bir birini hisseden eleştiren saygı duyan fertlerin yetiştirilmesine olanak sağlar. Sanat hayata karşı özgün biçimler verir. Kültürlerin anlaşılır olmasını sağlar, kendi kültürel mirasımız koruma yaşatma ve gelecek nesillere aktarmada etkin görev üstlenir. Bu yönden sanat eğitimi, eğitimin her basamağında her birey için gereklidir. Çünkü nitelikli bir görsel sanatlar eğitimi uygar bir dünyada var olma şartlarındandır (MEB, 2006: 6).

Sanat eğitimi, eğitim ile sanatın farklı durumlarda, farklı ölçülerde ve farklı ağırlıkta bir araya geldiği sahadır. Dünya ile tanışma, görme idrak etme, nitelendirme ve düzenleme ile başlayarak sonra yapıt verme üründen lezzet alama olarak gelişir (Kırıkoğlu, 2002: 99). Türkoğlu (1984: 14) ise sanat eğitimi kişinin hislerini, fikirlerini ve izlenimlerini aktarmada beceri ve yaratıcılık gücünü estetik bir seviyeye getirebilmek amacı ile yapılan eğitim çalışması olarak tanımlar. Bu çalışmanın amacında toplumun en küçük ferdi olan bireyin çağdaş bir kişi olarak yetiştirilmesi, buradan da çağdaş bir toplum oluşturulması amaçlanmıştır.

Sanat eğitimi bir haz bir his olmanın ve güzel formlar yaratmanın yanı sıra daha çok yeni orijinal, girişken, modern düşünceler üretmeyi öngören yaratıcı zihinsel faaliyetler olarak görülmektedir. Sanat eğitimi bilimsel ve rasyonel temellere

oturtulmaktadır. Amaç kendisine güvenen, özgür düşünebilen kendini tamamlayan, kendi gücü ve kabiliyetlerini sonuna kadar kullanabilen, kendini bugüne değil geleceğe de hazırlayabilen kendisiyle beraber etrafını da şekillendiren bireyler yetiştirmektir. Dış dünyaya ve beraber yaşadıklarına açık; kendisine ve çevresine saygılı; topluma çevreye karşı mesul olan, üreten, heyecanlı, kararlı akıllı ve duyarlı insanlar yetiştirip topluma kazandırmak (San 1984: 6). “Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerin geliştirilmesini, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır”. Sanat insanlık tarihi serüveni boyunca var olmuş bir vakadır. İnsanlığın yaşadığı hayat tarzları, yaşam şekilleri, hayata bakışları sanatın şekillerini ve sanata bakışlarını değiştirmiştir. Her toplumda ve her devirde, sanat değişik görünümelerde karşımıza çıkmıştır (Artut, 2002: 104).

Sanat eğitimi bir disiplin olarak görsel sanatların tüm bölümlerini içine alan okul içinde ve okul dışında yaratıcı sanat eğitimi olarak tanımlanır. Milli eğitimde bu alana ilişkin dersler sınırlıdır. Sanat eğitimi denilince genellikle plastik sanatlar akla gelmektedir (San, 2010: 17).

Nitelikli bir insan, üreten, tenkit eden, estetik hisleri gelişmiş duyarlı, çağdaş bir insandır. Bu da sanat eğitimini, eğitim sisteminin en önemli parçası olduğunu gösterir. Sanat eğitiminin asıl amacı bu değerleri taşır, sanat eğitiminin asıl amacında insanları bu istikamette geliştirmektir. Sanat eğitimi alan kişi bakmayı değil sezmeyi öğrenir, hadiselerle farklı açılardan bakarak düşünür, tenkit eden, sorgulayan, araştıran, yeni yollar arayan sağlıklı ve mutlu bir kişiliğe erişir. Böylece nitelikli insanlardan oluşan toplumun gücü siyasi, kültürel, sanatsal, sosyal ve ekonomik açıdan feraha ulaşır (Türkan, 2008: 3).

2.1.3. Sanat Eğitimin Gerekliliği ve Önemi

Sanat eğitiminin gerekliliği ve öneminin temelinde insan ruhunun yüceltilmesi, inananların özgürleşmesi, bireylerin ruhsal ihtiyaçlarının doygunluğu ve dengeli, modern, duyarlı bir toplum oluşturma çabasıdır. Sanat eğitimi, bireylere hür ifade olanakları sunar. Hızla ilerleyen, sanayileşen, şehirleşen toplumların bireylerinde

görülen zihinsel bozuklukların artması ve bunun kökünde mekanizasyonla yaratılan monoton hızlı yaşam ve elektronik cihazların kökeninin, insanların deşarj olanaklarının kısıtlanması olduğu gerçeğidir. Bu durum insanların hayatlarından kopmaya, dengesizliğe ve yabancılaşmaya neden olabilir (Gençaydın, 1990: 44). Dünyadaki toplumların genel hedefleri uygarlığa yöneliktir. Bu nedenle, bugün, toplumun en önemli koşullarından biri sanat eğitimidir. Sanat eğitiminin gerekliliğini, sanatla yaşam öyle iç içe girmiştir ki sanatsız toplumların dengeleri sarsılır. Sanat dersleri (resim, müzik) bireyin kişiliğinin oturduğu derslerdir. Çocuk, bu derslerle iyi ya da kötü sanat eserlerini fark etmeyi kendini tanımayı öğrenir. Sanat eğitimi, çocuğun özgür olması ve kendine güvenmesi için çok önemlidir (Emir, 2009: 25).

Sanat eğitiminin verilmesinin gerekliliği doğrudan çocuğun sanatsal gelişimi ile alakalıdır. Bu nedenle öncelikle, temel eğitim düzeyi olan ilköğretim kurumları seviyesinde sanatın lüzumlu olup olmadığı tartışılmalıdır. İlkokul çağı, insanlığın basitten karmaşığa ilerleyen sürecinde önemli bir duruma sahiptir. Birey için bu dönemde yapılması gerekenlerden biri, bilimsel farkındalıkla sağlıklı bir görsel sanatlar eğitimi vermektir (Atmaca, 2008: 25).

“Sanat eğitimi de diğer eğitim alanları gibi “yapıcı, yaratıcı, yorumlayıcı yetenekleri uyandıran, geliştiren, bireyin kendini değerlendirmesi ve kendini tanıması yönünde bilinçlenmesini sağlayabilmek gibi önemli hedeflere varmada yardımcı olan bir alandır” (MEB, 2008: 10-11). Sanatın birçok görevi vardır. “Sanatın işlevleri arasında; iletişim kurma, okur-yazarlık, eleştirel düşünme, değerlendirme, yaratıcılık kazandırması vardır. Birçok sanat yapıtı görerek ve bu yapıtlardaki değerleri özümseyerek kişide bir değer birikimini sağlar ve de kültürel, toplumsal gelişmede katılımcı kişiler yetişmesinde önemli rol oynaması sıralanabilir” (Kırıçoğlu, 2005: 45). Sanat eğitimi kişinin kendisini tanımasına değil, aynı zamanda çevresini, toplumunu ve kültürünü tanımasına ve benimsemesine de izin verir. Böylelikle sanat, insanların birbirlerini anlamalarını sağlayan bir iletişim aracı haline gelir. Sanat farklı ülke ve kültürlerden insanların, farklı cinsiyetler, farklı sosyal etnikler arasında köprü kurar. Sanat, insanlar arasındaki farklılıkların, çatışma ve baskıyı bir kenara bırakmasına, birlikte yaşama olanak sağlamalarına olanak sağlar (Mercin, 2007: 14-20). Sanat

eğitimi bireylere daha bilinçli ve zevkli seçimler yapmak için rehberlik ederek estetik değerler getirir. Sanat eğitimi sayesinde, bireylerde var olan yaratıcılık ortaya çıkarılabilir ve sanatın kendini keşfetmesinde edindiği estetik zevk sayesinde algı süreçleri zevkli hale gelir. Birçok araştırmaya ilgi duyan bireylerin bazı temel özellikleri gelişirken, bireyler çalışmalarında kişisel bir bütünlük kazanmazlar. Ancak, sanatla ilgilenen kişiler, profesyonel tasarımlarında, araştırmalarında veya boş zamanlarında kişisel bütünlük kazanırlar. Görsel sanatlar eğitiminin diğer bir önemi, medeniyetlerin gelişmesinden sorumlu olan bireyi teşvik etmek, beceri ve bakış açılarını geliştirmektir (Özsoy, 2003: 106).

2.1.4. Türkiye’ de Sanat Eğitimi

Türk toplumlarında sanat her zaman var olmuştur. Şayet, sanat Türklerin yaşadığı yerlere, zamana dinlere ve kurdukları siyasi yapılanmalara göre birbirlerinden etkilenererek sürekli olarak sürdürülmeye devam etmiştir (Güvemli, 2005: 189). Örneğin: Selçuklu sanat unsurları önceki sanatsal unsurlarda görülürken, Selçuklu sanatının ana unsurları Anadolu' daki Osmanlı sanatında görülür (Aslanapa, 2000: 7). Türkiye' deki sanat eğitimi bu anlamda Osmanlı Devleti döneminde başladığı yazılsa da bu bağlamda bilimsel olarak mümkün değildir. Aynı devirde batıda plastik sanatlar başlamış, klasik manada sanat eğitimi hızla ivme kazanmıştır. Osmanlı döneminin sonlarında batılılaşmaya yönelmesiyle beraber plastik sanatlar ve sanat eğitimi alanlarında yeni araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu dönemde özellikle yurtdışından getirilen bazı ünlü ressamlarla birlikte yurt dışına sanat eğitimi almaları için gönderilen ressamlar (Ferit Paşa, Şeker Ahmet Paşa, Süleyman Seyyid, Hüsnü Yusuf Bey) sanat eğitimine önemli katkıda bulunmuşlardır (Mercin, 2002: 28). Osmanlı İmparatorluğunu 18. yüzyılda yıkılmaktan kurtarmak için, askeri ve eğitim bölümlerinde yapılan reformların bir sonucu olarak askeri okullardaki resim derslerinden sonra ilk defa sivil okullarda resim dersi verilmeye başlanmıştır. 1773' te açılan Mühendishane-İ Bahr-İ Hümayun, 1796' da açılan Mühendishane-İ Berri-İ Hümayun, 1827' de açılan Tıp Fakültesi, 1835' te açılan harbiye okulları, aslen askeri amaçlar için olsa da resim dersleri öğretim programlarında yer aldı (Özsoy, 2003: 69).

Bu tarihlerde yaşıyan II. Mahmut, 1830' da devlet kurumlarına portresini astıran ilk Osmanlı padişahı olmuştur (Turani, 2003: 667).

Tanzimat ile birlikte batı Avrupa' daki okullara benzer olan öğretmen okullarının, eğitime başlaması sanat eğitimi açısından mühimdir. Daha önceki dönemlerde medreseler kendi okulları ve diğer okullar için tek öğretmen kaynağıydı. Daha sonra ise 1848' de açılan Darülmualim-i Rüşdi ile öğretmen yetiştirme görevi bu okullara devredilmiştir. 1862 yılında eğitime başlayan İlköğretmen Okulu ve 1870' de eğitime başlayan Kız Öğretmen Okulu, programlarında batılı anlamda eğitim verilmeye başlanmıştır. 1883 yılında Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Okulu (Güzel Sanatlar Akademisi), heykel ve mimarlık alanında görsel sanatlar alanındaki ilk meslek okulu olarak Türk eğitim tarihinde bir ilke imza atmıştır. Okulun ismi, 1969' da İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 1982' de ise Mimar Sinan Üniversitesi adını almıştır (Özsoy, 2003: 71).

Osmanlı Devleti' nin son döneminde, Türk resmi gelişmeye devam ederken, farklı guruplar ortaya çıkmaya başladı. 1908' de kurulan “Osmanlı Ressamlar Cemiyeti” 1921'de “Türk Ressamlar Cemiyeti” daha sonra “Türk Sanayi Nefise Birliği” ismini almıştır. Sonra bu isim “Güzel Sanatlar Birliği” olarak değiştirildi. Sanat tarihimiz açısından önemli bir yere sahip olan bu grubun ardından, Nurullah Berk ve Refik Epikman gibi sanatçılardan oluşan “Müstakil Ressamlar Birliği” kuruldu. Müstakillerden sonra Nurullah Berk, Cemal Tollu gibi ressamların önderliğinde “D GRUBU” adlı ressam topluluğu kurulmuştur. Bu grubun resme hiçbir katkıda bulunmadığını öne süren bir grup sanatçı “Yeniler” adlı bir sanat grubu oluşturmuşlardır. Bunu takiben “10' lar Grubu” ve “Mavi Grup” adlı gruplar kurulmuştur (Artut, 2006: 79).

Yeni kurulan bir ülkenin Kurtuluş Savaşı' ndan sonraki dönemde sanat eğitime önem vermesi dikkat çekicidir. Cumhuriyetin ilanından sonra, yabancı eğitimciler ülkemize davet edilerek rapor hazırlamaları istenmiştir (Ayaydın, 2011: 28). Bu raporlar doğrultusunda ”Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” bünyesi altında batılı anlamda eğitim veren bir program hazırlanmıştır (Özsoy, 2003: 73).

Cumhuriyet döneminin en önemli eğitim kurumlarından biriside, şüphesiz ki Köy Enstitüleridir. İş eğitimi prensibiyle hareket ederek, köyü birçok yönden geliştirmeyi düşünen bu kurumda sanat çalışmalarına büyük önem verilmiştir. Bu eğitim kurumları 1947' de sonlandırılmıştır (Kırıçoğlu, 2005: 38).

Günümüzde sayıları 80' e ulaşan Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, sanat eğitimi açısından çok önemli bir sayıdır. İlköğretimde mezun olmuş, resim veya müzik yeteneği bulunan öğrenciler sınava tabi tutularak bu liselere kabul edilmişlerdir. Bu okullarda eğitim süresi 4 yıldır (Özsoy, 2003: 76).

Eğitim şuraları, eğitim sistemimizin tartışıldığı yerlerdir. 1962 yılında yapılan “Milli Eğitim Şurası” nda eğitim ve sanat konusuna büyük önem verildiği ve güzel sanatlar eğitiminin hayatımızın içinde olması gerektiği vurgulanmıştır. Ulusal gelişimimiz açısından da önemine değinilmiş. Sanatın, ülkemizin tanıtımına etkisi vurgulanarak devletin bir sanat politikası olması gerektiğini vurgulanmıştır. Günümüzde “Eğitim Fakülteleri” sayısındaki gözle görülen bir artış vardır. Buna paralel olarak resim öğretmenleri yetiştiren bölümlerinin de sayısı artmıştır. Dünyadaki eğitim sistemine ayak uydurmak için “Milli Eğitim Geliştirme Projesi” kapsamında resim öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında yeni düzenlemelere gidilmiştir (Ayaydın, Tuna, 2011: 32).

2.2. Ortaokullarda Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Dersi

Bireyleri birey yapan ana özelliklerinden biri de yaratıcı düşünebilmeleridir. Sanat eğitimi, yaratıcı düşüncenin ilerlemesinde vazgeçilmez unsurlardan biridir. Sanat eğitimi insanlara düşünmeyi ve anlamayı öğretir. Bu açıdan sanat eğitimi; insanların hayallerini, umutlarını, düşündüklerini estetik ve sanatsal bir şekilde ne yansıtma ve ifade etme sanatıdır. Bu yüzden ki görsel sanatlar eğitimi, eğitimin her basamağında gerekli ve önemlidir.

Görsel Sanatlar eğitimi; yaşamın bir parçasıdır ve yaşamın her anında ortaya çıkar. Bu fikre dayanarak; görsel sanatlar eğitimi, görsel sanatlar eğitimi derslerinde kazanılan tecrübelerle erken yaşlardan itibaren yaşam ve yaşam algısına uyum sağlamalarına yardımcı bulunan bir eğitim süreci olarak yorumlanabilir (Özsoy, 2003:

39). Sanat eğitimi, eğitim ve sanatın farklı durumlarda, farklı kapsam ve ağırlıklarda toplandığı bir alandır. Sanat eğitimi, çevre ile ilk tanışmadan itibaren, görmek, algılamak, isimlendirmek ve düzenlemek, daha sonra ise eser verme tat alma olarak gelişir (Kırıçoğlu, 1991: 34). Sanat duyguların, düşüncelerin, hayallerin, yaratıcı çabaların ve içsel benliğin kendini gerçekleştirme aracıdır. Tamamlayıcı yönü ile dinamik önemli sosyal bir kültürdür. Sanat eğitimi kavramı, bazen bir amaç için, bazen estetik kaygılarla ve tasarım ilkelerini göz önünde bulundurarak, hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşmeleriyle ortaya çıkan çalışmaları ifade eder. Bu eserler arasında mimari, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğrafçılık gibi sanat eserleri yer almaktadır (MEB, 2013: 4).

Sanat eğitimi, bireye çağdaş hayata katılma ve özgürce düşünme fırsatı verir. Birbirini anlayan, eleştiren ve topluma saygı duyan insanların yetişmesini sağlar. Sanat insana orijinal yaşam formları verir. Kültürlerin anlaşılmasını sağlar, kendi kültürümüze özen göstermek, onu canlı tutmak ve gelecek nesillere aktarmak için aktif bir rol alır. Bu bakımdan görsel sanatlar eğitimi her eğitim kademesinde her birey için esastır. Zira vasıflı bir sanat eğitimi, çağdaş dünyadaki varoluş koşullarından biridir (MEB, 2016: 8).

Sanat eğitiminin ihtiyacı sonucunda 1948, 1968’ de İlkokul, 1951, 1962, 1971’ de Ortaokul ve 1992’ de İlköğretim Programları geliştirilmiştir. Günümüz koşullarında, yeniden yapılandırılmış eğitim sistemimizin müfredatı kapsamında bir görsel sanatlar müfredatı oluşturmak gerekiyordu. Bir kişinin görsel sanatlar eğitimi alması sanatçı veya onun üstün yeteneklerine sahip olmasını gerektirmez. Görsel sanatlar eğitimi her yaş grubundaki bireyler için her seviyede bir gereksinimdir çünkü görsel sanatlar eğitimi toplumlar için kendini ifade etme ve estetik farkındalık açısından olumlu avantajlar ve kazanımlar sağlar (MEB, 2016: 3).

Görsel sanatlar dersi kapsamında üç öğrenme alanı belirlenmiştir: “Görsel İletişim ve Biçimlendirme, Kültürel Miras, Sanat Eleştirisi ve Estetik” . Bu şekilde, görsel sanatların diğer dallarıyla ilgilenen ve öğrenciyi diğer dallara yönlendirecek esneklikte bir program oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu program, sanattan zevk

alan, sanatı içselleştiren, estetik tadı olan ve eleştirebilen nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2016: 4).

2.2.1. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Müfredat (Öğretim Programı), eğitim kavramının içindeki dizaynlardan birisidir. Öğretim programı, öğretme-öğrenme süreci ile ilgili tüm faaliyetleri içerir. Sınıflarda derslerde öğretilecek konuların belli bir öğretim adımı, bu derslerin hedeflerini, her hafta kaç saat ders verileceğine ve ders yöntemlerine göre ne öğretileceğini anlatır. Sanat eğitimi yaşam boyunca sürdürülmesi düşünüldüğü için düzenlenen programlar yapılandırmacı kurama göre hazırlanmıştır (MEB, 2006: 8).

Birey yaşadığı toplumda zorluklarla başa çıkmak için bilgi inşa etmelidir. Bilim ve teknolojiye hızlı değişim, birey ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretimi teorisi ve yaklaşımlarındaki yenilikler ve gelişmeler, kişilerden beklentileri direk etkilemiştir. Bu değişim süreci, üreten yaşamda fonksiyonel şekilde kullanılan, problem çözme, eleştirel düşünme, girişimcilik, iletişim kabiliyetlerine sahip, empatide buluna bilen topluma ve kültüre katkı sağlayan nitelikteki olan bir kişiyi tanımlar. Bu nitel yapıya sahip bireyleri yetiştirmeye hizmet edecek öğretim programlarından ziyade bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran basit ve anlaşılabilir bir program hazırlanmıştır (MEB, 2018: 3).

Görsel sanatlar programı, öğrencilerin o anki yaşlarından başlayarak yaşamları boyunca temel bir başarı olarak kendilerini ifade etmenin yollarını keşfetmelerini sağlar. Duygusal, bilişsel, kültürel ve sosyal olarak donanımlı olmalarını ve bunları kullanmalarını sağlar; böylece sağlıklı, dengeli bir kimlik yaratmayı ve nitelikli alışkanlıklar kazanmaları sağlanmış olacaktır.

Geleceğin entelektüellerini yetiştirmeyi planlayan bu programda;

- Kültürlerin bugününü ve ilerisini oluşturan yaşam kavramını benimser,
- Duyarlılık eğitimi alarak hayatın tüm akışına hassasiyet kazanmak,
- Dünyayı yorumlama ve açıklama becerisini geliştirmek,

- Topluluklardaki gelişmelere ve doğaya hassas yaklaşan,
- Bireylerin ve toplumların yaşam dinamiğine katkıda bulunan iletişim ve etkileşim ortamının ve fırsatlarının yeni etkilerine ve genişlemelerine cevap veren,
- Sorgulaya bilen zihne sahip olmak,
- Bilimsel ve teknolojik değişikliklerin ve dönüşümlerin toplumdaki olumsuz etkilerine karşı yeni çareler üretebilmek.
- Olumlu niteliklerle kendini güçlendirerek tanımlamak,
- Sanatın kişilere ve toplumlara saygı kazandıran bir değerinin olduğunun farkında olan bireyler ve toplum, amaçlanmıştır (MEB, 2006:5).

2.2.2. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi Programının Genel Özellikleri

Günümüzün yenilikçi sanat eğitimi basamakları incelenerek ebeveynlerin ve öğrencilerin beklentilerini dikkate alarak, sanat ve eğitim deneyimi olan eğitimciler, akademisyenler, uzmanlar ve öğretmenlerle geliştirilen görsel sanatlar dersi öğretim programının özellikleri şunlardır;

- Görsel sanatlar alanındaki tüm uygulamalar (kendini ifade etme, bu ifade yoluyla iletişim, yaratıcı düşünme, problem çözme, bilgi ve materyal seçimi vb.) kaliteye önem veren bir anlayışa dayanmaktadır.
- Sanat eğitimi alanında modern gelişmeler ve yaklaşımların bir neticesi olarak, bu dersin amacı öğrencilere güzellik, algı, el, göz ve zihin kavramlarını rehberlik eşliğinde vermektir.
- Eğitim platformları sınıf içinde ve sınıf dışında zenginleştirilir (sergiler, müzeler, ören yerleri, tarihi binalar, atölyeler, sanat ve kültür merkezleri vb.).

- Sanattaki pratik çalışmalarla, geçmişten günümüze sanat eserlerini anlamak, görsel olarak okumak ve onlardan zevk almak ilke olarak benimsenmiştir.
- Öğrenme ve öğretme ilerleyen sürecinin dağılımında, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını ve teşvik koşullarını dikkate alarak eğitimciye kolaylık sağlayan, öğrenci odaklı bir program ön görülmektedir.
- Öğrenme ve öğretme zarfında öğrencilerin dikkatini çekmek, öğrenciyi güdüleme ve öğrenciyi teşvik etmek amacıyla, sınıf içi ve sınıf dışı sergiler gösteriler ve sunumlar, etkinlikler ve oyunlaştırmalar için açıklamalara önem verilmiştir.
- Görsel sanatlar programında tekniğin bir amaç olmadığı bir ifade aracı olduğu bilinci ile her yaştaki gelişim düzeyine uygun olarak çeşitli uygulamalar ve yöntemler önerilmiştir (MEB, 2006: 5).

2.2.3. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi Programının Genel Amaçları

“Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır” (MEB, 2016: 1).

Görsel sanatlar kavramı, tasarım ve tasarım ilkelerini hayal gücü, düşünce, yaratıcılık ve becerinin birleşimini dikkate alarak, estetik kaygılar ve sanatsal düzenlemeler sonucunda göz önüne alınan çalışmaları ifade eder. Bu eserler mimari eserler, resim, seramik, heykel, tekstil tasarımı, fotoğrafçılık gibi eserlerdir. Görsel sanatlar, bireyin yaşadığı ortamda ihtiyaçlarından doğar. Çünkü görsel sanatlar bireyin etrafında olup bitene karşı kendini farklı şekillerde anlata bildiği etkili araçlardan biridir. İnsan bilincinin yeniden düzenlenmesini sağlayarak ve duygusal gelişimine katkıda bulunarak duyguların birliğini yaratan görsel sanatlar; yaratıcılık ve üretkenlik özelliğini ortaya koyarak sanatsal gelişimini teşvik etmek; ülke ve kültürlerle iletişim kuran, onlara saygı duymayı öğreten ve toplumlarla empati kurarak, empati gibi değerler veren farklı fikirler sunar; görsel sanatlar eğitimi; estetik değer yargıların gelişimine katkıda bulunan; bireylerin görsel okuryazarlık, eleştirel düşünme ve problem çözmesi için eğitim süreci düzenleyen bir alandır. Ek olarak, görsel sanatlar

insanlık tarihini, tarihimizi, kültürümüzü ve dünyadaki yerimizi kavramamıza yardımcı olur (MEB, 2016: 3).

Bireyin sanat eğitimi alması, sadece bir sanatçı veya çok üstün yeteneklere sahip olmasını gerektirmez. Sanat eğitimi, her yaştan birey için bir zorunluluktur, çünkü bireyin kişisel yaşamına katılacak olumlu kazanımlar, küresel anlamda içinde bulunduğumuz insanlar ve toplumlar için avantajlar sağlar (MEB, 2016: 8).

Bu gereklilikler doğrultusunda hazırlanan müfredatın temel amaçları milli eğitim müfredat programında şu şekilde verilmiştir:

- Sanatsal okuryazarlık, algı ve estetik şuura sahip
- Görsel sanatlar alanındaki belli başlı kavram ve becerileri bilme, beceri ve anlayışa sahip olma,
- Görsel sanatlar alanı hakkındaki tartışmalara aktif olarak katılmak ve bu tartışmaları değerlendirmek,
- Görsel sanatların yapısını ve temelini inceler, değerini sorgular,
- Mevcut kültür ve sanat eserlerini bilinçli bir şekilde izlemek,
- Kültürel mirasının değerini anlamak ve korumak,
- Sanat çalışmalarında bilgileri, materyalleri, becerileri, tekniği ve teknolojiyi etkili ve güvenli bir şekilde kullanarak hislerini aktarma,
- Görsel sanatlar eğitimini diğer disiplinlerle bağlandıran,
- Görsel sanatlar alanında etik tutum sergilemek,
- Sanatla ilgili meslekleri tanıır,
- Çevreyi denetlemek, ilham almak ve gelecek kuşaklara aktarmak,

Görsel sanatlar öğrenmek ve uygulamak isteyen yeni bireyler yetiştirmektir (MEB, 2016: 8).

Programda; görsel sanatlarda var olan kavramlar hakkında bilgi sahibi olmak, sanatçının ve sanat eserinin kıymetini bilmek, yetenekli öğrencileri keşfetmek, sanat eseri üzerinde tartışmak, topluma ait kültürel mirası incelemek, kültürel miras değerlerini koruma bilinci kazanmak, estetik değer yargıları geliştirmek, teknik ve

duygu ve düşüncelerin oluşumunu sağlayacak kazanımlara yer verilmiştir (MEB, 2016: 5).

Görsel sanatlar programı kazanımlarında, ilkokul düzeyinde sanata ilişkin bilgi ve uygulama çalışmaları genel olarak verilmiş, ortaokul düzeyinde ise öğrenciler tarafından analiz edebilen yorumlayan, çözümleyen beceriler göz önünde bulundurularak orjinal çalışmalar oluşturmaları amaçlanmıştır. Aynı zamanda, görsel sanatlar ders programının 1- 4. düzeyinde duygu ve fikirlerin genel olarak sanatla nasıl ifade edilebileceği, sanatın kıymetli olduğu, sanat eserlerinin bu zaman içinde değişimleri ve yapıldıkları yerlerin tanınması; Türk kültüründen ve farklı kültürlerden ilham alan yeni fikirler geliştirmek, bu fikirleri, materyalleri uygulamaya yansıtmak için sanat malzemeleri ve teknikleri kullanmak; oyun ve sorgulama yoluyla öğrenmenin gerçekleştirilmesi, yerel yöresel sanat eserleri üzerindeki motiflerin irdelenmesi, sanata karşı duyarlı olması ve önceki dönemlerde yapılan sanat eserlerinin çağdaş sanat üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur (MEB, 2016: 5).

Görsel sanatlar ders programı kazanımlarında 5-8. sınıf düzeyinde genel olarak edinilen bilgileri özümsemek ve sanat eserlerinin daha anlamlı değerlendirmesini yapmak, kişisel eserler yaratmak ve kişisel fikir ve fikirleri sanatın takdirine aktarmak. Sanatçıların eserlerinde form, materyal ve sembolleri nasıl kullandıklarını analiz etmek ve değerlendirmek yaratıcı süreci araştırmak, çözümlemek ve keşfetmek amaçlanmıştır. Geleneksel ve çağdaş sanat malzemelerini sanat unsurları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda kullanmak, sanat dilinin geliştirilmesi, sanatlar eserinin oluşturulmasında farklı tekniklerin kullanılmasına odaklanılmıştır (MEB, 2016: 6).

2.2.4. Görsel Sanatlar Dersinin Temel İlkeleri

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim programlarında uygulanacak olan görsel sanatlar eğitimin de belirlenen hedeflere ulaşmak için bazı temel prensipler göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar şu şekildedir:

1. Her birey yaratıcıdır.

2. Her birey farklı algı, bilgi, sezgisi dünyasına ve geçmiş yaşam deneyimlerine sahiptir. Yapılan etkinlikler de kişisel özellikler göz önünde bulundurulur.

3. Yapılan etkinliklerde görsel sanat alanları için iki veya üç boyutlu çalışmalara ve multimedya çalışmalara yer verilir.

4. Sanat eğitimi dersi diğer disiplinlerle birlikte milli eğitim amaçlarının bütünlüğünün oluşturulmasına ve bireyin kendini gerçekleştirmesine yardımcı olur.

5. Görsel sanatlar dersinin uygulanması, onu ilginç kılan öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilir.

6. Sanat eğitimi dersi çocuğu temel alır. Öğrenme-öğretme süreci çocuğun algı ve anlam duygusundaki gelişim aşamalarına göre düzenlenir.

7. Öğretmen her öğrencinin gelişim sürecini, kişisel farklılıklarını, öğrenme-öğretme sürecine katılımını ve sınıf içi başarısını göz önünde bulundurur (MEB, 2016: 8).

2.2.5. Görsel Sanatlar Dersinin Temel Becerileri

Görsel sanatlar dersinin temel becerileri, öğrencilerin öğrenme alanlarının gelişimi ile ilgili olarak yatay biçimde bir yılın sonunda ve dikey olarak ta sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları tüm yaşamı boyunca kullanacakları temel becerilerdir.

Milli eğitim 1-8 görsel sanatlar öğretim programında yer alan bu kazanımlarla temel becerilerin gelişimini sağlayacaktır. Bu programda hedeflenen beceriler şöyledir:

- Türkçeyi doğru ve etkin kullanmak,
- Kendini anlata bilmek,
- Kritik düşünce,
- Yaratıcı fikir,
- Sanat yoluyla iletişim kurmak,
- Sorun çözme,

- Araştırma,
- Karar vermek,
- Bilim ve teknolojiyi kullanmak,
- Girişimci olmak,
- Sorumluluk üstlenmek,
- Başladığı işi bitirme,
- Görsel okuma,
- Bireysel ve sosyal değerleri göz önüne alma,
- Estetik farkındalık kazanmak,
- Estetik algının gelişimi,
- Estetik bir yaşam üslubu edinmek,
- Doğaya ve çevreye saygılı olma,
- Ulusal, manevi, evrensel, kültürel değerlere, karşı sorumlu olma (MEB, 2018:9).

2.3. Görsel Sanatlar Dersi Programında Yer Alan Öğrenme Alanları

Milli Eğitim Bakanlığı Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programında, her sınıf seviyesi için yeterliliklerin genellikle belirtildiği bir giriş kısmı vardır. Bu kısımda, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri, duygu ve diğer yeterlikler ifade edilir. Giriş yapıldıktan sonra Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının temel öğrenme alanı ile ilgili kazanımlar ve açıklamalar verilmektedir. Öğrenme alanları:

- Görsel İletişim ve Biçimlendirme,
- Sanat Eleştirisi ve Estetik,
- Kültürel Miras,

şeklindedir (MEB, 2018: 12).

2.3.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

Bu alanda öğrencilerin;

- Gözlemlerini, düşlerini, hislerini ve düşüncelerini şekillendirerek görsel iletişim sağlamaları,
- Görsel sanatlarda sanat unsurlarını (renk, çizgi, şekil, biçim, doku, mekan) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-oran, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, kontrast) kullanmaları,
- Sanat eserlerinin anlamını ve değerini anlarken, kendisinin ve arkadaşlarının oluşturduğu çalışmalara saygı duymayı öğrenmek,
- Sanat eserleri oluştururken öğretim materyallerini (resim, baskı, sanat kitabı vb.), araçları (fırçalar, yapıştırıcılar, boyalar, makaslar, kağıtlar vb.) kullanabilmek ve teknik uygulamalar yapabilmek,
- Yeteneklerini ortaya çıkaran yaratıcı, orjinal biçimlendirme çalışmaları yapmaları,
- Görsel sanatlar eserlerini yaratırken telif hakları gibi konularla ilgili etik davranışları sergilemeleri hedeflenmektedir (MEB, 2018: 10).

2.3.2. Sanat Eleştirisi ve Estetik

Bu öğrenme alanında öğrencilerin;

- Sanat eserlerini eleştiri yöntemine (tanım, analiz, yorum ve değerlendirme) göre basitten karmaşığa analiz eder,
- Görsel sanatlar alanındaki sanat eserlerinin planlanması ve hazırlanması sürecinin bilgisini bir sanat eserinde kullanmak,
- Sanat eserinin hislerini ve düşüncelerini ifade etme konusundaki bilgilerini analiz etmek, iletişim kurmak ve karara varmak,
- Sanat eserlerini analiz ettiğinde sanatın bir anlamı ve değeri hakkında karar verme gücüne sahip olma,
- Sanat eserlerinin ekonomik değerini anlamak,
- Sanat eserine yönelik görüş ve tercihlerin farklı olabileceğini ve bu düşüncelere saygı duymayı kazanmak,
- Sanat eserine ve sanatçıya değer vermeyi öğrenir,
- Görsel sanatlar alanındaki etik kuralları öğrenme,

amaçlanmıştır (MEB, 2018: 9).

2.3.3. Kültürel Miras

Bu öğrenme alanında öğrencilerin;

- Türk toplumunda ve kültüründe sanat eserlerini ve sanatçıları incelemek,
- Farklı toplum ve kültürlerdeki sanat eserlerini ve sanatçıları incelemek,
- Sanat ve kültürün birbirini biçimlendirdiğini ve yansıttığını anlar,
- Müzeler, tarihi yerler, sanat galerileri, sanatçı atölyeleri ve diğer yerlerdeki kültürel eserleri inceler yorumlar,
- Sanatın hisleri, düşünceleri ve inançları nakletme aracı olduğunu anlamak,
- Sanat eserinin, geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi gören araçlardan olduğunu anlamak,
- Müzelerle görsel sanatlar arasında bağ olduğunu kavrar,
- Kültür ve sanat örneklerini analiz etmek-yorumlamak,
- Görsel sanatların tarihi serüvenini incelemek,
- Türk kültüründe yardım amacıyla yapılan eserleri (kervansaray, han, hamam, sebilhane vb.) incelemeleri,

amaçlanmıştır (MEB, 2018: 12).

2.4. Kültür ve Kültür Kavramının Önemi

Kültür kelimesi Latince kökenli olup dilimize Fransızcadan geçmiştir. Toprağa ürün ekmek ve üretmek biçmek sürmek anlamlarında kullanılmıştır. Kültür, toplumda bir insan olarak öğrendiklerimiz ve yaptıklarımızın genelidir. Bu manada ne tükettiğimiz, ne okuduğumuz, neye karşı ilgi hissettiğimiz ve ait olduğumuz grup veya toplumu yansıtır. Kültür, kişinin doğumdan itibaren bir öge değil, sonradan kazanılan davranışın bir bütünüdür. Kültürü olmayan bir millet düşünülemez. Kültürel değerler, en ilkel ve geri kalmış toplumlarda bile görülmektedir. Kültür, toplumları birbirinden ayıran özelliklerden biridir. Kültürün insan, aile, sosyal yaşam, sosyal değerler,

bayrak, millet, vatan, dil, din, tarih, gelenek gibi evrensel boyutlar vardır. Kültür, kullanıldığı her durum için yeni anlamlar katan bir kelime olduğu için, birkaç cümle ile değil, paragrafla yazmak bile mümkün değildir. Bütün anlamlarıyla tek bir tanım yapmak zordur. Kültür, en genel tanımıyla, insanlığın tarihi yağamı boyunca dil, his, tasarı, inanç, sanat, hayat tarzı, ürettiği maddi manevi tüm olguları kapsar (Artun, 2010: 48). Tarım, bilim, tıp, arkeoloji, medya, sosyoloji alanlarında farklı tanımlarla karėılaėacaėımız kültürün tanımı, ruh kültürü bağlamında cultura kavramı çerçevesinde birçok filozof ve d ğ n r tarafından tanımı yapılır (Güvenç, 2002: 67).

Türk Dil Kurumu (TDK, 2010) kültürü: “Tarihsel, toplumsal geleiğme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğin ölüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlar. Kültür insanın, doğanın karėısında yarattığı maddi ve manevi şeylerdir. Bir toplumun mimari yapısı, giyim tarzı, yemekleri, gelenek-görenekleri, inanç sistemlerinden, d ğ nce biçimine kadar, özetle insanla alakalı her şey kültürü kapsamaktadır (Demirel, 2007: 7).

Kültür, bir toplulukta var olan ve gelenek şeklinde süren duygu, d ğ nce, dil, sanat, yağam unsurlarının tümü olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımda kültür ve medeniyet eė anlamlı olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte, kültür kavramının kapsamı daha geniğ olduğu için, her toplumun kendi kültürü olsa bile medeniyeti olamayacağı; her topluma ait bir kültürün var olduğu ancak medeniyetin ise bazı toplumlarda bulunduğu görülür (Yeter, 2008: 67). Kültür, sosyal sınıf, din, dil ve etnik köken gibi farklılıklar toplumun temel özellikleridir. Bireyleri erken yağta bu farklılıklar hakkında eğitmek, gelecekteki global toplumun etkili bir  yesi olarak büyümelerinde faydalı olacağı d ğ n lmektedir. Öğrenmenin ve öğretmenin sosyal anlamda kültürel etkileğimlerin sonucu olduğu d ğ n ld ğ nde, farklı kültürlerin eğitimciler tarafından çözümlenmesi ve değerlendirilmesinin kiğinin geleiğimine önemli katkı vereceği söylenebilir (Cırık, 2008: 28).

Yılmaz (2009: 23), arağtırdığı kaynaklar sonucu özetlediği bu  alığmalarda kültürü üç ana özelliğini  u şekilde özetlemektedir:

- Kültür sosyaldir: Kültür, sosyal sistemin meyvesidir. İnsan dışındaki varlıkların kültüründen bahsetmememizin nedeni, hayvanların akıl yerine içgüdüsel davranmalarındır. Ancak, insanlar sosyal organizasyonlarda geliştirdikleri ilişkiler, kurumlar ve kuruluşlar aracılığıyla kültür üretir.
- Kültür sürekli ve birikimlidir: Kültür, tarihi deneyim ve süreçlerin sonucudur. İnsanlarla beraber kültürde değişir çünkü kültür kaçınılmaz olarak eski kuşaklardan yeni kuşaklara zamanla değişime uğrar.
- Kültür karşılıklı etkileşim sürecidir: Bütün kültürler çevrelerindeki diğer kültürlerden etkilenir ve etkilerler. Bu tarihsel ve coğrafi etkileşim, uluslararası düzeyde olabildiği gibi çok daha küçük düzeyde olabilir.

2.4.1. Kültürel Miras Kavramı

Kültür ve miras kavramları, 20. yüzyıla başlarken iki farklı terim ve bağımsız ifadeler olarak kullanılmıştır. İlk anlamda miras, “birine, ölen bir yakınından kalan mal m  k, para veya servet, kalıt” şeklinde tanımlanır, ikinci tanım ise, “bir kuşağın kendinden sonraki gelen kuşağa geride bıraktığı şey” olarak tanımlanır ( zbaş, 2012:745). Vecco' nun söylediği gibi, 18. yüzyılın sonlarına doğru hayatımıza giren ve Fransızca' da “patrimoine” olarak sarf edilen miras kavramı, anne-babadan kalan bireysel ürünleri temsil ederken, kavram kapsamlı olarak genişleyerek bir ulusun, bir milletin ortak mirası anlamına gelmiştir (Vecco, 2010: 321).

Bu bağlamda, miras kavramı ilk olarak 1931' de sanat eserlerini araştırmak ve korumak için bilimsel yöntemlerin tartışıldığı Atina Konferansına dahil edildi. Uluslararası belgelere bakıldığında, miras kavramı, 1970' ler den sonra “kültürel miras” anlamına gelen “patrimoineculturel” kavramını kullanılmaya başlandı (Vecco, 2010: 321). Anlaşıldığı gibi miras kavramı, tüm insanlığı ilgilendiren ve tarihsel zaman içindeki anlamının artmasıyla korunması gereken bir kavram haline geldiği anlaşılmaktadır. 1900' lerin ilk yarısında “anıt” olarak anılan ve korumaya alınan unsurlar, 20. yüzyılın başlarında “kültürel miras” olarak tanımlandı. Koruma düzeninin planı; çeşitli yapıları, sitleri bir parça olarak incelenecek, araştırılacak

şekilde genişletilmiştir. “Kültürel miras” kavramının ortaya çıkışından itibaren günümüze kadar anlamının değişime uğradığı görülmektedir. Yirminci yüzyılın başlarından, yalnızca somut olarak ele alınmış ve sınırlı bir alanda tanımlandırılmıştır (Özbaş, 2012: 746).

Yirminci yüzyılın ikinci dönemine başlandığında şehirlerin küreselleşme sürecine başlamasıyla, somut olmayan kültürel mirası koruması zorunluluğu tartışılmaya açılmıştır. Yerel kültürlerin küreselleşme sonucu kendilerini anlatma çabaları, somut olmayan kültürel miras kavramını milletler arası koruma belgelerinde mühim bir konu haline getirmiştir (Binan ve Cantimur, 2010: 179).

Kültürel mirasın kapsamı 1982’ de Meksika’ da yapılan konferans da daha da genişletilerek (madde 23), şu şekilde ifade edilmiştir (UNESCO, 1982: 43):

“Bir halkın kültürel mirası; sanatçıların, mimarların, müzisyenlerin, yazarların, bilim adamlarının yapıtlarını, aynı zamanda bunların içinde adı bilinmeyen sanatçıların yarattığı eserleri, insanların maddi olmayan ifadelerini ve genelde topluma anlam veren tüm değerleri içerir. Kültürel miras insanların yaratıcılığını ifade eden; diller, törenler, inançlar, tarihiyerler ve anıtlar, edebiyat, sanat eserleri, arşivler ve kütüphaneler gibi hemsomut hem de somut olmayan eserleri içerir.”

Kültürel mirasın kapladığı alanlar, bir toplumun yaşam tarzını, toplumun günlük yaşamını; yaşadıkları evlerinin mimarisi, tarla ve tarlaların şekli, eğitimi, yönetimi ve hukuki sistemleri, ne düşündükleri ve nasıl düşündükleri, yani toplumun hakim olduğu değerleri ve inanışlarına kadar çoğaltılabilir. Bu çok boyutlu kültür biçimi, beraberinde medeniyetlerin kendi aralarında çeşitli etkileşimlerini de meydana getirebilmektedir.

Kültür, bir taraftan kendisini bütünleştiren öğelerden meydana gelirken, diğer yandan da milleti oluşturan bireyleri çemberinden geçirerek, biçimlendirilmesine ve şekil almasına, katkıda bulunmaktadır. Bütün bu değerler din, lisan, sanat, hukuk, ahlak, müzik, tarihi bilinç, gelenek ve töre ile kendini hissettirir. Kültürün açığa çıktığı eserler, ortaya çıktıkları tarihleri gösteren tanıklardır. Bir milletin kültürünün

korunması demek insanlık tarihinin korunması demektir (Akay, 2006: 41). Kültürel mirası kavramak bir milletin tekrardan inşasına yardımcı olur. Bir ulustaki kültürel zenginlik ile devam ettirilebilir kalkınma sağlanarak, bir hoşgörü ortamının hazırlanmasına temel hazırlanır. Kültürel mirasın varlığı ve kültürel çeşitlilik, dünyanın herhangi bir küçük yerinde zenginleşmekte ve bu küçük bölümün gelişiminde büyük faydalar sağlamaktadır (Taha, 2004: 31).

Kültürel miras, bir toplumun yaşam şeklini ve bireylerin yaratıcı gücünü yansıtmaktadır. Kayıp medeniyetlere erişim, tarihi araştırmalar, bulgular ve özen gösterilen fiziksel çalışmalarla mümkündür. Geçmiş kültürlerin eşsiz, sanatsal ve bilimsel araştırmaları, insanlığın ortak mirasının bir parçası olarak kabul edilmektedir. Anadolu, muhteşem kültürlerin sahnesi olmuştur. Türkiye' deki neolitik arkeolojik araştırmalar sonucunda Hitit, Frig, Urartu, Hellenistik, Roma, Bizans ve Selçuklu kültürlerinin görülmeye değer yerleri ortaya çıkarıldı. Bu bulgular ile elde edilen bilgiler bilim insanları tarafından paylaşılmıştır. Bu bilgiler zengin insan deneyimleri hakkında daha fazla insanı bilinçlendirmek için, bu bilgilerin geniş çevrelerde yayılması son derece önemlidir. (Ahunbay, 2009: 5).

Kültürü meydana getiren unsurlar, iki grupta ele alınabilir. Birincisi gelişim durumunu, maddi kültürel varlıkları; ikincisi ise gelenekleri, değerleri, dili, inançları ve bir toplumun sosyal kurallarını içeren manevi kültürel varlıklar olarak ele alınabilir. Bu varlıklara, toplumların bilinen bir geçmişte yaşadığı, biriktirdiği, geliştirdiği ve sürdürdüğü ve gelecek nesillere aktardığı bir dizi veri olan toplumun kültürel mirası denilebilir (Özel, 2014: 160).

Kültürel miras etkin bir kavramdır ve kapsadığı alan devamlı değişime uğramaktadır. Geçmiş eylemler ile mevcut olanlar arasında hareket eden bir bağıdır ve değişen yaşantılarımızı etkileyen süreçtir. Olayların mevcut görünüşü ile geçmişteki görünüşleri aynı olmayacağı gibi yarında aynı olmayacaktır. Bu anlamda kültürel miras hiçbir zaman kendini tamamlanmış olarak algılanmayacaktır.

Kültürel miras kavramı, ilk dönemlerde yalnızca sanatsal ve tarihi değeri olan büyük anıtların korunmasını kapsarken, çağımızda ise daha geniş bir yelpazededir.

Toplum için anlam arz eden kültürel her şeyi kapsayabilmektedir. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru, kültürel mirasın kapsadığı alan uluslararası mercilerde somut ve somut olmayan kültürel miras biçiminde geniş çapta kabul görmüştür. Somut kültürel miras kendi arasında, taşınır kültürel miras ve taşınmaz kültürel miras olarak ikiye ayrılır. Tablo 1’ de kültürel mirasın sınıflandırılması verilmiştir (Yeşilbursa, 2011: 26).

KÜLTÜREL MİRAS		
Somut kültürel miras		Somut Olmayan Kültürel Miras
Taşınmaz Kültürel Miras	Taşınır Kültürel Miras	Müzik
Mimari eserler	Resimler	Edebiyat
Anıtlar	Heykeller	Halk dansları
Arkeolojik sitler	Kütüphane eserleri	Tiyatro
Tarihi merkezler	Arşivler	Sözlü Gelenekler
Bina grupları	Takılar ve süs eşyaları	Törenler, Şölenler
Kültürel manzaralar	Eski paralar	Gelenekler
Tarihi parklar, bahçeler	Günlük eşyalar	Görenekler
Kanallar, köprüler	Müzik aletleri	El Sanatları Geleneği
Yel değirmenleri vb.	Fotoğraflar vb.	Geleneksel Oyunlar vb.

Tablo 1. Kültürel mirasın sınıflandırılması

2.4.2. Somut Kültürel Miras Kavramı

Somut kültürel miras; tarihi yerler, tarihi parklar, binalar, arkeolojik alanlar, ören yerleri, kültürel nesneler veya taşınabilir kültürel öğeleri kapsamaktadır. Somut kültürel miras zenginlikleri bir çaydanlık kadar küçük bir objeden, şehir gibi geniş bir varlığa kadar çeşitlidir (Mckercher ve Cros 2002: 68).

Somut kültürel miras kendi içinde “taşınmaz kültürel miras ve taşınır kültürel miras” olarak ikiye ayrılmıştır. Taşınmaz kültürel varlıklar arasında anıtlar ve sitler yer almaktadır. Anıtsal yapılar toplumun günlük yaşam içinde kullandığı ortak ihtiyaçlarını karşılamak için sosyal, dini, ekonomik, kültürel, kompleksler, tiyatrolar, hanlar, camiler, depolardır. Sit ve ören yerleri ise korunması gereken doğal ya da insan yapımı olan alanlardır. Taşınır kültürel miras varlıkları, özellikle savunmasız koşullarda bulunan her türlü taşınabilir sanat yapıtını veya miras varlığını

içermektedir. Resimler, heykel, ikonlar, seramikler, eski paralar, takılar, süs eşyaları, cam, metal, deri eşya, halı, kilim, mobilya, mücevher, kütüphane eserleri, arşivler gibi belgeler ve sanat eserleri taşınabilir somut kültürel miras varlıklarıdır (Ahunbay, 2007: 23).

Somut kültürel miras,

“Türkiye’de 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nun 3. maddesinde, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya sualtındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.”

şeklinde tanımlanmıştır.

Kanunda somut kültürel miras; taşınmaz kültür varlıkları ve taşınır kültür varlıkları olarak iki kısma ayrılmıştır (“Sanal-1”, 2018).

2.4.2.1. Taşınmaz Kültürel Miras Kaynakları

Taşınmaz kültürel miras varlıkları kullanılan sözcükte de açıkça anlaşıldığı gibi daha çok yapı ve yapı gruplarını içeren anıt ve sitler olarak koruması gerekli yerlerdir. Anıtsal yapılar genellikle Bizans, Beylikler, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi gibi devletleşmiş özellikleri yansıtan, devletlere ait yapılardır. Apollon Tapınağı, Sivas Çifte Minareli Medrese, Ayasofya Cami, Muğla Peçim Ahmet Gazi Medresesi, Şehzade Külliyesi, İshak Paşa Sarayı, Bursa Yıldırım Külliyesi örnek gösterebileceğimiz bu yapılar işlevlerine göre dini yapılar, askeri yapılar, ticaret yapıları, temizlik yapıları ve konutlar şeklinde sınıflandırabiliriz (Asatekin, 2004: 25). Taşınmaz kültür varlıkları: tarih öncesi ve tarihi dönemlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili olarak yer üstü, yer altı veya su altında yer alan taşınmazları, olarak sınıflandıra biliriz.

“Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihikişla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit

silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeleer, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar,”

taşınmaz kültür varlığı örneği olarak verilmiştir (“Sanal-2”, 2018).

Taşınmaz tabiat varlıkları: jeolojik dönemlere, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunan veya özellikleri ve güzellikleri bakımından önemlilik arz eden yer üstü, yer altın veya su altında yer alan taşınmazlardır (“Sanal-3”, 2018).

Türkiye’de kültür ve tabiatları varlıklarının korunması ile ilgili kanununun 2863 sayılı 6 ncı maddesi korunması gerekli taşınmaz kültür ve doğa varlıkların şöyle ifade edilmiştir: (“Sanal-4”, 2018).

- Korunması gereken doğal varlıklar ve 19. yüzyılın sonlarına kadar yapılmış taşınmaz varlıklar,
- Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunması öncelik verilen taşınmazlar,
- Ören yeri ve sit alanları içerisinde yer alan taşınmaz kültür varlıkları,
- Milli tarihimiz içinde önemleri nedeniyle zaman ve tesciline bakılmaksızın Mili Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda tarihe tanıklık etmiş yapılar ve meydanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK’ ün kullanmış olduğu evler.

2.4.2.2. Taşınır Kültürel Miras Varlıklar

Taşınır kültürel miras varlıkları: bir kültürün, toplumun sosyal, ekonomik, politik, kültürel, tarihi, teknik / teknolojik ve estetik nitelikleri ile ilgili belge kıymeti bulunan her türlü taşınıra verilen addır (Asatekin, 2004: 23). Taşınır kültürel miras

varlıkları denilince ilk akla gelen resim, heykel, simge, seramik eşya, çini, cam, metal, deri eşya, tekstil, mobilya, takı, madeni para, taşınabilir eserler ve belgelerdir. Taşınmaz kültürel miras varlıkları olan bina ve bina gruplarına ait parçalar taşınabilir kültürel miras varlıklar olarak kabul edilebilir. Yıkılan bir yalının, kapısı, kafesleri, tavanları, yıkılan bir hamamın su teknesi taşınır kültür miras varlığı olabilir. Kültürel miras varlıklar müzelerde veya özel koleksiyonlarda saklanan sanat eserleri ve belgelerin bakım ve onarımlar her konunun uzmanı ve bilirkişisi tarafından yapılır. (Ahunbay, 2009: 22).

Ayrıca Türkiye’de Kültür ve tabiatları varlıklarının korunması ile ilgili kanununun 2863 sayılı 23. maddesi korunması gerekli taşınır kültür ve doğa varlıklarının şöyle ifade edilmiştir (“Sanal-5”, 2019).

a) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji ve sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür ve tabiat varlıkları; Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks), volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyyat), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirüs, parşömen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (relique'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları, halkın sosyal hayatını yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnoğrafik nitelikteki kültür varlıkları.

b) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK’ e ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar.

Taşınır kültür miras varlıklarının korunmasının önceliği diğer miras varlıklarından farklıdır. Taşınır kültürel miras varlıklar için düzenlenen kanunlar, bu varlıkların müzeler, galeriler ve kütüphaneler gibi mekanlarda korunmalarını gerektirmektedir. Kimi zamanda tarihi bir çiftliklerde bulunan tarım araç gereçleri bulundukları özel koleksiyonlarda koruma altına alınabilir (Mc Kercher ve Du Cros, 2002: 70).

Cumming, Merriam ve Ros (1996:9) Taşınır kültürel miras varlıkları asıl bulundukları yerlerinden taşındığında, tarih yok edilir veya bazı tarihi kalıntılar zamanın yok edici etkisinden kurtarılır. Günümüzde ise müzeler sergileme salonları gibi yerler araştırma ve yorumlama gerektirdiği için “tarih tahrip edildi fakat sınıflandırıldı” görüşü hakim olmuştur.

Her çeşit taşınabilir miras nesnesi ve el ürünleri dahil olmak üzere her türlü taşınabilir kültürel nesne kolayca zarar görebilir. Fiziksel yönden tahrip olabilir, kaçak yollarla satılabilir veya manevi önemi ve anlamı tahrip edebilir. Bazı eserlerin özgün durumu yaşının kaydedilmemesi sebebiyle anlamını ve değerini kaybedebilir (Mc Kercher ve Du Cros, 2002: 70)

2.4.3. Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramı

Somut olmayan kültürel miras öğeleri toplumlara atalarından kalan atasözü, masal gibi sözlü anlatımlar veya kukla oyunları, tiyatro gibi ifadeler, düşün ve kutlamalar gibi sosyal uygulamalar bilgi ve deneyimlerden oluşur. Somut olmayan kültürel miras kavramları geleneksel, çağdaş, kapsayıcı, özgün veya topluma özgü topluma ait olma özelliklerine sahiptir. Dinamik ve etkileşimli yapıları nedeniyle canlı miras ürünleri olarak kabul edilirler (Öcal, 2009: 6).

Kısa adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu’nun Paris’te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32. Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 tarihinde “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” ni kabul etmiştir. Sözleşme, TBMM’nin 19.01.2006 tarihli oturumunda oy birliği ile kabul edilmiş, “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması” sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun (No:5448)

21 Ocak 2006 tarih ve 26056 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye’nin taraf olma süreci 27 Mart 2006 tarihinde tamamlanmıştır.

UNESCO’ nun Kasım 2018 tarihi itibarıyla Türkiye’nin İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesine kayıtlı 16 adet unsuru bulunmaktadır:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya (2009) 2016 yılında dosya Afganistan, Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Pakistan, Tacikistan ve Türkmenistan katılımı ile genişletilmiştir)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)
11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya) (2016)
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016)
15. Bahar Bayramı Hıdırellez (Makedonya ile ortak dosya) (2017)
16. Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği (Azerbaycan ve Kazakistan ile Ortak Dosya, 2018) (“Sanal-6”, 2019).

Somut olmayan kültürel mirasın dünya literatüründe tanımlanmış ve sınıflandırılması; bu sözleşmeye göre açıklanmıştır. Somut olmayan kültürel miras topluluklar, gruplar ve bazı durumlarda kültürel mirasının bir parçası olarak bireyler tarafından tanımlanan uygulamalar, temsiller, anlatılar, bilgi, beceri ve ilgili araçlar, gereçler ve kültürel alanlar olarak tanımlanmaktadır.

Sözleşme aynı zamanda somut olmayan kültürel mirasın kalıcılığını sağlamak için yöntemler sunmaktadır: tanımlama, belgeleme, araştırma, koruma, saklama, geliştirme, güçlendirme, örgün veya yaygın eğitim yoluyla nesilden nesile verme ve kültürel mirasın çeşitli yönlerinin yeniden canlandırılması olarak belirtilmiştir (Arioğlu ve Aydoğdu Atasoy, 2015: 114).

UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi' ne göre, somut olmayan kültürel miras olarak kabul edilmesi için şu beş kategoriden birine dahil edilmelidir:

- Sözlü gelenek ve ifadeler (mitler, ninniler, türküler, hikayeler, efsaneler, masallar, ağıtlar, destanlar),
- Sosyal uygulamalar, ritüeller (sünnet, asker uğurlama, şölen, bayram, inançlar),
- Sahne sanatları (fasıllar, Hacivat-Karagöz, meddah, orta oyunu, halk oyunları),
- Tabiat ve evren ile ilgili bilgi ve uygulamalar (halk hekimliği, halk meteorolojisi, halk baytarlığı),
- El sanatları gelenekleri (yorgancılık, sepetçilik, demircilik, kalaycılık) (Oğuz, 2009: 10).

Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi: bir topluluğun kendisine ait kültürel kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ve nesilden nesile aktarmak kaydıyla bunu günümüze kadar getirdiği somut olmayan kültürel mirasını korur ve korumayı amaçlar. Gelecek nesillere aktarılmasında katkı sağlayacak yöntemleri ve fırsatları açıklar (Öcal, 2009: 8).

Somut olmayan kültürel miras öğeleri, yüzyıllarca süren deneyimlerden geçerek şekil almış, nesilden nesile geçen bir değerler bütünü olarak ifade edilir. Kültürel değerler ile yaşadıkları çevre arasında sağlam bir bağlantı vardır. Bağın oluşumunda tarihi ve kültürel mirasın önemli bir yeri vardır. Somut olmayan kültürel miras, toplumun kültürel yapısını ve dokusunu belirler (Çankaya, 2006: 19).

Somut olmayan kültürel mirası korumanın ve yaşatabilmenin en önemli yollarından biri, bu geleneklerin devamı ve gelecek nesillere taşınmasıdır. Bu amaçla somut olmayan kültürel mirasın önemi genç nesillere anlatılmalı ve aktarılmalıdır. Genç nesiller bugün somut olmayan kültürel mirasın nadir, yenilenemez bir değer olduğunu anlarsa, gelecekte bu mirasın korunmasının değerini anlayacaklardır. Bunun için, eğitim yöntemleri gençlere, gelecekteki kültürel miraslarını korumaya yardımcı olmaları için şansı vermelidir (Renault, 2008: 13).

2.4.4. Kültürel Mirasın Önemi

Kültürel miras kaynakları, tarihsel olarak, bir şehir veya milletin hayatına önemli bir şekilde öncülük etmektedir; bu estetik ve teknik bakımdan mühimdir, çünkü her dönemin teknik, yapısal ve dekoratif özelliklerini gösterir. Farklı dönemlerde yaşam sürdüren toplumlar ve onların sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yaşamları hakkında en gerçekçi bilgileri vermesi nedeniyle eğitim ve bilim açısından önemlidir. Kültürel miras belge değeri niteliğindedir. Kültürel miras, yaşam kültürünü, gösterişli zengin, varlıklı, kılar. Somut veya somut olmayan kültürel miras yok edilip gittiği zaman tekrardan yenilenemez bu nedenden dolayı da değere layıktır. Milli bir kimliğin parçası olan kültürel miras kavramları ulusalcılık anlamında önemli bir yere sahiptir. Tüm toplumların ulaştığı sanatsal, estetik, bilimsel düzeylerini yansıtmaları açısından evrenseldir. Aynı zamanda kültürel miras ekonomik öneme sahiptir. İnsanlar tarihsel, bilimsel, eğitsel değere sahip olan şeyleri ziyaret etmek isterler. Bu da o topluluğa turizmle beraber ekonomik bir kıymet kazandırır (Okuyucu, 2011: 22).

Toplumların çeşitli sebeplerden ötürü önem verip korumak istediği gelecek kuşaklara aktarmak istedikleri kültürel miras varlıkları, bozulma, yıpranma ve tükenme problemleriyle karşı karşıyadır. Bu problemler tabii faktörler ve insan faktörleri olarak ikiye ayrılabilir. Kültürel mirasın varlıklarının yok edilmesi geri

dönüşü olmayan bir süreçtir. Toplumlar kültürel miras varlıklarının binlerce yıldır yaşadığı için bu varlıkların sonsuza dek yaşayacağını düşünebilirler. Gerçekte ise bir anıt veya kültürel bir nesne zaman içindeki kimyasal, biyolojik ve fiziksel değişikliklerle tahrip olmaktadır (Aslan ve Ardemagni, 2006: 35). İnsanların ve doğanın kültürel mirasa verdiği zararlar tablo 2’ de verilmiştir.

DOĞAL ETKENLER	İNSANİ ETKENLER
• Depremler • Volkanik patlamalar • Kasırga ve yıldırım • Dolu yağışları • Seller • Nem • Kirlilik • Işık • Toz • Kimyasal • Aşınma • Çözünmüş tuzlar • Mikro-organizmalar • Bitki örtüsü • Hayvanlar(böcekler, kuşlar, kemirgenler) vb.	• Savaşlar • Yangınlar • Yasadışı kazılar • Yasadışı ticaret • Şehirleşme • Vandalizm • Hırsızlık • Fanatizm • Yoğun trafik • Turizm • Grafiti • Terk etme • Görmezden gelme • İhmal etme • Yetersiz yasalar • Fakında olmama vb.

Tablo 2. Kültürel mirasın yüz yüze kaldığı tehlikeler

2.4.5. Kültürel Miras Eğitimi

Miras eğitimi, 1900' lerin başından beri İngiltere, İskoçya ve diğer ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir terimdir. 1980' lerde müze yorumcuları, arkeologlar, halk bilimcileri sanat tarihi ile ilgilenen topluluklar tarafından yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Miras eğitimi, tarihi ve kültürü daha iyi anlamak için öğrenme etkinliklerini içerir. İlk elden somut ve somut olmayan kültürel varlıklar ve yaşanan çevreden sağlanan bilgileri kullanarak tarih ve kültür hakkında öğretme ve öğrenme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım şekli öğrencilerin tarih ve kültürle ilgili fikirlerini

güçlendirmek; sanatsal başarılarla, teknolojik gelişmelere farklı gruplardan sosyal ekonomik katkılarını sağlamak ve takdirlerini zenginleştirmektir. Kültürel miras eğitimi, tarihi ve kültürel değerlere karşı süreklilik ve bağlılık duygusunu teşvik eder, toplumları geleceğe yönelik planlar yaparken kendi tarihsel ve kültürel deneyimlerini dikkate almayı ve düşünmeyi teşvik eder (Aktaran, Yeşil Bursa, 2011: 67).

Kültürel miras eğitimi, farklı toplum ve kültürlerdeki sanat eserlerini ve sanatçıları incelemeyi, sanat galerileri, sanatçı atölyeleri, müzeler, fotoğraflar, gelenekler, tarihi mekanlar ve diğer yerlerdeki kültürel eserleri irdelemeyi yorumlamayı, sanat eserinin geçmiş ve gelecek arasında köprü görevi gören araçlardan olduğunu anlamasını öğrenmesini ve bunları korumasını içeren eğitim şeklidir. Kültürel miras eğitimi, öğrencilerin farklı dönemlerde yaşamış insanların ekonomik ve sosyal koşullarının kavramasını ve teknik gelişmelerin izlerini takip etmesini de içerir. Bu nedenle kültürel miras eğitimi, değişim ve devamlılık içinde öğrencileri eğiterek tarihi ve kültürel deneyimlerimizle beraber kültürel mirasa bağlılıklarını artmasını sağlar. Her milletin kendisini diğer milletlerden ayıran bir tarihi ve hafızası vardır. Ayrıca, miras eğitimi çocukların yalnızca kendi yerel kültürel miraslarını değil, aynı zamanda yaşadığı dünya mirasını tanınması ve korunması eğitimi vermektedir. Bu bağlamda kültürel miras konusunda en iyi eğitimi sağlayacak ve öğrencileri aydınlatacak derslerden biriside görsel sanatlar dersi (Özbaş, 2012: 746).

Yeşilbursa, (2014: 51) Kültürel miras eğitiminin diğer amaçlarını şu şekilde özetlemiştir;

- Kültürel miras eğitimi verilirken öğrencilerin keşfetmelerine ön ayak olmak,
- Kültürel mirasın keşfi ile öğrencilerin bilgi ve tecrübe edinmelerine yardımcı olmak,
- Öğrencilerin, yerel ve evrensellik arasındaki farkı anlamalarını sağlamak,
- Kaynakları yetersiz olan öğrencilere, geçmişin keşfi ile gelecek için kendilerini korumaları için yardım etmek,

- Geleceğin yurttaşını eğiterek vatanına milletine karşı doğru ve güvenilir bireyler yetiştirmeye katkıda bulunmaktadır.

Şayet kültürel miras eğitimi için iyi bir planlama yapılırsa bizden sonraki kuşaklar nerden geldiklerini nereye gittiklerini anlamlandırabilirler. Farklı müfredatlarla okul çağındaki çocuklara kültürel miras eğitimi birçok katkıda bulunur. Kültürel miras eğitiminin ilk ve en önemli özelliği çocuğun yaşadığı doğal çevrenin ve tarihi değerinin hakkında bilgisini artırmasıdır. Okullar kültürel kimliklerin oluşturulduğu verildiği yerlerdir. Kültürel miras eğitimi alan öğrenci kendini bir yere ait hissederek ve kendini tamamlamasını sağlar (“Sanal-7”, 2019).

Ülkemiz, eski eserler, anıtlar, sit alanları, etnografya ve folklor değerleri açısından dünyanın en zengin ülkeleri arasında yer alır. Milletimizi geçmişine bağlayan, tarihi ve kültürel varlığımızı bize yaşatan bu belgeler, aynı zamanda bizden önceki devirlerin tarihsel, kültürel, politik ve ekonomik hareketlerini yansıtan üstün değerlerdir. Bu değerli kültürel varlıkların tanımı, tanıtımı, tadilatı, depolanması, korunması, kültürel miras eğitimi olarak derslerde bilimsel kurallarla verilmelidir (Kanadoğlu, 2007: 31).

2.4.6. Dünya’da Kültürel Miras Kavramının Tarihi Gelişimi

İnsan yapısı itibariyle, yaşadığı çevrede anıt olarak gördükleri yapıtları ve objeleri korumaya özen göstermeye çalışır. Anıtları korumak için önlemler alırken, ilk zamanlarda hakimiyet sağlamak amacı ve dini nedenlere bağlı olsa da insanoğlu bunu belli bir zaman sonra bir alışkanlık bir gelenek haline dönüştürmüştür. Bu durumda, anıtlar her zaman bir ortamda düşünülmüş ve çevreleri ile birlikte değerlendirilmiştir. Tarihsel çevrenin, her çağda ve farklı medeniyetlerde korunması konusunda bir endişe yaşanmıştır (Erder, 1999: 70).

Modern bağlamda kültürel mirasın dünyada korunması fikrinin çıkışı on dokuzuncu yüzyıla dayanmaktadır. Fransız ihtilalinden sonra, kurulan cumhuriyet yönetimi, kendi yönetimlerinin meşruiyetini göstermek ve eski rejimden farklılıklarını belirtmek için bazı binaları korumuşlar ve bunları müzelere dönüştürmek istemeleriyle

başlamıştır. Bu dönemde diğer devletlerde ise kraliyet topluluklarının ve milli müzelerinin açılması şeklinde başlamıştır (Yılmaz ve Üçer, 2004: 51).

On dokuzuncu yüzyılda, büyük yapılara ve güzel sanatlara daha çok önem verilmiştir. Ulusal kimlikler bu dönemde ortaya çıkmaya başladığından, sanatın yeni ulusal devletler için meşruiyet yaratmada önemli bir bakış açısı haline gelmiştir. Diğer bir söyleyişle, kültürel miras bir toprak, bir insan veya bir devlet için kimlik oluşturmada kullanılmıştır. Kültürel miras, bir ülkenin ulusal gururun bir yolu olarak kullanılmış ve sonuçta İkinci Dünya Savaşı' nın sonuna kadar statik bir oluşum olarak kalmıştır.

1931'de uluslararası platformda ilk kez kültürel miras koruma uygulamaları “Uluslararası Müzeler Örgütü” tarafından düzenlenen Atina Konferansında, tarihi eserlerin estetik değeri artırılması ifade edilmiştir. Özellikle özel bakım gerektiren tarihi eserlerin çevresinde yerleşim yerleri inşa edilirken yerleşimlerin kişiliğine ve dış görünüşüne saygı gösterilmesi tavsiye edilir. Özellikle bazı bina grupları ve güzel görünümlü manzaraların görünümünün korunması gerektiğini söylenmiştir. Burada belirtmek istenenden anlaşıldığı gibi asıl kaygı tarihi yerleşim yerlerinin kendi özelliklerinden dolayı korunması fikrinin henüz gelişmemiş olduğudur. Atina Konferansında kültürel miras varlıklarının korunmasının temel ilkeleri belirtilmiştir (Ender, 1999: 290).

İkinci Dünya Savaşı kültürel mirasın muhafaza edilmesi yönünden bir başlangıç noktası olmuştur. Savaşın neticesinde yıkılan şehirlerin tekrardan insanlığa ve şehre kazandırılması için önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu önemli çalışmalarından biri 1946' da Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) kurulmasıdır. UNESCO' nun amaçlarından biri savaştan zarar gören tarihi şehirleri önem sırasına göre tanımlayarak yıkılmasına ve yok olmasına karşı korunmaktır. İlk olarak, yalnızca arkeolojik ve mimari şehirleri, müze koleksiyonlarını korumakla başlamıştır (Ekinci, 2003: 236).

Tarihi bir anıt kavramı yalnızca bir mimari eser içermez; belli bir medeniyetin, tarihi bir olaya tanık olan kentsel ve kırsal yerleşimleri de içermektedir. Bu kavram

sadece büyük sanat eserleri değil, aynı zamanda tarihsel süreç içinde kültürel öneme sahip olmuş daha basit eserleri de içerir.

Bu yeni vizyonla kültürel varlıkları korunması kavramı, korunması gereken gerekli özellikleri taşıyan bölgesel mimari açısından değişmemiş kentsel ya da kırsal yerleşimlerin bir kısmını veya tümünü kapsar duruma gelmiştir. UNESCO' nun sözleşmesi gereği 1970' lere kadar tarihsel bir koruma olsa da, daha sonraları koruma kavramı bir değişim ve genişlemeden geçerek kültürel miras kavramı kapsar hale geldi (Sey, 2003). 1972 yılında UNESCO 'nun düzenlediği sözleşmede “Dünya Kültür ve Doğa Mirasının Korunması” na dair sözleşmesini imzalayan devletler kendi sınırları içinde yer alan kültürel mirası koruyacaklarını kabul etmişlerdir (UNESCO, 2019).

2.4.7. Türkiye’de Kültürel Miras Kavramının Tarihi Gelişimi

Türkiye’ de, kültürel mirasın korunması ile ilgili ilk çalışmalar Osmanlı İmparatorluğu döneminde geçmişe ait eserlere ilgi duyan ilk padişahın Fatih Sultan Mehmet olduğu ve Topkapı Sarayı' nın ikinci avlusuna Bizans dönemi lahit ve sütunları topladığı belirtir. İstanbul’un fethinden sonra savaşlardan kalan silahlar Aya İrini kilisesinde saklanmıştır. Aynı zamanda burada Hristiyanlığa ait kutsal eşyalarda yer almıştır. Daha sonra burası 1726 yılında Darül Esliha adı verilerek düzenlenmiştir (Çal, 2010: 24).

Osmanlı devletinde vakıfların çok önemli yere sahip olmasından dolayı koruma çoğunlukla yapı ölçeğinde gerçekleşiyordu. Tarihi, çevresel ölçekte koruma uygulamaları oldukça düşüktür. Sultan Süleyman döneminde Mimar Sinan' a gönderilen bir karar ile, özellikle anıt niteliği taşıyan yapılar ve sur duvarların korunması için, bu yapılara bitişik ev inşa edilmemesi, yapılan bu evlerin ise bu yapılara belirli bir mesafede bırakılması ve gereğinin yapılmasını istemiştir (Madran, 2009: 6).

Tarihi eserlerin korunması ve sergilenmesi açısından ilk müze girişimi Tophane Müşiri Fethi Ahmet Paşa tarafından 1846 yılında Topkapı Sarayı'nın 1. Avlusunda bulunan Aya İrini’de, “Mecma-ı Eslihaî Atika ve Mecma-ı Şiir Atika” iki bölümden oluşturulan koleksiyonların bulunduğu yer olarak kabul edilir (Atasoy,

1984: 1458). O yıllarda ziyarete açık olmayan, özel izinle girilebilen depo olarak kullanılan bu mekanlar 1896’ da “Müze” niteliğine kavuşmuş “Müze-i Hümayun” (İmparatorluk Müzesi) olarak adlandırılmıştır (Özkasım ve Ögel, 2005: 99).

Tarihimizde gerçek manada müzeciliğin temelleri 1881 yılında Osman Hamdi Bey, Müze-i Humayun' un müdürü olarak atanmasıyla başlar. Böylece, müzecilik tarihimizde yeni bir sayfa açılmış oldu ve dönemin kültürel yaşamını belirleyen çalışmalara başlanmış olundu. Osman Hamdi Bey (1881-1910) bu dönemde arkeolojik kazılar gerçekleştirmiş ve bu kazılar sonucunda yeni müze binalarına ihtiyaç doğdu. Osman Hamdi Bey’in çalışmaları neticesinde Türkiye’nin ilk müze binası İstanbul Arkeoloji müzesi 1891 yılında açılmıştır (Başgelen, 2006: 118).

19. yüzyılda Osmanlıda korumacılık yasalarla yeni yeni düzenlenmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti sınırları içinde kazı yapmak isteyen yabancı arkeologlar için kazıda çıkan eserlerden bir birinin eşi olan eserlerden birinin Osmanlıya bırakılması şartıyla izin verilmiştir. Böylece arkeolojik bulguların yurt dışına çıkmasına engel olunmaya çalışılmıştır (Tapan, 1998: 201).

1869 yılında çıkarılan “Asar-ı Atika Nizamnamesi” tarihi eser arayıcılığı izne tabi tutulmuş, eski eser tanımı ve sınıflandırılması yapılarak nerde bulunursa bulunsun devletin malı olduğu belirtilerek yürürlüğe girmiş böylelikle yurt dışına çıkarılması da önlenmiştir. Bu yasa ilerleyen zamanlarda geliştirilmiştir (Madran, 2009: 51).

Cumhuriyetin ilk yıllarında koruma girişimleri arkeoloji alanında önem kazanmaya başlamıştır. İnsanla toprak arasındaki bağı sağlamlaştıran en önemli araç kültürel değerler ve kültürel varlıklardır. Bu nedenle Atatürk, dünya kültür için de önemli olan toprak altı zenginliklerinin gün ışığına çıkartılmasına önem vermiştir. Yeni kurulan devlet sınırları içerisindeki her türlü kültür değeri ve eseri Türkiye Cumhuriyeti’ nin malı olarak kabul edilmiştir (Tapan, 1998: 201).

Milli Mücadele' nin yaşandığı ilk yıllarda Atatürk 1920 de açılan Büyük Millet Meclisi'ne öncelikle Milli Eğitim Bakanlığı’ na bağlı bir “Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü” nün kurulmasını emretmiştir. Daha sonra ise Ankara da “Anadolu Medeniyetler Müzesi” nin ana temelini oluşturan “Eti Müzesi” nin kurulmasını

emretmiştir. Atatürk “Türkiye Cumhuriyeti’nin temeli kültürdür, Cumhuriyet, zengin Türk millî kültürünün üzerine kurulmuştur” sözüyle kültüre verdiği önemi belirtmiş ve müzelerin açılmasını emrederek buralarda kültürel varlıkların korunmasına ve halka açılmasını önem vermiştir (Önder, 1989: 63).

Atatürk, cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu’da yapılan arkeolojik çalışmaların, Türk bilim insanları tarafından yapılmasını istemiş bu nedenle 1930’larda tarih ve arkeoloji okumak üzere birçok öğrenci Avrupa’ya gönderilmiştir. Bu dönemde diğer önemli bir gelişmede eser ve anıtların kayıt altına alınması yönünde yapılan “Eski Eserleri Koruma Encümeni” olarak bilinen “Muhafaza-i Asar-ı Atika Encümeni” Türkiye’de ilk kültürel miras kavramlarını koruyan ve denetleyen teşkilat olarak kurulmuştur (Yıldıztturan, 2010).

Cumhuriyet tarihi müzeciliğinin öncülerinden biri olan Hamit Zübeyr Koşay, 1935’te müzelerimizin kalifiyeli personelin ihtiyacını karşılamak için bakanlığa sunmak üzere rapor hazırladı. Bu raporda müzeleri depo olmaktan çıkararak buraların birer laboratuvar olarak çalışmasını ve buralardan iyi birer müzeci yetiştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda Türkiye’de binlerce antik eserin var olduğunu, çeşitli yerlere dağılmış eserlerin denetlenmesinin zorluğunu, yetkililerin ve halkın ilgisizliği nedeniyle ihmal edildiklerini, bilgisizlikleri nedeniyle tahrip edildikleri ifade etmiş. Kültürel mirasımızı halkımıza sevdirmek her yaşa uygun yayınlar yapılmasını ayrıca eğitim ve öğretimde kültürel mirasa yer verilmesi gerektiğini talep etmiştir (Özcan, 2010: 32).

Bakanlığa sunulan raporun neredeyse tamamı eski eserlerin korunması ve sevdirmesi ile ilgilidir. Rapordaki bazı başlıklar şu şekildedir (Özcan, 2010: 33):

- İlkokuldan başlayarak öğrencilere bir sanat eğitimi verilmeli ve koruma ruhu aşılanmalıdır.
- Ortaokul ve lise müfredatlarında sanat eğitimine daha çok yer verilmelidir.
- İlköğretim dergisinde eski eserler ve sanat konusuna yer verilmelidir.
- Tarih kitapları öğrencilerin coğrafya bilgisi ile uyumlu olmalıdır.

- Yüksekokullarda sanat tarihi dersi eklenmeli aynı zamanda bu okullarda müze gezileri düzenlenmelidir.
- Üniversitelerde sanat tarihi kürsüleri yer almalıdır.
- Eğitim-öğretimin her kademesinde sanat sevgisi aşılmalıdır.

Bu rapordan anlaşıldığı gibi kültürel değerleri korumak için eğitim öğretime önem verilmesi gerektiği böylelikle bireyleri daha kolay bilinçlendirilebileceği vurgulanmıştır.

Türkiye' nin uluslararası arenada kültürel mirasın korunması adına yaptığı en önemli adım UNESCO ile birlikte hareket etmektir. Ülkemizde kültürel miras çalışmaları 1940' ların sonlarına doğru dünya ile eş zamanlı yoğunlaşmıştır. Türkiye, 1948 yılında UNESCO, Türkiye Geçici Milli Komisyonu' nun kurulmasına izin vermiştir. İlerleyen yıllarda UNESCO' nun doğal ve kültürel miras koruma çerçevesinde önemli saptamalar yapılmıştır. 1972' den sonra, ülkemizdeki bazı doğal ve kültürel miraslarımız dünya koruma listesine alınmıştır. Kültürel miras listesine giren ilk örnek 1985 yılında tespit edilmiştir (Çakır, 2016: 23).

Türkiye'nin bu listede 16' sı kültürel, 2' si karma olmak üzere 18 miras alanı bulunmaktadır: (UNESCO, 2019).

1. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (1985)
2. İstanbul'un Tarihi Alanları (1985)
3. Göreme Millî Parkı ve Kapadokya (1985) (Karma Miras Alanı)
4. Hattuşa: -Hitit Başkenti (1986)
5. Nemrut Dağı (1987)
6. Hieropolis-Pamukkale (1988) (Karma Miras Alanı)
7. Xanthos-Letoon (1988)
8. Safranbolu Şehri (1994)
9. Truva Arkeolojik Alanı (1998)
10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (2011)

11. Catalhöyük Neolitik Alanı (2012)
  12. Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (2014)
  13. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (2014)
  14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (2015)
  15. Efes (2015)
  16. Ani Arkeolojik Alanı (2016)
  17. Aphrodisias (2017)
  18. Göbekli Tepe (2018)
- de dünya miras listesine girmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve yöntemi, analizi verilmiş aynı zamanda geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Görsel sanatlar öğretmenlerinin öğretim programında “Kültürel Miras” a ilişkin görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla dizayn edilmiştir. Nitel araştırma, doğal çevreyi olabildiğince yansıtan ve çeşitli araştırma biçimlerini kapsayan sosyal olayların anlamını açıklamamıza ve anlamlandırmamıza yardımcı olan çatı bir kavramdır (Aktaran Yıldırım ve Şimşek 2011:219).

“Nitel araştırmada veri analizi çeşitlilik, yaratıcılık ve esneklik anlamına gelir. Her nitel araştırma farklı birtakım özellikler taşır ve veri analizinde bir takım yeni yaklaşımlar gerektirir. Bu nedenle araştırmacının, gerek araştırmanın, gerekse toplanan verilerin özelliklerinden yola çıkarak ve var olan veri analiz yöntemlerini gözden geçirerek, kendi araştırması için bir veri analiz planı geliştirmelidir”.

“Veri analizinde üç yol vardır. Birinci yol, toplanan verinin özgün (orijinal) formuna mümkün olduğu kadar sadık kalarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla verileri okuyucuya sunmaktır. Bu yaklaşımda, veriler ve ulaşılan sonuçlar birbirine “anlatım” olarak çok yakındır. Örneğin, görüşmelerden uzun aktarımlar yapılabilir ve gözlem notları özgün haline yakın bir biçimde, betimlenebilir. İkinci yol ise, birinci yaklaşımı da içeren bir biçimde, bazı nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla “sistemik analiz” yapmaktır. Yani veriler betimsel bir yaklaşımla sunulur ve buna eke olarak belirlenen bazı temalar ve temalar arası ilişkiler belirlenir. Bu araştırmada araştırmacı, veri analizini bir adım öteye

götürmekle ve okuyucuya yardımcı olabilecek birtakım ek analizler yapmaktadır. Üçüncü yaklaşımda ise araştırmacı, birinci veya ikinci yaklaşımı temel alır ve buna ek olarak, veri analizi sürecine kendi yorumlarına dahil eder” (Yıldırım ve Şimşek 2011: 211-212).

Bu doğrultuda araştırmada görsel sanatlar öğretmenlerinin mevcut algıları, deneyimleri ve uygulamaları ortaya çıkarılmak istendiğinden nitel araştırma yönteminden yararlanılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

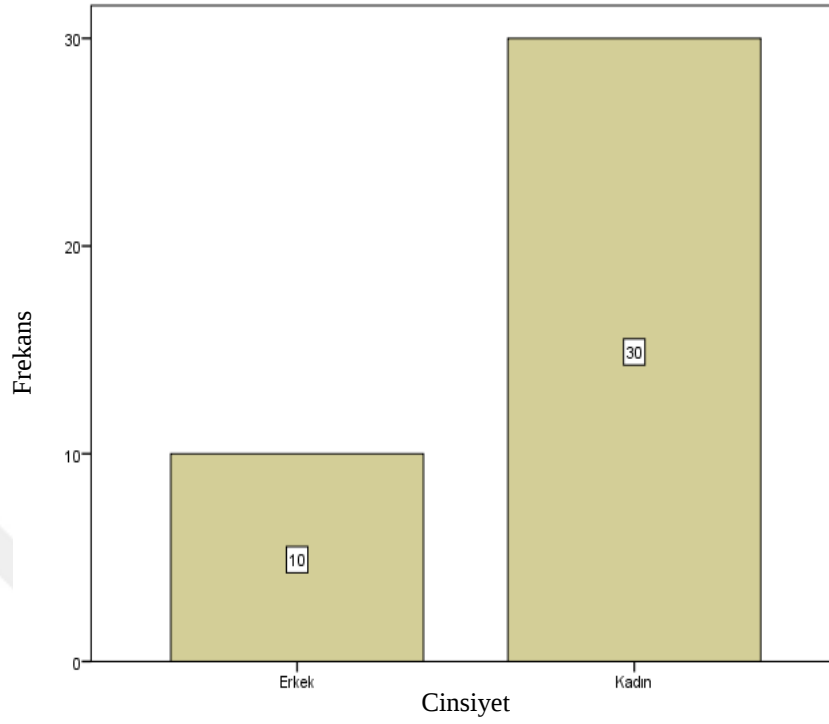
Görsel sanatlar öğretmenlerinin “Kültürel Miras” eğitimine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla yapılan bu araştırmada çalışma grubu Konya ili merkez ilçelerinde devlet okullarında görev yapmakta olan 40 görsel sanatlar öğretmeni tarafından oluşmaktadır. Görüşme yapılan katılımcıların gönüllü olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmanın çalışma grubuna ait bilgiler Tablo 3’ te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubuna ilişkin genel bilgiler

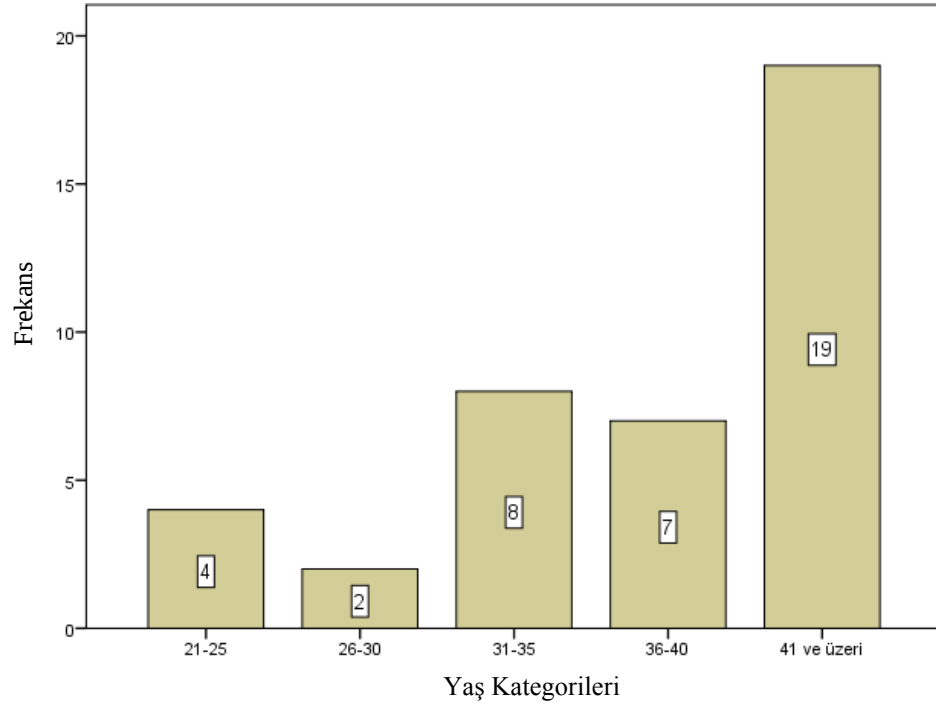
Kod	Cinsiyet	Okul Türü	Üniversite
Ö1	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö2	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö3	Kadın	Devlet Okulu	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ö4	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö5	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö6	Kadın	Devlet Okulu	Uludağ üniversitesi
Ö7	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö8	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö9	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö10	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö11	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö12	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö13	Kadın	Devlet Okulu	Dumlupınar Üniversitesi
Ö14	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö15	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö16	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö17	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi

Ö18	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö19	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö20	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö21	Kadın	Devlet Okulu	İnönü Üniversitesi
Ö22	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö23	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö24	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö25	Kadın	Devlet Okulu	Hacettepe Üniversitesi
Ö26	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö27	Kadın	Devlet Okulu	Gazi Üniversitesi
Ö28	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö29	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö30	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö31	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö32	Kadın	Özel Okul	KTO Karatay Üniversitesi
Ö33	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö34	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö35	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö36	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö37	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö38	Erkek	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö39	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi
Ö40	Kadın	Devlet Okulu	Selçuk Üniversitesi

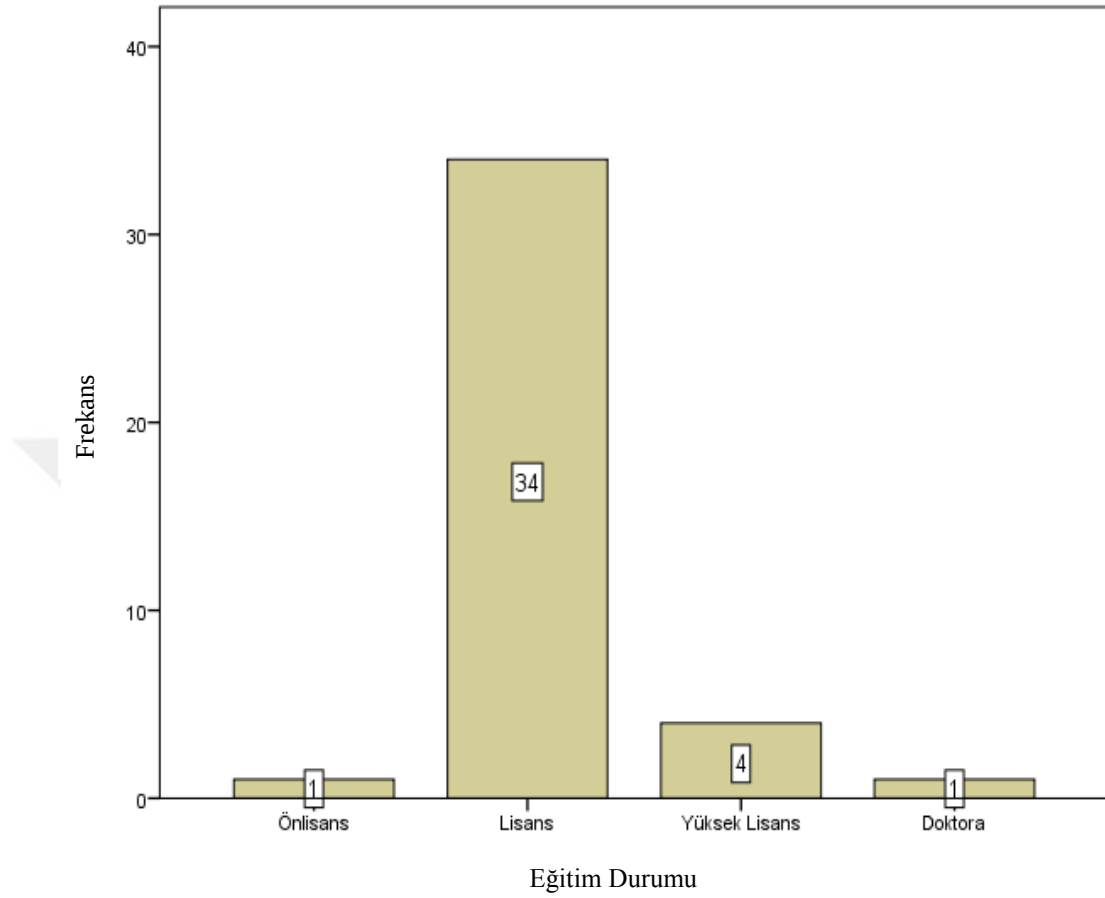
Tablo 3’ te çalışma grubunda yer alan katılımcılara ait bazı bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada yer alan katılımcıların 40’ı devlet okullarında görev yapmaktadır. Katılımcılara ait mezun oldukları okul bilgilerinde ise 33 kişi “Selçuk Üniversitesi”, diğer katılımcılar ise “Gazi üniversitesi”, ”Dumlupınar üniversitesi”, ”Ondokuz Mayıs Üniversitesi”, “İnönü Üniversitesi”, “Hacettepe Üniversitesi” şeklinde yer almaktadır. Tablo 3’ te yer aldığı gibi, araştırmanın bulgular kısmında öğretmenlere ait doğrudan alıntılara yer verilirken kullanılmak üzere her bir katılımcı “Ö1, Ö2 ...” şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılara ait yaş, cinsiyet, hizmet yılı, eğitim durumuna ait bilgiler tablo 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 de verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyete Göre Dağılımı

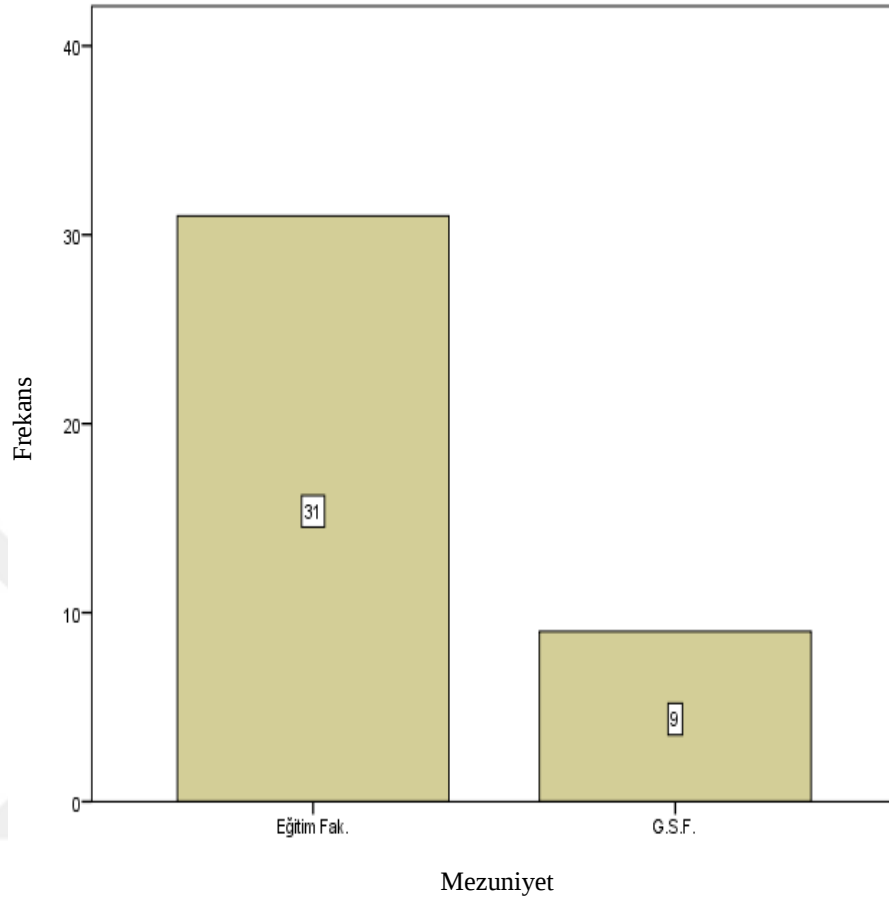
Tablo 4. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 75 kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Erkek katılımcılarının oranı ise %25 ile sınırlı kalmıştır. Araştırmada cinsiyet dağılımının orantısız olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların Yaşa Göre Dağılımı

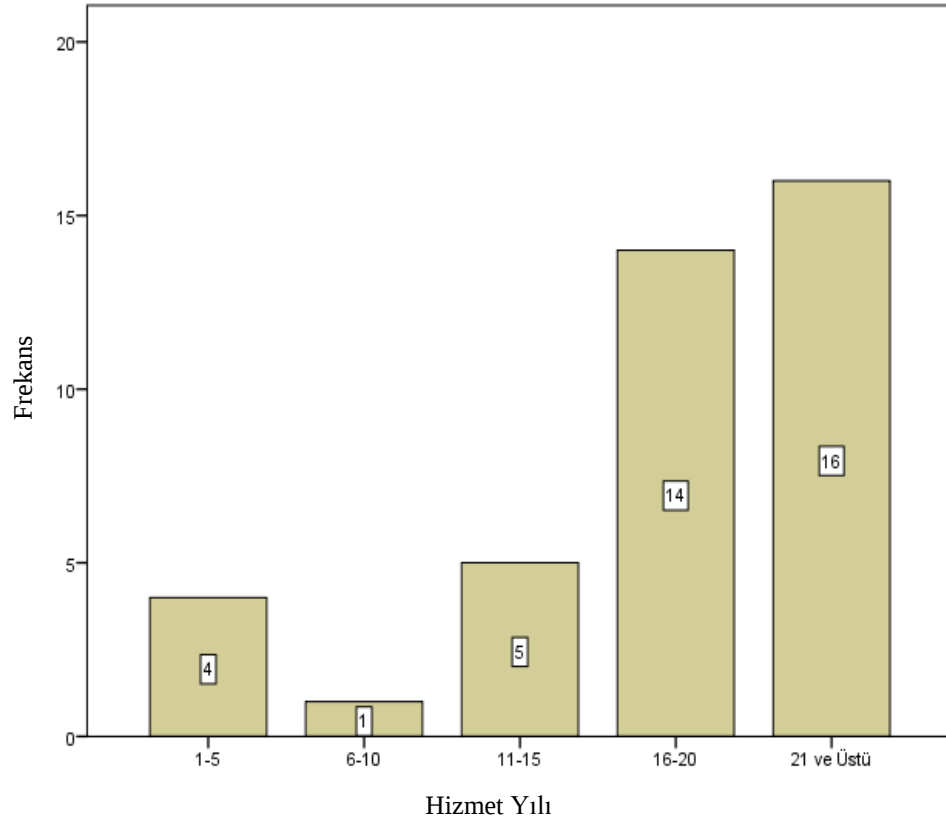
Tablo 5. incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu 41 yaş ve üzerindedir ($f=19$). En az katılımcının yer aldığı yaş kategorisi ise 26-30 yaştır ($f=2$).

Tablo 6. Katılımcıların Eğitime Durumuna Göre Dağılımı

Tablo 6. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'i ($f=34$) lisans, %10'u ($f=4$)yüksek lisans, %1'doktora ve ön lisans öğretmeni yer almaktadır. Bu tabloda görsel sanatlar öğretmenlerinin yüksek lisans eğitiminde isteksiz oldukları düşünülebilir.

Tablo 7. Katılımcıların Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Tablo 7. te görüldüğü gibi katılımcılardan 31 kişi eğitim fakültelerinden, 9 kişi ise güzel sanatlar fakültelerinden mezun olmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların Hizmet Yıllarına Göre Dağılımı

Tablo 8. incelendiğinde katılımcıların mesleki deneyimlerinin en fazla % 40 ile 16 kişi “21 yıl ve üstü”, en az ise % 2,5 ile 1 kişi “6-10 yıl ” arası mesleki deneyimlerinin olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Yöntemi

Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görsel sanatlar öğretmenlerinin derslerinde kültürel mirasa yönelik tutumları ve uygulamalarını tespit etmek için 20 sorudan oluşan taslak sorular hazırlanmıştır. Bu taslak formda yer alan sorular alanında uzman kişilerin görüşleri alınarak soru sayısı azaltılmış ve bazı sorular değiştirilmiştir. Bunun neticesinde 12 açık uçlu sorudan meydana gelen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Görüşme formunda yer alan sorular şu şekilde verilmiştir:

1. Size göre sanat eğitiminde kültürel miras konu içerikleri neleri kapsamalıdır?
2. Kültürel miras öğelerinden hangilerinin daha önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Kılavuzdaki öğrenme alanlarında kültürel miras eğitimi konuları güncel midir? Açıklayınız.
4. Derslerinizde yer verdiğiniz ilinize ait kültürel miras örnekleri nelerdir?
5. Kültürel miras eğitimi sizce hangi derslerde verilmelidir? Neden?
6. Kültürel miras eğitimi için görsel sanatlar dersi öğretim programında verilen ders süresi yeterli midir? Açıklayınız.
7. Dersinizde kültürel miras eğitimi içeriklerini hangi yöntem ve teknikler kullanılarak veriyorsunuz?
8. Okul içi ve dışında kültürel miras eğitime yönelik ne tür etkinlikler yapıyorsunuz?
9. Kültürel miras eğitimi süreçlerinde herhangi bir sorunla karşılaşmıyorsunuz?
10. Görsel sanatlar dersinde “kültürel miras” konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için neler yapılabilir, (önerileriniz).
11. Derslerde öğrencilerin kültürel miras içeriklerine yönelik tutumları hakkında gözlemleriniz nelerdir?
12. Eğitimde millilik bağlamında kültürel değerlerimizin, yeni nesillerce sahiplenilmesi için neler yapılabilir. Açıklayınız.

Görüşme formundaki sorulara ilave olarak formun sonunda öğretmenlere “Eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mı?” sorusu yöneltilerek öğretmenlerin konuya ilişkin farklı görüş ve önerilerinin tespiti amaçlanmıştır. Araştırmanın kapsamı içinde 6 alt problem yer almaktadır. Bu alt problemlere ait görüşme formunda yer alan sorular şu şekildedir:

1. Alt Problem (Araştırma katılan görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğeleri konusundaki görüşleri nelerdir?): 1. , 2. sorular

2. Alt Problem (Katılımcılara göre görsel sanatlar dersi ile kültürel miras eğitimi arasındaki ilişki nasıldır? 3. , 4. sorular

3. Alt Problem (Katılımcılara göre görsel sanatlar dersinde kültürel miras eğitimine yeterince yer verilmekte midir?): 5. , 6. sorular

4. Alt Problem (Katılımcılar kültürel miras eğitimi verilirken hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktadır?): 7. , 8. sorular

5. Alt Problem (Katılımcıların kültürel miras eğitimi verirken karşılaştığı sorunlar nelerdir? Bunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?): 9., 10., sorular

6. Alt Problem (Araştırmaya katılan öğretmenlere göre kültürel miras eğitiminde öğrenci katılımı ve öğrencilerin kültürümüzü sahiplenmeleri için neler yapılabilir?): 11. , 12. sorular

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2018-2019 eğitim öğretim yılında Konya ili merkezi Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan görsel sanatlar öğretmenleriyle yapılan görüşlerle elde edilmiştir.

Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle sosyolojide en sık kullanılan araştırma yöntemlerindendir. Kişilerin farklı konularda bilgileri tutumları ve davranışları ile bunların olası sebeplerini öğrenmenin en kısa yoludur. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru sosyal bilim alanlarında görüşme, etkili bir veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Görüşme ilk bakıldığında, basit bir veri toplama yöntemi gibi görülebilir. Herkes tarafından yapılabilecek konuşma ve dinleme gibi temel beceriler gibi algılanabilir (Yıldırım, Şimşek, 2011: 119). Görüşme, en az iki kişi tarafından yapılan sözlü bir iletişim aracıdır. Aynı zamanda araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama yöntemi olarak ifade edebilir. Görüşme, belirli bir konu veya bir soru hakkında detaylı bilgi sağlar. Ancak “görüşme beceri, duyarlık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi

pek çok boyutu kapsamı açılarından, hem sanat hem de bilimdir (Aktaran Yıldırım ve Şimşek 2011: 108).

3.5. Verilerin Analizi

Yapılan her araştırmada olduğu gibi nitel araştırma evresinde de bir takım basamaklar yer almaktadır. Arslanoğlu'nu (2006) nitel araştırmada, toplanılan bilgiler öncelikle bir araya getirilir, gruplandırılır, yorumlanıp daha sonra sonuca gidilir. Ancak Öztürk'ün (2014) de söylediği gibi bir araştırmaya nicel araştırmamı yoksa nitel araştırmamı diyebilmemiz için verilerin geçtiği analiz sürecini iyi bilmemiz gerekir.

Nitel araştırma uygulanırken veri analiz süreci, analiz için verilerin toplanması ve düzene sokulması, verilerin kodlanması ve kodların bir araya getirmesiyle görüşlere ulaşılmasını ve son olarak da verinin şekil, tablo veya bir tartışma halinde anlatılmasını içermektedir. Nitel araştırma yöntemleri uygulanırken sıklıkla; betimsel analiz, içerik analizi ve söylem analizi kullanılmaktadır (Balcı, 2016). Yapılan bu araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir.

Betimsel analizde, doğrudan alıntılar, görüşülen veya gözlemlenen kişilerin görüşlerini yansıtmak için sıklıkla eklenir. Bu amaç için elde edilen veriler öncelikle düzenli ve net bir şekilde tanımlanır. Sonra ise yapılan bu tanımlamalar sırasıyla açıklanır ve yorumlanır daha sonra ise neden-sonuç ilişkisi araştırılır çeşitli sonuçlara ulaşılır. Sonuç olarak elde edilen temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve geleceğe yönelik tahminlerin bulunulmasında araştırmacının yapacağı yorumlamalarının kapsamında yer alır (Yıldırım, Şimşek, 2011: 224).

Yapılan bu araştırmada toplanan verilerdeki örüntülerden elde edilen kodlar daha önceden belirlenmiş temalara yerleştirilerek frekans ve yüzde değerleri tablo ve şekillerde verilmiştir. Tabloların altında ise bulgular doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel araştırma sonuçlarının güvenilirliği yönünden, bilimsel araştırmanın en önemli kriterlerinden biri olarak görülür. “Geçerlik” ve “Güvenirlik” bu konuda en sık

kullanılan iki önemli ölçüttür. Nitel araştırmalara karşı en önemli tenkitlerden biri, öncelikle güvenilirlik konusundaki nicel araştırmalarda çoğunlukla kullanılan tanımların, yöntemlerin ve testlerin kullanılmamasıdır. Nitel araştırmada öncelikle bir olgunun varlığına ve anlamına yönelmek varken, nicel araştırma ise bu olgunun ne kadar olduğuna yönelmektedir. Bu açıdan nicel araştırma yöntemlerinde olay ve olgunun sayısal özellikleri önem kazanırken, nitel araştırmada ise araştırılan olgu ve olayın niteliği ön plana çıkar (Aktaran Yıldırım, Şimşek, 2011: 257).

Nitel araştırma yöntemlerinde geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu şekliyle ve elinden gelebildiği kadar yansız gözlemlemesi anlamına gelir. Yapılan araştırmada olgu ve olay hakkında bütün bir parçayı oluşturmak için araştırmacı sonuca ulaştığı sonuçları teyit etmek için bazı yardımcı yöntemler (katılımcı teyidi, meslektaş teyidi vb.) kullanması gerekecektir (Yıldırım, Şimşek 2011: 255).

Nitel araştırma yöntemlerinde geçerlik konusu güvenilirlik konusuna göre daha önceliklidir. Nitel araştırmada geçerlik konusunda araştırmacının esnek olması önemli bir avantajdır. Araştırmacı araştırma zamanı içinde ihtiyaç duyduğu taktirde, yeni yollara baş vurabilir; yeni soru ekleyip çıkarabilir; daha öncesinden planlanmayan görüşmeler yapabilir; elde edilen sonuçları teyit etmek için farklı veri toplama yöntemlerini kullanabilir. Toplanan verilerin detaylı raporlanması ve araştırmacının sonuca nasıl ulaştığının açıklanması nitel bir araştırmada önemli geçerlilik kriterleri arasındadır (Karasar, 2015: 35).

Bu çalışmada, geçerlilik araştırması sonuçlarının detaylı bir raporunun sunulması, araştırma sürecinde alanında 3 uzman görüşü alınması ve bulguların katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak desteklemesi sağlanmıştır.

Güvenirlik ise, araştırma sonuçlarının güvenilirliği açısından mühim olmakla birlikte, güvenilirliğin nitel araştırma için ayrı bir anlam ve önemi vardır. Nitel araştırmanın temel özelliklerinden biri algıların önemi ve doğal çevreye uyum, güvenilirlik açısından bazı problemler ortaya çıkarmaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2011: 260). Güvenirlik aynı zamanda bağımsız ölçümler arasındaki dengedir; ölçülen bir şeyin sürekli aynı sembolleri vermesidir; aynı süreçleri izlemek ve aynı kriterleri

kullanarak aynı sonuçları almaktır; ölçümlerin tesadüfi yanılğılardan temizlenmiş olmasıdır (Karasar, 2015: 39). Özetle güvenilirlik araştırmalar neticesinde sonucun tekrar edebilirliğıdir. Dış güvenilirlik, araştırma sonuçlarının benzer ortamlarda benzer biçimde elde edilip edilmeyeceğini, iç güvenilirlik ise bir başka araştırmacının aynı verileri kullanarak benzer sonuçlara ulaşp ulaşmayacağıdır (Yıldırım, Şimşek, 2011: 262). Görüşmelerden elde edilen bulgular kodlara bölünmüş ve ilgili görüşlere yerleştirilmiştir. Bu süreçte, hem araştırmacı hem de alan uzmanına danışılarak, Miles ve Huberman' ın uyguladığı güvenilirlik formülünü uygulanmıştır.

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliğı Sayısı}}{\text{Toplam Görüş Birliğı} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

Yukarıdaki formül kullanılarak yapılan hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliğı % 87 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman' a (1994) göre güvenilirlik sonuçları %70' in üzerine çıkarsa bu araştırma güvenilir sayılır. Bu sonuçlara göre araştırma güvenilir sayılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında öğretmenlerle yapılan görüşmelerin analiz edilmesiyle ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bulgular; araştırmanın sonucuna göre sıralı, frekans ve yüzde değerlerini belirten tablolar şeklinde ve doğrudan alıntılarla desteklenerek verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Kültürel Mirasa Yönelik İlgileri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kültürel mirasla ilgili yayınlara olan ilgileri sorulmuş ve cevapları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. *Katılımcıların Kültürel Mirasla İlgili Yayınlarla Olan İlgilerinin Dağılımı*

Kültürel miras ile ilgili yayınları (kitap-dergi vb.) okumaya ne kadar ilgilisiniz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç İlgilenmem	0	0
Az İlgilenirim	5	12,5
İlgilenirim	27	67,5
Çok İlgilenirim	4	10,0
Çok Fazla İlgilenirim	4	10,0
Toplam	40	100,0

Katılımcıların tamamı farklı düzeylerde kültürel mirasla ilgili yayınlara ilgi duyduklarını belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu *ilgilenirim* kategorinde yer almıştır ($f=27$). Katılımcıların %10’ u ise kültürel mirasla ilgili yayınlara *çok ilgilienirim* ifadesini kullanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere müze ve ören yeri ziyaretlerine yönelik olan ilgileri sorulmuş ve cevapları Tablo 10’ da verilmiştir.

Tablo 10. *Katılımcıların Müze ve Ören Yerlerine Ziyaretlerine Yönelik İlgilerinin Dağılımı*

Müze ve ören yerlerine yönelik yapılan gezi ve ziyaretlere ne kadar ilgilisiniz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç İlgilenmem	0	0
Az İlgilenirim	5	12,5
İlgilenirim	15	37,5
Çok İlgilenirim	13	32,5
Çok Fazla İlgilenirim	7	17,5
Toplam	40	100,0

Katılımcıların %37,5' i müze ve ören yerleri gibi yapılan gezilere *ilgilenirim* ifadesini kullanmışlardır ($f=15$). Katılımcıların %5 ise *az ilgilenirim* ifadesini belirtmiştir ($f=5$).

Araştırmaya katılan öğretmenlere görsel sanatlar dersi öğretim programına yönelik yapılan eğitim seminerlerine karşı ilgileri sorulmuş ve cevapları Tablo 11' de verilmiştir.

Tablo 11. *Katılımcıların Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programına Yönelik Yapılan Eğitim Seminerlerine Karşı İlgilerinin Dağılımı*

Görsel sanatlar ders öğretim programına yönelik yapılan eğitim seminerlerine ne kadar ilgilisiniz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç İlgilenmem	2	5,0
Az İlgilenirim	4	10,0
İlgilenirim	24	60,0
Çok İlgilenirim	7	17,5
Çok Fazla İlgilenirim	3	7,5
Toplam	40	100,0

Tablo 11' de belirtildiği üzere 40 katılımcının %85' inin görsel sanatlar ders öğretim programına yönelik yapılan eğitim seminerlerine karşı ilgilerinin fazla olduğunu görülmektedir ($f=34$). Dolayısıyla bu araştırmaya katkıda bulunan öğretmenlerin, alanlarında kendilerini geliştirmeye çalıştıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere kültürel miras konusunda çıkan medya haberlerine karşı ilgileri sorulmuştur ve cevapları Tablo 12' de verilmiştir.

Tablo 12. *Katılımcıların Kültürel Miras Konusunda Çıkan Medya Haberlerine Karşı İlgilerinin Dağılımı*

Kültürel miras konusunda çıkan medya haberleriyle ilgilisiniz?	Frekans (f)	Yüzde (%)
Hiç İlgilenmem	0	0
Az İlgilenirim	8	20,0
İlgilenirim	19	47,5
Çok İlgilenirim	9	22,5
Çok Fazla İlgilenirim	4	10,0
Toplam	40	100,0

Tablo 12 incelendiğinde, görsel sanatlar öğretmenlerinin % 8' inin branşlarıyla ilgili medya ve haberleri az ilgilendikleri; %19' unun ilgilenirim, %9' unun çok ilgilendiğinin , % 4' ünün çok fazla ilgilendiği görülmektedir. Katılımcıların yarıdan

fazlasının kültürel miras ile ilgili çıkan haberleri takip ettiği görülmüştür

4.2. Katılımcıların Kültürel Miras Eğitime Yönelik Görüşleri

Katılımcılara görsel sanatlar dersi programlarında “Kültürel Miras” eğitime yeterince yer verilip verilmediği sorulmuştur ve verilen cevapların Tablo 13’ te sunulmuştur.

Tablo 13. Katılımcıların “Kültürel Miras Eğitiminin” Programda Yeterince Yer Alıp Almamasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Görsel sanatlar dersi programlarında “Kültürel Miras” eğitime yeterince yer verilmiştir.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	4	10,0
Katılıyorum	14	35,0
Kararsızım	8	20,0
Katılmıyorum	11	27,5
Hiç Katılmıyorum	3	7,5
Toplam	40	100,0

Katılımcıların %45’ i görsel sanatlar dersi programlarında “Kültürel Miras” eğitime yeterince yer verildiği ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Sadece 3 katılımcı görsel sanatlar dersi programlarında “Kültürel Miras” eğitime yeterince yer verildiği görüşüne hiç katılmadığını belirtmiştir.

Katılımcılara görsel sanatlar programında ”Kültürel Miras” içerikleri öğrencilerin öğrenim durumları için önemli bir yenilik oluşturup oluşturmadığı sorulmuştur ve verilen cevapların Tablo 14’ te sunulmuştur.

Tablo 14. Katılımcıların Kültürel Miras Konuları Öğrencilerin Öğrenim Durumları İçin Önemli Bir Yenilik İçerir Görüşlerinin Dağılımı

Görsel sanatlar programında ‘Kültürel Miras’ içerikleri öğrencilerin öğrenim durumları için önemli bir yenilik oluşturmuştur.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	3	7,5
Katılıyorum	19	47,5
Kararsızım	10	25
Katılmıyorum	5	12,5
Hiç Katılmıyorum	3	7,5
Toplam	40	100,0

Katılımcıların %55' i Görsel sanatlar programında 'Kültürel Miras' içerikleri öğrencilerin öğrenim durumları için önemli bir yenilik oluşturduğu ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Sadece 3 katılımcı Görsel sanatlar programında 'Kültürel Miras' içerikleri öğrencilerin öğrenim durumları için önemli bir yenilik oluşturduğu görüşüne hiç katılmadığını belirtmiştir.

Katılımcılara müzelerin görsel sanatlar dersinde sanat eğitimi amaçlı kullanılmasının yararlı olup olmayacağı sorulmuştur ve verilen cevapların Tablo 7' de sunulmuştur.

Tablo 15. Katılımcıların Müzelerin Görsel Sanatlar Dersinde Sanat Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Müzelerin görsel sanatlar dersinde sanat eğitimi amaçlı kullanılmasının yararlı olacağını düşünüyorum	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	18	45,0
Katılıyorum	17	42,5
Kararsızım	4	10,0
Katılmıyorum	1	2,5
Hiç Katılmıyorum	0	0
Toplam	40	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların %87,5' i müzelerin görsel sanatlar dersinde eğitim amaçlı kullanılmasının yararlı olacağını belirtmiştir. Sadece 4 katılımcı müzelerin sanat eğitimi için kullanılmasının yararlı olacağı konusunda kararsız olduğunu, 1 katılımcı ise bu görüşe katılamadığını belirtmiştir.

Katılımcılara "Kültürel Miras" konuları, toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin de birbirlerine yaklaşmasına yardımcı olur görüşü sorulmuştur ve verilen cevapları Tablo 16' da sunulmuştur.

Tablo 16. Katılımcıların 'Kültürel Miras' Konuları, Toplumların Birbirlerini Tanımalarına, Dolayısıyla Kültürlerin de Birbirlerine Yakınlaşmasına Yardımcı Olur Görüşüne İlişkin Dağılımı

'Kültürel Miras' konuları, toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin de birbirlerine yaklaşmasına yardımcı olur	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	20	50,0
Katılıyorum	18	45,0
Kararsızım	2	5,0
Katılmıyorum	0	0,0
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	40	100,0

Tablo 16' ya göre kültürel miras konularının toplumların birbirlerini tanımalarında ve birbirlerine yakınlaşmalarında etkili olabileceğini düşünen katılımcı oranı %95'tir. Katılımcılardan 2 kişi ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılara “Kültürel Miras” eğitimine yönelik müze-ören yeri gibi gezilerin öğrencilerin sosyo kültürel gelişimine katkı sağlar görüşü sorulmuş ve verilen cevapları Tablo 17' de sunulmuştur.

Tablo 17. Katılımcıların 'Görsel Sanatlar Dersinde 'Kültürel Miras' Eğitimine Yönelik Müze-Ören Yeri Gibi Gezilerin Öğrencilerin Sosyo Kültürel Gelişimine Olan Katkılarına İlişkin Dağılım

Görsel sanatlar dersinde 'Kültürel Miras' eğitimine yönelik müze-ören yeri gibi gezilerin öğrencilerin sosyo kültürel gelişimine katkı sağlar.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	25	62,5
Katılıyorum	14	35,0
Kararsızım	1	2,5
Katılmıyorum	0	0,0
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	40	100,0

Katılımcıların %62' si “Kültürel Miras” eğitimine yönelik müze-ören yeri gibi gezilerin öğrencilerin sosyo kültürel gelişimine katkı da bulunduğunu belirtmişlerdir. Sadece 1 katılımcı müze-ören yeri gibi yerlerin öğrenciler üzerinde sosyo kültürel katkısı yönünde kararsız kalmıştır.

Katılımcılara müzede “Kültürel Miras” eğitimine yönelik ders faaliyetleri yapılmasının okul içi etkinliklere göre daha fazla fayda sağlayıp sağlamadığı görüşü sorulmuş ve verilen cevaplar Tablo 18' de sunulmuştur.

Tablo 18. Katılımcıların Müzede “Kültürel Miras” Eğitimine Yönelik Ders Faaliyetleri Yapılmasının Okul İçi Etkinliklere Göre Daha Fazla Fayda Sağlayıp Sağlamadığına İlişkin Dağılımı

Müzede 'Kültürel Miras' eğitimine yönelik ders faaliyetleri yapılmasının okul içi etkinliklere göre daha fazla fayda sağladığını düşünüyorum.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	13	32,5
Katılıyorum	20	50,0
Kararsızım	6	15,0
Katılmıyorum	1	2,5
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	40	100,0

Tablo 18' de katılımcıların toplamda %82,5' i müzede “Kültürel Miras” eğitimine yönelik ders faaliyetleri yapılmasının okul içi etkinliklere göre daha fazla fayda sağladığını düşünmektedir. 1 katılımcı ise katılmadığını belirtmiştir.

Katılımcılara Sınıflarda akıllı tahtada yapılan kültürel miras içerikli eğitimlerin öğrencilerin hayal gücünü ve duyuşsal algı merkezini harekete geçirdiği görüşü sorulmuş ve verilen cevaplar Tablo 19’ da sunulmuştur.

Tablo 19. Katılımcıların ‘Sınıflarda Akıllı Tahtada Yapılan Kültürel Miras İçerikli Eğitimlerin Öğrencilerin Hayal Gücünü ve Duyusal Algı Merkezini Harekete Geçirdiği Fikrine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Sınıflarda akıllı tahtada yapılan kültürel miras içerikli eğitimlerin öğrencilerin hayal gücünü ve duyuşsal algı merkezini harekete geçirdiği fikrine katılıyorum.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	15	37,5
Katılıyorum	21	52,5
Kararsızım	2	5,0
Katılmıyorum	2	5,5
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	40	100,0

Katılımcıların %5’ i sınıflarda akıllı tahtada yapılan kültürel miras içerikli eğitimlerin öğrencilerin hayal gücünü ve duyuşsal algı merkezini harekete geçirdiği fikri konusunda kararsız kaldıklarını belirtmişlerdir. 21 kişi ise kültürel miras eğitimin akıllı tahtada verilmesinin öğrencinin hayal gücünü harekete geçirdiği fikre katıldığını belirtmiştir.

Katılımcılara “Kültürel Miras” eğitimi bağlamında müzelerin sanat eserleriyle doğrudan iletişim sağlaması kalıcı öğrenmeyi daha fazla artırır görüşü sorulmuş ve verilen cevaplar Tablo 20’ de sunulmuştur.

Tablo 20. Katılımcıların ‘Kültürel Miras’ Eğitimi Bağlamında Müzelerin Sanat Eserleriyle Doğrudan İletişim Sağlaması Kalıcı Öğrenmeyi Daha Fazla Artırır Görüşlerine Ait Dağılım

‘Kültürel Miras’ eğitimi bağlamında müzelerin sanat eserleriyle doğrudan iletişim sağlaması kalıcı öğrenmeyi daha fazla artırır.	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	22	55,0
Katılıyorum	15	37,5
Kararsızım	3	7,5
Katılmıyorum	0	0,0
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	40	100,0

Tablo 20’ de katılımcıların %55’ i “Kültürel Miras” eğitimi bağlamında müzelerin sanat eserleriyle doğrudan iletişim sağlaması kalıcı öğrenmeyi daha fazla artırır ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Sadece 3 katılımcı ise kararsız kaldığını belirtmiştir.

Katılımcılara Geleneksel (pasif) müze gezileri, öğrencilerde gerçek anlamda kalıcı ve etkin öğrenme meydana getirmeyebilir görüşüne ne oranda katılıyorsunuz sorusu sorulmuş ve verilen cevaplar Tablo 21’ de sunulmuştur.

Tablo 21. Katılımcıların Geleneksel (Pasif) Müze Gezileri, Öğrencilerde Gerçek Anlamda Kalıcı ve Etkin Öğrenme Meydana Getirmeyebilir Görüşüne Ait Dağılım

‘Geleneksel(pasif)müze gezileri, öğrencilerde gerçek anlamda kalıcı ve etkin öğrenme meydana getirmeyebilir görüşüne ne oranda katılıyorsunuz	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	8	20,0
Katılıyorum	11	27,5
Kararsızım	10	25,5
Katılmıyorum	7	17,5
Hiç Katılmıyorum	4	10,0
Toplam	40	100,0

Katılımcıların %8’ i Geleneksel (pasif) müze gezileri, öğrencilerde gerçek anlamda kalıcı ve etkin öğrenme meydana getirmeyebilir ifadesine kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %4’ ü ise pasif müze gezilerinin öğrencilere kalıcı öğrenme getirmeye bilir görüşüne hiç katılmadıklarını belirtmiştir.

Katılımcılara “Kültürel Miras” konusun sadece görsel sanatlar eğitim programında verilmesi kazanım olarak yeterli olup olmadığı Tablo 22’ de sorulmuştur.

Tablo 22 Katılımcıların “Kültürel Miras” Konusun Görsel Sanatlar Dersinde Verilmesinin Kazanım Olarak Yeterli Olup Olmadığına Yönelik Görüşlerine Ait Dağılım

‘Kültürel Miras’ konusun sadece görsel sanatlar eğitim programında verilmesi kazanım olarak yeterli değildir	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılıyorum	16	40,0
Katılıyorum	19	47,5
Kararsızım	4	10,0
Katılmıyorum	1	2,5
Hiç Katılmıyorum	0	0,0
Toplam	40	100,0

Tablo 22 de katılımcıların %40’ ı “Kültürel Miras” konusun sadece görsel sanatlar eğitim programında verilmesi kazanım olarak yeterli değildir görüşüne kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Sadece 1 katılımcı ise bu görüşe katılmadığını belirtmiştir.

4.3. Araştırmaya Katılan Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Kültürel Miras Öğeleri Konusundaki Görüşleri

Araştırmanın ilk alt problemi “Araştırmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğeleri konusundaki görüşleri nelerdir?” kapsamında görüşme formunda iki soruya yer verilmiştir. “Size göre sanat eğitiminde kültürel miras konu içerikleri neleri kapsamalıdır?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 23’ de, “Kültürel miras öğelerinden hangilerinin daha önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 24’ de verilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin Kültürel Miras Konu İçerikleri Neleri Kapsamalıdır Görüşüne Yönelik Bulgular

Sanat eğitiminde kültürel miras konu içerik kapsamı	f
1. Müze ve ören yerleri	32
2. Örf adet gelenek görenek	15
3. Süslemeler, motifler, el sanatları	12
4. Tarihi eser, anıtlar, mimari eserler	11
5. Halı, kilim	9
6. Yöreyle ait yemekler	4
7. Kıyafetler	4
8. Kültür	3
Toplam	90

Tablo 23’ de size göre sanat eğitiminde kültürel miras konu içerikleri neleri kapsamalıdır? Sorusuna katılımcılar 32 defa “müze ve ören yerleri”, 15 defa “örf adet, gelenek, görenek”, 12 defa “süslemeler, motifler, el sanatları” olarak yanıt vermiştir. Bazı katılımcılar ise “halı kilim”, “mimari eserler”, “anıtlar”, “yöreyle ait yemekler” şeklinde cevaplamışlardır. Konu hakkında bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö2: Geçmişten günümüze bütün dünya kültürlerini kapsamaktadır.

Ö31: Müze ören yerleri, ilgili alanlara göre müze çeşitleri ve eserleri, örf adet, el sanatlarını kapsayabilir.

Ö30: süsleme, motifler, tarihi turistik yerleri kapsamalı”

Ö7: *Kültürel miras geçmişten günümüze gelen örf adetlerimizi, kıyafetlerimizi, yemekler, inançları kapsayabilir.*

Ö36: *Önce yaşadıkları tarihi yerleri sonra ülke geneli ve dünyadaki kültürel değerleri ve yerleri kapsamalıdır.”*

Şeklin de açıklamışlardır.

Katılımcılar genel olarak kültürel miras konularını tarihi ve milli duyguları daha fazla artıracak konulardan seçilmesi gerektiği görüşü savunmuş ve okullarda bu konulara ait köşelerin oluşturulmasını dile getirmişlerdir. Ayrıca kendi tarih ve kültürümüzün yanında dünya medeniyetlerini de içerik olarak almalıyız görüşü dile getirilmiştir. Sanat eğitiminde kültürel miras konu içeriğinin kapsamının geniş olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Ö15: *Müze gezileri, kültürel mirasa yönelik okullarda küçük müzelerin oluşturulması*

Ö15: *Kendi coğrafyamızda medeniyetlerinin yanında diğer dünya medeniyetlerini de içeren konular olmalıdır.*

şeklile dile getirmişlerdir.

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde müze gezilerinin daha fazla yapılması gerektiği bunun öğrenci üzerinde etkili bir öğrenme sağlayacağı ayrıca yöresel yemekler, örf adet, gelenek, görenek kılık kıyafetler, halı, kilim, vb. konularını kapsamalı, ortak görüşünü dile getirmişlerdir.

Tablo 24. Öğretmenlerin Kültürel Miras Öğelerinden Hangilerinin Daha Önemli Ve Gerekli Olduğuna Yönelik Bulgular

Kültürel miras öğelerinden hangilerinin daha önemli ve gerekliliğine ilişkin içerik kapsamı	f
1. Ören yerleri, etnografya müzeleri	25
2. Örf adet gelenek görenek	14
3. Tarih yapıtlar ve sanatla ilgili tüm öğeler	10
4. Sanat galerisi, sanatçı atölyeleri	10
5. Motifler, çini süslemeleri,	9
6. Halı- kilim-çömlek atölyeleri,	7
7. Bulunduğumuz bölgedeki sanatçılar	7
8. Milli mücadele dönemin geçtiği tarihi yerler	5
Toplam	87

Tablo 24’ de görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğelerinden hangilerinin daha önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorsunuz? sorusuna “ören yerleri, etnografya müzeleri” olarak 25 defa, “örf adet gelenek görenek” 14 defa, “sanat galerisi, sanatçı atölyeleri” ni ise 10 defa gerekli ve önemli bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunu dışında “tarih yapıtlar ve sanatla ilgili tüm öğeler”, “Motifler, çini süslemeleri”, “halı- kilim-çömlek atölyeleri”, gibi unsurlarda yer almıştır. Ankete katılan bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö3: Öncelikle kendi yaşam alanımızda yaşamış toplumlar daha sonra ise ülkemiz coğrafyasında yaşamış medeniyetlere ait tarihi kültürel miraslara önem verilmesini düşünüyorum.

Ö12: Özellikle yaşadığımız alan içinde sanatla ilgili olan eserler, yapılarda kullanılan süslemeler, renkler, motiflere öncelik verilerek bu örnekleri öğrencilere yerinde göstererek algılamalarını sağlamalıyız.

Ö17: Kültürel miras konuları birbirinden ayrılamaz bir bütün olarak düşünüyorum. Kültürün her bir ögesi birbirini etkiler birbirinden etkilenir.

Ö22: Milli mücadele dönemlerinin yaşandığı tarihi yerler, açık alan müzeleri (Çanakkale Şehitliği, Konya şehitlik müzesi), bu tür milli duygularımızı öğrencilere yansıtabileceğimiz yerlere öncelik vermeliyiz. Bu tür geziler öğrenciye vatan sevgisi, kültür sevgisi aşılayacaktır.

Ö9: *Kültürel miras öğelerini verirken öncelikle geleneksel yöresel olmasına dikkat ediyorum. Çevremizdeki keçecilik, çömlekçilik, çinicilik, seramikçilik, halıcılık vb örneklerden yola çıkarak kültürümüze ait olan unsurları örneklendirmeye çalışıyorum. Bunların bulunduğu müzelere, atölyelere gidiyoruz.*

Ö4: *Kendi yöremizde yetişmiş kendi kültürümüzden eserler veren sanatçıları tanıtarak onların varsa atölyelerine ya da okullara (güzel sanatlar lisesi, güzel sanatlar fakültesi) giderek öğrenme gerçekleştiriyorum.*

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde kültürel miras öğelerine öncelikli olarak müze ziyaretlerini dile getirmişler. Müzelerdeki (Mevlana müzesi, Konya etnografya müzesi) Türk kumaşlarından örnekler, bindallı, gelinlik, cepken, kaftan, içlik ve şalvar örnekleri; kadın süs eşyalarından kemer tokaları, bilezik, fes askıları, tepelik örnekleri, kahve fincanı, kahve değirmeni, kahve takımı örnekleri; maden, cam ve porselen mutfak kapları vb. örneklerinin yer aldığı müzelere öncelikle gidilmesi gerektiği buralarda öğrencilerin kültürel mirasımıza ait en iyi örnekleri bulabileceklerinden bahsedilmiştir.

4.4. Katılımcılara Göre Görsel Sanatlar Dersi İle Kültürel Miras Eğitimi Arasındaki İlişkiye Ait Görüşler

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Katılımcılara göre görsel sanatlar dersi ile kültürel miras eğitimi arasındaki ilişki nasıldır?” kapsamında görüşme formunda iki soruya yer verilmiştir. “Kılavuzdaki öğrenme alanlarında kültürel miras eğitimi konuları güncel midir? Açıklayınız” sorusuna yönelik bulgular Tablo 25’ te, “Derslerinizde yer verdiğiniz ilinize ait kültürel miras örnekleri nelerdir?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 26’ da verilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin “Kültürel Miras Eğitimi” Konuları Güncel midir? Görüşüne Yönelik Bulgular

Görsel sanatlar dersi öğrenme alanlarında kültürel miras eğitimi konuları güncellik kapsamı	f
1. Güncel değildir	22
2. Geliştirilmeli örnekler eklenmeli	12
3. Günceldir	7
4. Öğretmenler örnekleri artırabilir	5
5. Teknolojik gelişmeler eklenmeli	3
6. Ders saatleri yetersizdir	3
Toplam	52

Tablo 25’ te görsel sanatlar öğretmenlerinin, kılavuzdaki öğrenme alanlarında kültürel miras eğitimi konuları güncel midir? sorusuna 22 defa “güncel değildir”, 12 defa “geliştirilmeli örnekler eklenmeli”, 5 defa ise “Öğretmenler örnekleri artırabilir”, ders saatlerinin yetersizliğinden bahseden ise 3 kişi şeklindedir.

Görsel sanatlar dersi öğrenme alanlarında kültürel miras eğitimi konuları güncellik konusunda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir;

Ö8: Günceldir fakat dersin işlenişi sırasında zaman gibi etkili bir faktör bizi kısıtlamaktadır. Konuları yetiştirmek programa uymak için çoğu başlık yüzeysel kalmaktadır.

Ö40: Aslında çokta güncel değil ama eğitimi yılı başında yıllık planlar düzenlenirken öğretmenler bunlara ekleme çıkarma yapabilir. Yaşadıkları çevreden örnekler ekleyebilir.

Ö28: Günceldir fakat ders saatleri yetersizliğinden dolayı konuları kısıtlı vermekteyim fazla örnekleme girememekteyim.

Ö17: Günceldir ancak sadece müze gezmek yeterli değil yaparak yaşayarak öğretebilmeliyiz. Örneğin arkeolojik uygulamalar, kilim dokumacılığı, çömlekçilik gibi ulaşılabilecek kültürel varlıklarımızı öğrencilerle projeler şeklinde yürütebiliriz.

Ö30: Değildir günümüze uygun teknolojik gelişmelerde işlenmelidir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde yarından fazlası kültürel miras konularının güncel olamadığı ve geliştirilmeli görüşü ortak bir fikir olarak çıkmıştır. Katılımcılar konuların sadece anlatım yoluyla etkili olmadığını hatta müze gezilerinin de bazen etkisiz kaldığı öğrencinin olayın içine girerek yaşayarak uygulayarak daha etkili olabileceğine değinilmiştir. Katılımcılardan üç kişi güncel olduğunu fakat uygulanabilirlik konusunda ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Dönem başında yıllık planlar düzenlenirken yaşanan çevreye göre öğrencinin hazır bulunuşluğuna uygun örneklerin öğretmenler tarafından rahatlıkla eklenebileceği belirtilmiştir.

Tablo 26. Öğretmenlerin Görsel Sanatlar Dersinde İllerine Ait Yer Verdikleri Kültürel Miras Örneklerine Yönelik Bulgular

Görsel sanatlar dersinde ilinize ait kültürel miras örnekler kapsamı	f
1. Müzeler	18
2. Çatalhöyük	15
3. Çömlek atölyeleri, keçe atölyeleri, çini atölyeleri, kilim atölyeleri	10
4. Yöresel kıyafetler	4
5. Kilistra antik kent	4
6. Silile antik kent	4
7. İnce minare	4
8. Karatay medresesi	4
9. Sırçalı medrese	3
10. Selçuklu motifleri	3
11. İvriz kabartmaları	1
12. Beyşehir Kubadabad sarayı	1
13. Nasreddin hoca	1
14. Eşrefoğlu camii	1
Toplam	73

Tablo 26’ da belirtildiği üzere görsel sanatlar dersinde katılımcıların illerine ait kültürel miras örneklerine 40 katılımcı 18 defa müzeler, 15 defa Çatalhöyük, 10 defa çömlek atölyeleri, keçe atölyeleri, çini atölyeleri, kilim atölyeleri, olarak belirtmiştir. Bunların dışında ise sırayla “Eşrefoğlu Camii”, “İvriz kabartmaları”, “Beyşehir Kubadabad Sarayı”, “Nasreddin Hoca”, “Sırçalı Medrese”, “Selçuklu motifleri”, “yöresel kıyafetler”, “Kilistra antik kent”, “Silile antik kent”, “İnce Minare” ve “Karatay Medresesi” şeklindedir.

Katılımcıların görsel sanatlar derslerinde illerine ait verdikleri kültürel miras örneklerine yönelik görüşleri şu şekildedir:

Ö13: *Müzeler, gelenek görenekler, geleneksel el sanatları, yemekler, kültürümüze ait geleneksel oyunlar örnek olarak verilebilir. Aslında öğrenciler bu örneklerle günlük yaşamda karşılaşılıyor ama fakında değil.*

Ö1: *Çatalhöyük, Sırçalı Medrese, Karatay Medresesi, İnce Minare, Sille, yöresel düğün yemekleri, asker uğurlamaları, Konya ya ait yöresel eşyaların bulunduğu etnografya müzesi örnek olarak verdiğim yerlerden bazılarıdır.*

Ö6: *Mevlana müzesinde sergilenen kültür öğeleri, Çatalhöyük, Selçuklu eserleri, sillede bulunan çömlek atölyeleri, keçe atölyeleri, kendi köylerindeki yaşam malzemeleri, köydeki günlük kıyafetler verebileceğim en yakın örneklerdendir.*

Tablo 26’ da katılımcıların görsel sanatlar dersinde illerine ait kültürel mirasa yönelik görüşlerinde verdikleri örneklerde görüldüğü gibi öncelik olarak yaşadıkları çevreden yola çıktıkları görülmüştür. Öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları fakat bunları fark etmedikleri kültürel miras örneklerini vererek duyarlılık kazdırmaya çalıştıkları ifade edilmiştir. Özellikle Mevlana müzesi ve etnografya müzesine gidilmesi gerektiği buradaki örneklerin kültürel miras eğitimi için önemli olduğu dile getirilmiştir.

4.5. Katılımcılara Göre Görsel Sanatlar Dersinde Kültürel Miras Eğitime Yeterince Yer Verilip Verilmediğine Ait Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “katılımcılara göre görsel sanatlar dersinde kültürel miras eğitime yeterince yer verilmekte midir?” kapsamında görüşme formunda iki soruya yer verilmiştir. “Kültürel miras eğitimi sizce hangi derslerde verilmelidir? Neden?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 27’ de, “Kültürel miras eğitimi için görsel sanatlar dersi öğretim programında verilen ders süresi yeterli midir? Açıklayınız” sorusuna yönelik bulgular Tablo 28’ de verilmiştir.

Tablo 27. Kültürel Miras Eğitimi Sizce Hangi Derslerde Verilmelidir Sorusuna Yönelik Bulgular

Kültürel miras eğitimi sizce hangi derslerde verilmeli içerik kapsamı	f
1. Görsel Sanatlar Dersi	40
2. Sosyal Bilgiler	32
3. Sanat Tarihi	7
4. Türkçe	7
5. Müzik	5
6. Bütün Derslerde	4
7. Teknoloji Tasarım	4
8. Edebiyat	3
9. Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi	2
10. Hayat Bilgisi	1
Toplam	105

Tablo 27’ de katılımcıların kültürel miras eğitimi sizce hangi derslerde verilmelidir sorusuna öğretmenler 40 defa “Görsel sanatlar dersi”, 32 defa ise “Sosyal bilgiler”, 7 defa “Sanat Tarihi”, 6 defa “Türkçe”, 5 defa “bütün dersler” şeklinde cevaplamıştır. Ankete katılan bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö35: *Sadece tarih, sosyal bilgiler, görsel sanatlar yeterlidir. Ancak bu derslerin ortak konuları olmalı ortak hareket etmelidir.*

Ö7: *Kültürel miras bütün derslerde anlatılabilir özellikle Sosyal Bilgiler, Türkçe, Teknoloji Tasarım, Görsel Sanatlar, Müzik, Sanat Tarihi gibi dersler bunların başında gelir. Kültürel mirasımız bu derslerin içeriğiyle eşleşmektedir.*

Ö25: *Sosyal bilgiler ve görsel sanatlar dersinde eş zamanlı konular arası bağlantılı verilebilir.*

Ö39: *Bütün derslerde verilebilir kültürel mirasımız bizim milli oluşumuzun temellerinden biridir bu sebeptendir ki bütün derslerde “SEDEP” kapsamında anlatılabilir.*

Tablo 27’ de Görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras eğitiminin en iyi verileceği dersler hakkında görüşleri incelendiğinde katılımcıların tamamı “Görsel Sanatlar” demiştir. Aynı zamanda kültürel mirasın diğer derslerle bağlantılı olduğu zümrelerde yıllık planlar yapılırken ortak konuların seçilebileceği ifade edilmiştir.

Kültürel miras konusunun hemen hemen bütün derslerde verilebileceği kanaati dile getirilmiştir.

Tablo 28. Öğretmenlerin Kültürel Miras Konusuna Verilen Süre Yeterli midir? Sorusuna Yönelik Bulgular

Kültürel miras eğitimi için görsel sanatlar dersi öğretim programında verilen ders süresi içerik kapsamı	f
1. Yeterli değil	35
2. Kesinlikle Yeterli değildir	3
3. Artırabilir	2
Toplam	40

Tablo 28’ de kültürel miras eğitimi için görsel sanatlar dersi öğretim programında verilen ders süresi yeterli midir? Sorusuna katılımcılar 35 defa “yeterli değildir”, 32 defa “kesinlikle yeterli değildir”, 2 defa ise “artırılabilir”, cevabını vermiştir. Ankete katılan görsel sanatları öğretmenlerinin kültürel miras eğitimi için verilen ders süresi yeterli midir? konusunda bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

Ö18: Kesinlikle değildir 40 dakikalık ders de etkinliğe geçilemeden süre dolmaktadır. Bundan dolayı konu başlıklarının çoğunu atlıyorum ya da birer cümle bilgi verip geçmek zorunda kalıyorum.

Ö35: Öğrencilerin derse hazırlanmaları onları motive etme süresi göze alınınca 40 dakikalık ders yeterli değildir. 360 sanal müze gezintisi yaparken çoğu yerleri hızlı geçmek zorunda kalıyorum bir sonraki derse bırakınca da kopukluk oluyor. Kesinlikle ders saati en az 2 saat olmalıdır.

Ö6: Kesinlikle değil 40 dakikalık sürede teorik bilgiyi verirken ders bitiyor teorik bilgide öğrenciyi sıkıyor dikkat dağılmasına sebep oluyor.

Ö18 Ders süresi hiçbir şey için yeterli değildir. Kültürel miras eğitiminin kalıcı olabilmesi için geziler yapılmalıdır bunun içinde zaman en büyük sorundur. Ayrıca kültür sanat, kültürel miras, milli kültür başlıklı bir ders olabilir.

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde genel kanı kültürel miras konuları için verilen ders sürelerinin yetersiz olduğu dile getirilmiştir. Sadece kültürel miras değil

diğer konu başlıkları içinde süre konusunda sıkıntılar ön plana çıkmaktadır. Katılımcılar konuların daha verimli geçmesi için müze ziyaretleri gibi etkinliklere yer verilmesi gerektiğini ifade etmişler yalnız bununda zaman problemi oluşturduğu dile getirilmiştir. Ders saatlerinin artırılması işlerini kolaylaştıracağı öğrenci için odaklanmanın tam anlamıyla sağlanacağı belirtilmiştir.

4.6. Katılımcılar Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Yöntem ve Teknikleri Kullanmaktadır Görüşleri

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “katılımcılar kültürel miras eğitimi verirken hangi yöntem ve teknikleri kullanmaktadır.” kapsamında görüşme formunda iki soruya yer verilmiştir. “Dersinizde kültürel miras eğitimi içeriklerini hangi yöntem ve teknikler kullanılarak veriyorsunuz?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 29’ da, “Okul içi ve dışında kültürel miras eğitimine yönelik ne tür etkinlikler yapıyorsunuz Açıklayınız” sorusuna yönelik bulgular Tablo 30’ da verilmiştir.

Tablo 29. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimi Verirken Hangi Yöntem ve Teknikleri Kullandıklarına Yönelik Bulgular

Kültürel miras eğitimini verilirken kullanılan içerik ve yöntem kapsamı	f
1. Akıllı tahta	34
2. Sanal müze 3D	28
3. Gezi-gözlem	10
4. Sunum	7
5. Sosyal medya	6
6. Anlatım	6
7. Araştırma – uygulama	4
8. Soru cevap	3
9. Afiş broşür	3
10. Drama	2
11. Beyin fırtınası	1
Toplam	97

Tablo 29’ da görsel sanatları öğretmenlerinin kültürel miras eğitimi verirken kullandıkları yöntem ve teknikler arasında 34 defa “akıllı tahta”, 28 defa “sanal müze 3D”, 10 defa “gezi-gözlem”, 7 defa ile ”sunum” gelmektedir. Bunların dışında ise sırasıyla “Anlatım”, “Sosyal medya”, “Araştırma – uygulama”, “Afiş broşür”, “Soru

cevap”, “Drama” ve “Beyin fırtınası” şeklindedir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Ö7: *Sıklıkla akıllı tahtayı ve soru cevap yöntemini kullanıyorum. Sanal müze gezintileri yapıyoruz. Sınıflar kalabalık ve izin alma prosedür işlemleri uzun sürdüğü için gezi düzenleyemiyorum.*

Ö9: *Kültürel miras eğitimi verirken 3 boyutlu çalışmalar, akıllı tahta kullanımı ve ilimizde bulunan tarihi mekânlara müzelere geziler düzenlemeye çalışıyorum. Öğrencilere bir iki hafta öncesinden kültür mirasımıza yönelik araştırma konusu veriyorum her öğrenci seçtiği kültürel değerlerle ilgili hikâye yazıp sınıfta uygulamaya (resim) yapıyoruz.*

Ö12: *Kültürel mirasa yönelik örnekleri akıllı tahtada öncelikle gösteriyorum varsa video izliyoruz daha sonra örnekler üzerinden kurgu oluşturuyorum öğrenciler bu kurguları oyunlaştırıyor daha sonra çizime geçiyoruz.*

Tablo 29’ da öğretmenlerden elde edilen doğrudan alıntılar incelendiğinde kültürel miras eğitimi verilirken akıllı tahtanın etkili olarak kullanıldığı görülmektedir. Katılımcıların görüşlerinde sanal müze ziyaretlerinin öğrenme tekniklerinde kalıcı etki sağladığı için fazlasıyla kullanıldığı ancak sanal müze ziyaretleri sınıf içi etkinliklerinde süre yönünden problem oluşturduğunu dile getirmişlerdir.

Tablo 30. *Öğretmenlerin Okul İçi ve Dışında Kültürel Miras Eğitime Yönelik Ne Tür Etkinlikler Yapıyorsunuz Sorusuna Verdikleri Cevaplara Yönelik Bulgular*

Okul içi ve dışında kültürel miras eğitime yönelik örnekler kapsamı	f
1. Müze ve ören ziyaretleri	20
2. Sanal müze gezileri	15
3. Kültürel değerlere ait drama, oyun	15
4. Sosyal geziler düzenlenmesi	7
5. Tarihi yapılara gezi	6
6. Okul idaresiyle olan sorunlar	6
7. Yöresel kıyafetler, örf-adet, gelenek-görenek	4
8. Mozaik	1
Toplam	74

Tablo 30’ da görsel sanatlar öğretmenlerinin okul içi ve dışında kültürel miras eğitimine yönelik yaptıkları etkinliklerin başında 20 defa “müze ve ören ziyaretleri”, 15 defa “kültürel değerlere ait drama, oyun”, 12 defa “sanal müze gezileri”, şeklinde örnekler vermişlerdir. Bunların dışında katılımcılar sırasıyla 7 defa “Sosyal geziler düzenlenmesi”, 6 defa ”Okul idaresiyle olan sorunlar”, 6 kişi ”Tarihi yapılara gezi”, 4 defa “Yöresel kıyafetler, örf-adet, gelenek-görenek”, 1 defa “Mozaik” olarak örnekler vermiştir. Bazı katılımcıların okul içi ve dışında kültürel miras eğitimine yönelik yaptıkları etkinlik görüşleri şöyledir:

Ö37: *İl içinde tarihi ve kültürel değeri olan mekânlara sokaklara geziler düzenlemekteyim ayrıca gidemediğimiz yerlere ise sanal müze gezintileriyle ulaşabilmekteyim.*

Ö17: *Öğrencilere öncelikle kültürel miraslarımız hakkında örnekleri akıllı tahta göstererek bunlar hakkında bilgi vermekteyim daha sonra onlardan kendilerini bir hikâyenin içine koymaları ve bu kültürel değerlerle birlikte kullanmalarını istiyorum.*

Ö4: *Ders dışında etkinlik yapamıyorum. Süre sıkıntısı ve okul idaresinin müze gezilerine sıcak bakmaması gibi nedenlerle karşılaşıyorum. Yöresel kıyafetler, örf adet, gelenek-göreneklerimize ait örneklerle ilgili çizimler yapıyoruz.*

Tablo 30’ a göre öğretmenler okul içi ve dışı etkinliklerde müze ve ören yerlerine gezilerin düzenlenmesinin etkili bir öğrenme sağladığı fakat okul idaresiyle yaşanan sıkıntılardan dolayı öğretmenlerin gezilere sıcak bakmadığı görülmektedir. Bundan dolayıdır ki öğretmenlerin sanal müzeyi tercih ettikleri görülmüştür.

4.7. Katılımcıların Kültürel Miras Eğitimi Verirken Karşılaştığı Sorunlar ve Bunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Ait Görüşler

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Katılımcıların kültürel miras eğitimi verirken karşılaştığı sorunlar nelerdir? Bunlara ilişkin çözüm önerileriniz nelerdir.” kapsamında görüşme formunda iki soruya yer verilmiştir. “Kültürel miras eğitimi süreçlerinde herhangi bir sorunla karşılaşıyor musunuz?” sorusuna yönelik bulgular

Tablo 31’ de “Görsel sanatlar dersinde “kültürel miras” konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için neler yapılabilir, önerileriniz.” sorusuna yönelik bulgular Tablo 32’ de verilmiştir.

Tablo 31. Öğretmenlerin Kültürel Miras Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Bulgular

Kültürel miras eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlara ait içerik kapsamı	f
1. Zamanın kısıtlı olması	27
2. Okul idaresiyle ilgili sıkıntılar	22
3. Gezilerde karşılaşılan araç, izin, maddi vb. sorunlar	18
4. Malzeme ve atölye eksikliği	15
5. Hayır	2
6. Görme engelli öğrenciler için müzelerde materyal eksikliği	1
Toplam	85

Tablo 31’ de görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras eğitimini verirken karşılaştıkları sorunlara ait bulgular yer almaktadır. Buna göre katılımcılar 27’ defa “zamanın kısıtlı olması”, 22 defa “okul idaresiyle ilgili sıkıntılar”, 18 defa ise “Gezilerde karşılaşılan araç, izin, maddi vb. sorunlar” dan bahsetmiştir. Bunların dışında sırasıyla “Malzeme ve atölye eksikliği”, “Hayır”, “Görme engelli öğrenciler için müzelerde materyal eksikliği” şeklindedir. Katılımcılardan kültürel miras eğitimiyle ilgili karşılaştıkları sorunlardan bazıları şöyledir:

Ö5: *Gezi düzenleyemiyorum, işlem basamakları ve uygulamada zorluklar yaşıyorum. Okul idaresinin gezilere sıcak bakmaması ve izin alma basamakları uzun ve sıkıcı sürmektedir.*

Ö24: *Aktivite yapılamayan derslerde bilgi kalıcı olmuyor. Malzeme, süre ve atölye eksikliğinden dolayı uygulama konusunda yetersiz kalıyorum. Diğer ders öğretmenleriyle koordineli bir şekilde müze gezisi yapmak imkansız gibi bir şey sorumluluk almak istemiyorlar.*

Ö35: *Müze gezilerinde görme engelli öğrenciler için 3 boyutlu materyal olmadığında etkili bir gezi olmadığını gördüm. Öğrenciye sadece anlatmak olmuyor dokunması hissetmesi gerekiyor müzelerde görme engelliler için hiçbir faaliyet yok okullardaki akıllı tahtalar bizim için etkili yeterli değildir.*

Ö34: Gezi düzenlemek çok kolay değil. İzin ve maddi yönden (araç kiralama) sıkıntılar yaşanmaktadır.

Ö22: Zaman problemi bizim ders en için başta gelen sorun, bir müze ziyareti düzenlemek istesek bir güne yayılacağı için idare sıcak bakmıyor diğer derslerin aksayacağını düşünüyor bu yüzden dersi sınıfta yapmak dışında alternatifimiz kalmıyor.

Ö9: Müze ve ören yerlerine gezi düzenlemek istesek te prosedür ve maliyet sıkıntısı yaşamaktayız.

Tablo 31’ de katılımcıların kültürel miras eğitimi sürecinde karşılaştıkları sorunların en başında müze ziyaretleri düzenleme aşamasındaki zaman, izin işlemleri, maddi konular öncelikli sorunları arasında yer almaktadır. Okul idaresinin kendilerine yardımcı olmadıkları görülmektedir. Akıllı tahtanın kullanılmasının etkili olduğu görüşü hakim olmasına rağmen bizzat öğrencinin olayın içine girerek müze, ören yeri, tarihi mekanlarla buluşmasının öğrenme konusunda daha etkili olacağı görüşüne yer verilmiştir. Sınıf içi yapılan çalışmalarda bile zaman sıkıntısının yaşandığı dile getirilmiştir. Görme engelliler okulunda çalışan bir öğretmenimiz ise öğrencilerin dokuna bilecekleri 3 boyutlu maketlerin müzelerde yer alması gerektiğinden bahsetmiştir.

Tablo 32. Görsel Sanatlar Dersinde “Kültürel Miras” Konusunun Daha İyi Öğrenilebilmesi İçin Neler Yapılabilir Sorusuna Yönelik Bulgular

“Kültürel Miras” konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için neler yapılabilir içerik kapsamı	f
1. Müze-ören yeri gibi gezilerin düzenlenmesi	32
2. Sanal müze gezileri	18
3. Süre yetersiz	7
4. Kültürel değer eğitimi artırılmalı	5
5. Okul içi sergi, sunum, tiyatro	2
6. Ailelerinin bilinçlendirilmesi	2
7. Görme engelliler için 3D maket	1
Toplam	67

Tablo 32’ de görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras konusunun daha iyi nasıl öğretilir sorusuna ait bulgular şu şekildedir. 32 defa “Müze-ören yeri gibi

gezilerin düzenlenmesi”, 18 defa “Sanal müze gezileri”, 7 defa “Süre yetersiz”, 5 defa “Kültürel değer eğitimi artırılmalı”, 2 defa “Ailelerinin bilinçlendirilmesi”, 2 defa “Okul içi sergi, sunum, tiyatro”, 1 defa “Görme engelliler için 3D maket” şeklinde ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Ö38: Kesinlikle gezilerin düzenlenmesi gerekiyor. Ancak zaman ve idari engellerden dolayı yapılamaması en büyük sorundur. Diğer bir sorun olan atölye sıkıntısından dolayı şimdilik akıllı tahtadan sanal müze gezileri yapılabilir.

Ö30: Akıllı tahtada vereceğimiz kültürel miras örneklerinden yola çıkarak yöntem ve teknik geliştirebiliriz.

Ö9: Sanal müzeler geliştirebilir 3 boyutlu gözlükler kullanılarak öğrencilerin ilgisi artırılabilirse öğrenme daha kalıcı olur. Aynı zamanda ailelerin kültürel miras konusunda bilinçlendirilmesi gerekiyor. Kültürel mirasımızı korumayı tüm yaşamımıza yaymalıyız.

Ö3: Müze gezileri milli eğitim tarafından yürütülmeli SEDEP kapsamı içinde müze gezileri düzenlenebilir. Okullara bırakıldığı zaman karşılaşılan zorluklar nedeniyle uygulama yapılamamaktadır. Akıllı tahtayla sınırlı kalmaktadır.

Ö7: Öncelikle değerlerimizi ve miraslarımızı öğrencilere tanıtmalıyız sahip çıkılması gerektiğini aşılamalıyız. Diğer derslerle ortak konular oluşturularak okul içi kültür etkinlikleri yapılabilir. Unutulan kültür değerlerimizi böylelikle yaşatabiliriz.

Ö22: Müzelerde öğrencilere çizim yaptırılabilirse bu çok etkili olabilir. Müzelere gidilemiyorsa akıllı tahtadan izlenen bir kültürel değer öğrencilerden seçmesi istenir ve bu değeri hikayeleştirilerek çizimi yaptırılabilir. Böylelikle öğrenciler daha aktif çalışmış olur.

Tablo 32’ de öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde kültürel mirasın daha iyi öğrenilebilmesi için müze ve öğren yerlerinin etkin kullanılması gerektiği ortak bir görüştür. Müze ziyaretlerinin zor olduğu için akıllı tahtanın aktif kullanılabileceği buradaki sanal müzelerin öğrenme için etkin olabileceğini dile getirmişlerdir. Diğer ortak bir görüş ise ders süresinin artırılmasıdır. Sanal müze ziyaretlerinde bile sürenin

yetmediği öğrencinin tam olarak motivasyonun sağlandığı zaman sürenin bittiği bir sonraki dersin ise bir hafta sonra olduğu için öğrencilerin bir sonraki derse ilgilerini toplanmasının zorluğundan bahsedilmektedir.

4.8. Katılımcıların Kültürel Miras Eğitiminde Öğrencilerin İlgisi ve Buna Yönelik Millik Bağlamında Neler Yapılabilir Görüşleri

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Katılımcıların kültürel miras eğitiminde öğrencilerin ilgisi ve buna yönelik millik bağlamında neler yapılabilir.” kapsamında görüşme formunda iki soruya yer verilmiştir. “Derslerde öğrencilerin kültürel miras içeriklerine yönelik tutumları hakkında gözlemlerinizi nelerdir?” sorusuna yönelik bulgular Tablo 33’ de, “Eğitimde millilik bağlamında kültürel değerlerimizin, yeni nesillerce sahiplenilmesi için neler yapılabilir. Açıklayınız.” sorusuna yönelik bulgular Tablo 34’ de verilmiştir.

Tablo 33. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Kültürel Miras Konularına Yönelik Tutumları Hakkında Bulgular

Derslerde öğrencilerin kültürel miras içeriklerine yönelik tutumları hakkında içerik kapsamı	f
1. Merak ve heyecan duyuyorlar	21
2. Kültürel konuları seviyorlar	17
3. Gezi esnasında meraklılar	12
4. İlgisiz, isteksiz, bilinçsiz	10
Toplam	60

Tablo 33’ de öğrencilerin derslerde kültürel miras konularına yönelik tutumları yer almaktadır. Buna göre 21 defa “merak ve heyecan duyuyorlar”, 17 defa “kültürel konuları seviyorlar”, 12 defa “Gezi esnasında meraklılar”, 10 defa “ilgisiz, isteksiz, bilinçsiz”, olarak yer almaktadır. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Ö24: Popüler kültürü sanat olarak kabul ettikleri için kültürel miras konuları masalsı bir havada geçiyor.

Ö17: *İlgili olduklarını düşünüyorum ancak merkezde oturmalarına rağmen müzeye gitmeyen öğrencilerimiz var buda biraz ailelerden kaynaklanmaktadır. Öğrenciler müze gezilerinde birebir yaşadıkları için dikkatlerini çekebiliyor.*

Ö4: *Öğrenciler maalesef kültürel miras konularına ilgili değil ama düzenlenen geziler etkili olmaktadır. Okul dışına çıkmak öğrenciyi mutlu ediyor müze gezisi sırasında öğrenci ilgisiz olsa da farkında olmadan bazı şeyler zihnine yerleşiyor.*

Ö14: *Kültürel miras değerlerinin hayatın içinden değerler olduğunu görünce şaşıyorlar farkındalıkları artıyor. Bazı öğrenciler ilgili davranıyor hazırlıklı geliyor. Günümüz çocukları sanal dünya ile iç içe oldukları ve bunu çok iyi kullandıkları için bazen akıllı tahta bile yetersiz kalıyor. Akıllı tahtada sanal 3 boyutluluğu öğrencilere vermeliyiz.*

Tablo 33’ de katılımcıların görüşleri incelendiğinde öğrencilerin kültürel miras konularına yönelik tutumları konun tam anlamıyla ne olduğunu öğrenilince ilgi ve alakalarının artığından bahsediliyor. Müze ve ören yeri gibi okul dışı etkinlikleri öğrencileri en üst seviyede heyecanlandırıyor. Bu tür gezilerin okul olarak mutlaka diğer derslerle birlikte yapılması gerektiğini savunmuşlardır.

Tablo 34. *Eğitimde Millilik Bağlamında Kültürel Değerlerimizin, Yeni Nesillerce Sahiplenilmesi İçin Neler Yapılabilirliğine Yönelik Bulgular*

Eğitimde millilik bağlamında kültürel değerlerimizin, yeni nesillerce sahiplenilmesi için neler yapılabilir içerik kapsamı	f
1. Gelenek göreneklerimize ilgi artırılmalı	17
2. Müze ve ören yerleri, kültürel gezilere önem vermeliyiz	12
3. Mili kültür ve değerler ayrı bir ders olarak verilmeli	5
4. Sınırlandırma yapılmamalı	2
Toplam	36

Tablo 34’ de katılımcıların millik bağlamında kültürel değerlerimizi yeni nesillere aktarmada neler yapılabilir sorusuna yönelik 40 katılımcı 17 defa “Gelenek göreneklerimize ilgi artırılmalı”, 12 defa “Müze ve ören yerleri, kültürel gezilere önem vermeliyiz”, 5 kez “Mili kültür ve değerler ayrı bir ders olarak verilmeli” 2 kez ise

“Sınırlandırma yapılmamalı”, cevabını vermiştir. Bazı katılımcıların konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

Ö7: *Kendi değerlerimize mutlaka sahip çıkılması gerektiğini öğretmeli başka kültürlerin kendi kültürümüzü yok etmemesi gerektiğini anlatmalıyız. Öğrencilere kültürel sorumluluklar yükleyerek onları bilinçlendirmeliyiz. Yılsonu okullarda yapılan etkinliklere kültürel mirasımızla ilgili projeler koya biliriz.*

Ö5: *Milli kültürün ve değerlerin nesilden nesile aktarılması gerekir. Müfredatta ayrı bir ders olarak verilerek öğrencilere uygulamalar yaptırılabilir. Kültürel miras sadece görsel sanatların konusu olmaktan çıkmalı ortak bir “SEDEP” projesine dönüştürülebilir.*

Ö10: *Kültürel miras konusu devletin üzerinde durması gereken önemli bir noktadır. Okullarda haftalık ders saatlerine eklenmeli milli kimlik olarak öğrencilere verilmelidir. Her okul kendi çevresine ait bir kültürel miras seçerek bunu okulun projesi olarak yürütmeli ve tanıtmalıdır.*

Ö30: *Kültür gezileri düzenlenmeli derslerde mutlaka değerlerimizden bahsedilmeli ailelerin ilgisi artırılmalı milli bilinç aşılanmalıdır. Mutlaka müze ve ören yeri gibi kültürel değerlerimizin yer aldığı yerlere gidilmelidir.*

Katılımcıların eğitimde millik bağlamında öğrencilere neler yapılabilir sorusuna cevap olarak milli değerlerimize önemin artırılması gerektiği ve bunun sadece görsel sanatlar dersiyle sınırlı kalmaması gerektiği vurgulanmış. Her okulun bir kültür kimliği oluşturulması gerektiğini ve okulların mutlaka müze ve ören yerlerine gezi düzenlemesi gerektiği ortak bir görüş olarak ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde görsel sanatlar dersi öğretim programında kültürel miras eğitiminin görsel sanatlar dersinde verilmesine yönelik öğretmen görüşlerine ait edinilen bulgulardan hareketle çalışmamızda önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma ulaşılan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür:

Araştırmaya katılan 40 görsel sanatlar öğretmeni farklı düzeylerde kültürel mirasla ilgili yayınlara ilgi duyduklarını belirtmiştir. Katılımcılar aynı zamanda müze ve ören yeri gibi gezilere ilgilerinin üst seviyede olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin görsel sanatlar dersi öğretim programlarına karşı ilgi ve alakalarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların % 80 ‘ e yakını basında çıkan kültürel miras konulu haberleri takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların %45’ i görsel sanatlar dersi programlarında “Kültürel Miras” eğitimine yeterince yer verildiği ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda öğretmenlerin yarıdan fazlasının kültürel miras konusun programda yeterli oranda yer almadığını düşünmektedirler.

Katılımcılardan yarıya yakını görsel sanatlar programında kültürel miras içerikleri öğrencilerin öğrenim durumları için önemli bir yenilik oluşturduğu ifadesine katıldıklarını belirtmişlerdir. Buradan anlaşılabacağı gibi kültürel miras konuları öğrenciler için etkili bir konu başlığı olduğu görülmektedir. Müzeler kültürel miras eğitimi için etkin ve aktif yerler olduğu ve bunun neticesi olarak öğrenciler kültürleri tanır ve etkileşim halinde bulunurlar. Aynı zamanda sosyo kültürel yönlerinin de geliştiği ifade edilmiştir. Belirtilen diğer bir husus geleneksel (pasif) müze gezilerinin öğrenciye hiçbir katkı sağlamadığı belirtilmiştir. Sınıf içi yapılan etkinliklere göre müze ve gezilerin öğrenmede daha etkin olduğu ortak bir görüştür. Ama şunu da belirtmek gerekir ki sınıflarda akıllı tahta kullanılarak yapılan eğitiminde etkili olduğu görüşü yüksek orandadır.

Öğretmenlere yöneltilen görsel sanatlar dersinde kültürel miras içerikleri neleri kapsamalıdır sorusuna: müze ve ören yerlerinin eğitimin içine sokulması gerektiği, bununla birlikte örf, adet, gelenek, göreneklerimiz yılın planlarda konu başlıkları

olarak yer alması gerektiği görüşü tespit edilmiştir. Aynı zamanda kültürel miras konusu içeriğinde yöresel süslemeler, motifler, el sanatları gibi öğrencilerin bulundukları bölgeye ait kültürel unsurların kullanılabileceğinden bahsedilmiştir. Katılımcılar tarafından konu içeriği geniş bir yelpaze şeklinde örneklendirildiği görülmektedir. Ortak kanaat öğrencilere öncelikle kendi çevrelerinden başlayarak farkındalıklarını artırmak olarak tespit edilmiştir. Böylelikle öğrencilerin dikkatleri sağlanırsa motiveleri artacak ve daha verimli işlerin çıkacağı ortak görüştür. Bu sonuçlardan araştırmaya katılan öğretmenlerin görsel sanatlar dersi içeriğine olan ilgilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras öğelerinin hangilerini daha önemli bulduklarına yönelik görüşlerinde öğrencilerle yapılan müzelerin etkili olduğu görüşü tespit edilmiştir. Özellikle etnografya müzelerinin içeriği nedeniyle kültürel mirasımızı anlatan unsurların öğrencilerin dikkatlerini çektiği bunda öğrenmeye katkı sağladığı dile getirilmiştir.

Katılımcılar kültürel miras öğelerinden olan örf, adet, gelenek, göreneklerin (asker uğurlama, gelin alma, düğün yemeği vb.) öğrencilerin günlük yaşamda karşılaştıkları unsurlar oldukları için öncelik verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kılavuz kitapta yer alan kültürel miras konularının güncel olmadığına yönelik ortak görüşleri yer almaktadır. Katılımcılar kültürel miras konularında görülen eksiklerin kendileri tarafından eklenebileceğini ifade etmişlerdir. Kılavuz kitapta yer alan kültürel miras konularından müze ve ören yeri gibi yerlere düzenlenmesi gereken etkinliklere ders saati açısından uygun olmadığı dile getirilmiştir.

Araştırma sonucunda görsel sanatlar öğretmenlerinin bulundukları ildeki kültürel mirasa verdikleri örneklerin başında “Müzeler ve Çatalhöyük” gelmektedir. Öğretmenler öncelikle öğrencilere günlük yaşamda karşılaştıkları ama farkında olamadıkları tarihi mekanları örnek gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların ortak görüşlerinden biride Konya ilinde yer alan Selçuklulardan kalma medreseler, kümbetler, camiler vb. yapıların ailelerle birlikte bir ders saati içinde değil bir güne

sırdırarak proje kapsamında sürekli yapılması gerektiği dile getirilmiştir. Bu bağlamda görsel sanatlar öğretmenlerinin tekrar tekrar vurgu yaptığı ders saatinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Görsel sanatlar öğretmenleri kültürel miras eğitiminin verilmesi gereken dersler hakkındaki ortak görüşü Görsel Sanatlar ve Sosyal Bilgiler dersi olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar aynı zamanda Sanat Tarihi, Türkçe, Müzik, Teknoloji Tasarım, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi derslerde de kültürel miras eğitiminin verilebileceğinden bahsetmişlerdir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan diğer bir ortak sonuç ise kültürel mirasın ayrı bir ders olarak müfredatta yer alması görüşüdür. Buradan anlaşılacağı gibi katılımcıların kültürel mirasa verdikleri önem anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan 40 görsel sanatlar öğretmenin tamamı ders saatlerinin yetersiz olduğundan bahsetmiştir. Sadece kültürel miras konuları için değil görsel sanatlar programında yer alan öğrenme alanları ve kazanımlar için ders saatinin yetersiz olduğu ve birçok kazanımın yüzeysel işlendiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin motive olması araç-gereçlerini hazırlamaları gibi süreçler dahil edildiği zaman kırk dakikalık sürenin hiçte yeterli olmadığı belirtilmiştir. Akıllı tahta kullanılarak yapılan sanal müze gezilerinde süre yetmediği için bir sonraki (bir hafta) derse kalan konular arasında kopukluk olduğu buda dikkat dağınıklığı yarattığı belirtilmektedir.

Katılımcıların görsel sanatlar dersinde kültürel miras konusunu verirken kullandıkları tekniklerin başında akıllı tahtayı kullanarak sanal müze ziyaretlerini gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Özellikle kültürel miras konularının öğrenciler tarafından aktif bir halde yerinde gidilip görülmesinin etkisi büyük olacağı ifade edilmiştir. Ancak bu tür gezilerin yeterince yapılamadığı akıllı tahta kullanılarak örneklerin gösterilerek uygulama yapıldığı belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kültürel miras eğitimini verirken karşılaştıkları sorunların başında zamanın kısıtlı olmasından dolayı müze ve ören yerlerine gidemedikleri bu da öğrenme açısından kalıcılığı azalttığı tespit edilmiştir. Katılımcıların karşılaştıkları diğer bir önemli sorun ise okul idarelerinin gezilere sıcak

bakmaması sorumluluk almak istememeleri görsel sanatlar öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlardandır. Gezi-gözlem tekniğini kullanan öğretmenlerin ortak sorunları arasında zaman ve idari izin işlemlerinden kaynaklanan sebeplerden dolayı gezilerin sıkıcı bir hal aldığı tespit edilmiştir. Dikkat çeken bir sorun olarak da görme engelli öğrencilerin dokunarak hissederek anlamlandırabilecek materyallerin müzelerde olmaması ve etkinlik yapılamaması öğrenciler için büyük bir eksiklik olarak, katılımcı tarafından dile getirilmiştir.

Çalışma grubunda yer alan görsel sanatlar öğretmenlerinin kültürel mirasın daha iyi öğrenilebilmesi için kesinlikle müze gezilerinin düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Müze gezileri öğrencilerin aktif halde oldukları algılarının açıldığı, yerinde incelenmesi ve gözlenmesi amacıyla etkili bir öğrenme olarak görülmüştür. Böylelikle öğretmenlerin monoton anlatım şeklinden sıyrılarak öğrencileri konuya dahil ederek kültürel miras konusunu eğlenceli bir hale dönüştürebileceklerini dile getirmişlerdir. Öğrenmede kalıcılığı sağlayan diğer önemli bir etkinlik ise sanal müze ziyareti olarak tespit edilmiştir. Sanal müze ziyaretleri öğrenciler için farkındalık uyandıran bir uygulama olarak görülmüş ve bu uygulama 3 boyutlu gözlüklerle takviye edilebilse daha da verimli olacağı dile getirilmiştir. Kültürel mirasımızı öğrenciye aşılayabilmek için sadece yıl sonunda değil sürekli aktif olan okul içi sergi, sunum, tiyatro gibi etkinlikleri tüm yıla yayarak yaşatmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Son olarak görsel sanatlar dersinde öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarını artırmak için aile ile birlikte iş birliklerini artırmak gerektiği belirtilmiştir. Yapılacak olan gezilere aileleri dahil ederek bilinçlendirmeye aileden başlayarak farkındalıkların artırabileceğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda okul aile birliklerine büyük görev düşmektedir. Görsel sanatlar öğretmenleri öğrencilerin kültürel mirasa karşı olan tutumlarını artırabilmek için yıllık planları hazırlarken öğrenci ilgi, istek ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurdıklarını ifade etmişlerdir.

ÖNERİLER

Görsel Sanatlar öğretmenlerinin kültürel miras konusuna ilişkin tutum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği ve görüşlerinin alındığı bu araştırma için, nitel bulgular göz önünde bulundurularak geliştirilen öneriler şunlardır:

Görsel sanatlar öğretmenlerine, “kültürel miras” öğrenme alanının nasıl uygulanması gerektiğine yönelik hizmet içi eğitim ve seminer verilebilir.

Görsel sanatlar öğretmenleri, mesleki yeterliliklerini geliştirmek için güncel gelişmeler hakkında bilgilendirilebilirler.

Görsel sanatlar derslerinin daha etkili olabilmesi için, okullarda donanımlı modern ve sanatsal atölyelerin düzenlenmesi gerekmektedir.

Görsel sanatlar dersinin daha verimli olabilmesi için ders saatleri artırılabilir.

Görsel sanatlar dersinde, kültürel miras konularına daha fazla yer vererek örneklerin zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Müzelerde eğitim verebilmek için çok amaçlı salon ve atölyelerin bulunması gerekmektedir.

Öğrencilerle iletişimi artırabilmek için, öğretmen-veli-öğrenci koordinasyonlu müze ve ören yeri gibi gezilerin düzenlenmesi artırılabilir.

Görsel sanatlar öğretmenleri kültürel miras eğitiminde öncelikle kendi şehirlerinden başlayarak tarihi, doğal ve kültürel varlıklara öncelik vermelidir.

Öğrencilere kültürel miras eğitimi verilirken, sıkıcı ve monoton anlatımdan çıkarak konuları veya müze gezilerini zevkli ve eğlenceli hale dönüştürerek öğrencilerin merak duygusunu uyandırmak gerekmektedir.

Kültürel miras konuları sadece görsel sanatlar dersinde verilmemeli, diğer derslerinde öğrenme alanlarına eklenebilir. Aynı zamanda ilköğretim müfredatına “Kültürel miras-Kültürel varlıklar” adı altında seçmeli ders olarak ta eklenebilir.

Kültürel miras eğitimi, sadece tarihi eserler, müzeler, gelenek görenek olarak düşünülmemeli öğrenciye sanatı da öğretmelidir.

KAYNAKÇA

- AHUNBAY, Z.** (2007). Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon. (4.Basım). İstanbul: Yapı Yayın
- AHUNBAY, Z.** (2009). Tarihi Çevre Koruma Ve Restorasyon(5. Basım). İstanbul: Yem Yayın
- AKAY, S.** (2006). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Tarih Araştırmalarında Kaynak Olma Özelliği. Millî Folklor Dergisi, Sayı 70.
- ARTUT K. ,** (2001). Eğitim Fakülteleri Ve İlköğretim Öğretmenleri İçin Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. Ankara: Anı yayıncılık.
- ARTUT K.** (2009).Okul Öncesinde Resim Eğitimi. Ankara: Anı yayıncılık 3.baskı
- ARTUT K.** (2006). Sanat Eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ARTUN E.** (2010), Türk Halk Bilimi, Kitapevi, 6. Baskı İstanbul
- ARIOĞLU İ. E.** (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geleneksel El Sanatları Kültür Ve Turizm Bakanlığı.
- AKYÜZ Y.**(2008). Türk Eğitim Tarihi. Pegem Akademi Evi 13.Baskı
- ASLANAPA O.** (2000). Türk Sanatı. İstanbul: Remzi Kitabevi
- ASATEKİN, G.** (2004). Kültür Ve Doğa Varlıklarımız Neyi Niçin Nasıl Korumalıyız Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖŞİM Basımevi
- ASLAN, Z.** and Ardemagni, M. (2006). Introducing Young People To The Protection Of Heritage Sites And Historic Cites.(2009) Web: <https://www.iccom.org/s?search=aslan> adresinden 26.03.2019 Tarihinde alınmıştır.
- ATMACA, A. E.**(2008) Aile ve Toplum <http://dergipark.gov.tr/download/article-le/198188>
- ATASOY, S.** (1983). Türkiye’de Müzecilik. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. (C.6). İstanbul: İletişim Yayınları
- AYAYDIN, V.** Tuna, Y. (2009). L. Mercin (Ed.) Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Eğitimi. Ankara: Pegem A Yayınevi
- BAŞGELEN, N.** (2006). Müze-İ Hümayun“Dan Günümüze İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Arkeoloji, 14, 114-121.www.serfed.com/content_files/dergi/14/15arkeoloji.pdf adresinden 22 Mart 2019 tarihinde alınmıştır.
- BİNAN, D.U.** ve Cantimur, B. (2010).Koruma Alanında Somut Ve Somut Olmayan Boyutlarıyla Miras Kavramının Gelişimi Ve “Yerin Ruhu”. N. ÖzasanVe D. Özkut,(Ed.). Mimari korumada güncel konular içinde (175-191). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ÇAKIR N.**(2016) Türkiye Müzecilik Belleğinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Araştırılması,Yüksek Lisans Tezi İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Yönetimi Bilim Dalı, İstanbul
- ÇAL, H.** (2010). Türkiye’nin Kültürel Mirası Konusundaki Tutumu. Türk Yurdu, 30 (270), 24-28
- CIRIK, İ.** (2008). Çok Kültürlü Eğitim ve Yansımaları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34,

- ÇANKAYA E.** (2006), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzecilik Bağlamında Korunması Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzecilik Anabilim Dalı, İstanbul
- DEMİR E.** (2009) Köy İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi Uygulamaları yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı, Ankara
- DÖNMEZ, C. ve YESİLBURSA,** (2014). Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi. Elementary Education Online, 13 (2), 425-442.
- GÜVENÇ, B.** (2002). Kültürün Abc'si. 2. bs. İstanbul: YKY
- GENÇAYDIN Z.** (1990): Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri Ted Yayınları Ankara Sayı 5
- GOMBRİCH, E. H.** (1999). Sanatın Öyküsü, İstanbul: Remzi Kitapevi
- GÜL, G.** (2004). Birey, Toplum, Eğitim ve Öğretmen. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 1, 223-236.
- GÜVEMLİ Z.** (2005). Sanat Tarihi. İstanbul: Varlık Yayınları
- HURWITZ, A., Day, M.** (2007). Children And Their Arts: Methods For The Elementary School, USA: Thomson Higher Education.
- DEMİREL Ö.** (2004). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı, PegemA Yayıncılık, 7.Baskı, Ankara
- EKİNCİ, O.** (2003). Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması. G.Tarı (Editör), Kültürel Açından Avrupa Birliğine Yaklaşım Sempozyumu (22–24 Kasım 2001). İstanbul: Ofset Filmcilik Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.ş.
- ENDER, C.** (1999). Tarihi Çevre Kaygısı Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- ERTÜRK , S.,**(2016)Eğitimde Program Geliştirme, 2. Baskı, Edge Akademik Yayınları, Ankara,
- KANADOĞLU S.,**(2003) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Hukuku, Ankara, seçkin yayıncılık
- KARASAR, N.** (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınevi
- KIRIŞOĞLU, O. T.** (2005). Sanatta Eğitim, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- KIRIŞOĞLU, O. T.** (1991), Sanatta Eğitim; Görmek Anlamak Yaratmak, Ankara: Demircioğlu Matbaacılık
- MADRAN, E.** (2009). Tarihi Çevrenin Tarihi: Osmanlıdan Günümüze Tarihi Çevre, Tavrılar Düzenlemeler. Tarihi Çevrede Koruma: Yaklaşımlar, Uygulamalar–1, Dosya 14.1. <http://www.mimarlarodasiankara.org>, Adresinden 18 Kasım 2018 Tarihinde Alınmıştır.
- MEB** (2008) Sanat Tarihi Lise 1 Devlet Kitapları 3.Baskı Aykut Basım İstanbul
- MEB,** (2006)Görsel Sanatlar Dersi(1-8. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu) Devlet Kitapları Müdürlüğü
- MEB,** (2008) Lise Sanat Tarihi 1, devlet kitapları 3. Baskı, Aykut basım, İstanbul

- MEB, (2013) İlkokul ve Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1 - 8. Sınıflar) Devlet Kitapları Müdürlüğü
- MEB, (2016) Görsel Sanatlar Dersi(1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz Kitabı Devlet Kitapları Müdürlüğü 5. Baskı
- MEB, (2018) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul Ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.Sınıflar) Devlet Kitapları Müdürlüğü
- MERCİN, L., Alakuç, A.O. (2007) Birey Ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 9.
- MCKERCHER Ve Cros, (2002) Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism And Cultural Heritage Management", International Journal Of Contemporary Hospitality Management, Vol. 15 Issue: 7, Pp.413-413,
- MERCİN L.(2002). Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici Ve Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi,
- MÜLAYİM, S. (1994) Sanat Tarihi Metodu 2.Baskı Bilim Teknik Yayın Evi (MARDER, 2018<https://Www.Thoughtco.Com/What-Is-The-Definition-Of-Art-182707>.
- OĞUZ, Ö. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir? Geleneksel Yayıncılık, Ankara
- ÖNDER, M. (1989). Müzeler ve Atatürk. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 6 (16), 63-72
- ÖZBAŞ, B. (2012). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kültürel Miras Eğitimi. M.Safran (ed.) Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Akademi.
- ÖZKASIM, H., ve Ögel, S. (2005). Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi, İTÜ Dergisi Sosyal Bilimler Serisi, 2 (1), 96-102. Web: <http://www.itudergisi.itu.edu.tr/> adresinden 2 Nisan 2019 tarihinde alınmış
- ÖZEL, N. (2014). Kültürel Miras Varlıklarının Dijitalleştirilmesi Sürecinde Planlama Çalışmalarının ve Üst Veri Tanımlamalarının Önemi. N. Özel Ve T. Çakmak Uluslararası Kültürel Mirasın Ve Kültürel Bellek Kurumlarının Yönetimi Kongresi (17-20 Eylül 2014) Bildirisi. 160-166. Ankara: Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği Erişim Adresi: <https://Www.Unak.Org.Tr/Upload/Userfiles/Files/UNAK2014bildiri.Pdf>
- ÖZSOY, V. (2007). Görsel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitimi’nin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- ÖZSOY, V (2003), Görsel Sanatlar Eğitimi; Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri, Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık Turizm San. Tic. Ltd. Şti.
- OKUYUCU, A, (2011) Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma Tezi
- ÖCAL, O. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kültürel İfade Çeşitliliği. Milli Folklor, 82, 6-12
- ÖZCAN, Ö. (2010). Cumhuriyet Sonrası Türk Müzeciliği Hakkında Notlar. Türk Yurdu, 30(270), 30-34.
- RENAULT, M. (2008). Tell Me About Living Heritage. Paris: UNESCO Publishin(https://Www.Academia.Edu/17109145/The_Rise_And_Fall_Of_Hoi_UNESCO_World_Heritage_Site_In_Vietnam)<http://www.tdk.gov.tr/index.php>

- SEY, Y.** (2003). Sürdürülebilir Kalkınma / “Tarihi Kültürel Mirasın Korunması”. Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Tematik Paneli, Vizyon 2023: Bilim Ve Teknoloji Stratejileri Teknoloji Öngörü Projesi. Web: [Http://Www.Tubitak.Gov.Tr](http://Www.Tubitak.Gov.Tr) Adresinden 17 Kasım 2018 Tarihinde Alınmıştır
- SABAN, Ahmet** Öğrenme Öğretme Süreci: Yeni Teori Ve Yaklaşımlar, Nobel Yayınları, Ankara, 2000.
- ŞAHİN, D., & Münire, M. Y.** (2012). Bireyin Toplumsallaşma Sürecinde Sanat Eğitiminin önemi. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 1, 273-277.
- TAPAN, M.** (1998). Cumhuriyet Döneminde Doğa Ve Kültür Varlıklarının korunması. Y. Sey, (Editör). 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık (ss.199-207). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- TDK.** (1998). Türkçe Sözlük. C: I-II. (9.Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- TURANİ A.,** (2003). Dünya Sanat Tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi
- TAHA, H.** (2004). Managing Cultural Heritage In Palestine “Department Of Antiquities And Cultural Heritag. UNDP Focus, Cultural Heritage. Vol 1.
- TANİLLİ, S.** (2016). Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz?, Cumhuriyet Kitapları.
- UNESCO.** <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>, (Erişim Tarihi 11.01.2019)
- UNESCO.** <http://www.unesco.org.tr/pages/125/122/unesco-dünya-mirası-listesi>(ErişimTarihi 14.01.2019)
- VARIŞ, F.**(1991),Eğitim Bilimine Giriş, Ankara Üniversitesi Basımevi
- VECCO,M.** (2010). A Definition Of Cultural Heritage: From The Tangible To The İntabgible, Journal Of Cultural Heritage, 2016,Sciencedirect
- YETER, E.**(2008). Kentsel Gelişme ve Kültür Değerleri,İstanbul:Tarihi Kentler Birliği Yayın
- YEŞİLBURSA C,** (2011) Sosyal Bilgelerde Miras Eğitiminin Öğrencelerin Somut Kültürel Mirasa Karşı Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi (Doktora Tezi)
- YILMAZ, G. Ve Üçer, Z.A.G.** (2004). Türkiye’de Kentsel Koruma Sürecinde Kurumsal Yapı ve Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Değerlendirme. Ege Mimarlık,
- YILDIZTURAN, M.** (2010). Atatürk ve Müze. Web: <http://www.kultur.gov.tr>, adresinden 12 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır
- YURDAKUL, S.** (2009). Öğretmenin El Kitabı. İstanbul: Kare Yayınları

İNTERNET KAYNAKÇA

- SANAL1.**(2018). <http://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2863.pdf> (Erişim Tarihi 02.10.2018)
- SANAL2.**(2018).www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2863.doc (Erişim Tarihi 02.10.2018)
- SANAL3.**(2018).<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/tr-44797/tasinmaz-kultur-varliklari>.(Erişim Tarihi 04.10.2018)
- SANAL 4.**(2018).[http://teftis.kulturturizm.gov.tr/tr-14437/korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-ve -tabiat-varliklarin-.html](http://teftis.kulturturizm.gov.tr/tr-14437/korunmasi-gerekli-tasinmaz-kultur-ve-tabiat-varliklarin-.html)(Erişim Tarihi 12.11.2018)
- SANAL 5.**(2019). <http://www.kulturvarliklari.gov.tr> Erişim Tarihi 11.01.2019)
- SANAL 6.**(2019). [http://www.unesco.org.tr/pages/126/123/unesco-insanligin-somut-olmayan kültürel-mirasi-temsili-listesi](http://www.unesco.org.tr/pages/126/123/unesco-insanligin-somut-olmayan-kulturel-mirasi-temsili-listesi) (Erişim Tarihi 12.01.2019)
- SANAL 7.**(2019).web: <http://www.europanostra.org/documents/> (Erişim Tarihi 20.02.2019)

1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Öğretmenler;

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığına ait okullarda Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin, görsel sanatlar dersi öğretim programındaki öğrenme alanlarından ‘Kültürel Miras’ eğitimine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Kişisel Bilgi Formu ve Tutum Ölçeğinde yer alan ifadelere vereceğiniz yanıtlar araştırmaya katkı sağlayacaktır. Görüşleriniz çerçevesinde size uygun seçeneğin önündeki parantezin içine (X) işareti koyunuz. **Kişisel değerlendirme yapılmayacağından isim belirtmenize gerek yoktur.** Tüm soruları eksiksiz doldurmanız araştırma açısından önem teşkil etmektedir. Samimi cevaplarınız ve katkılarınız için teşekkürlerimi sunarım.

Köksal KASIM

Yüksek Lisans Öğrencisi
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Ens. Resim Bölümü

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU KİŞİSEL VE MESLEKİ BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:( ) Kadın ( ) Erkek

2. Yaşınız:( ) 21-25 yaş arası ( ) 26-30 yaş arası ( ) 31-35 yaş arası ( ) 36-40 yaş arası ( ) 41 yaş ve üstü

3. Eğitim Durumunuz:( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora

4. En son mezun olduğunuz Yükseköğretim Kurumu:( ) Eğitim Fakültesi ( ) Güzel Sanatlar Fakültesi
( ) Diğer .....

5. Öğretmenlikteki hizmet süreniz:

( ) 1-5 yıl ( ) 6-10 yıl ( ) 11-15 yıl ( ) 16 -20 yıl ( ) 21 yıl ve üzeri

6. Mezun olduğunuz üniversitenin ismi nedir?.....

Lütfen aşağıdaki sorulara seçeneklerden durumunuza uygun olanı “X” işaretiyle işaretleyiniz.	Hiç İlgilenmem	Az İlgilenirim	İlgilenirim	Çok İlgilenirim	Çok Fazla İlgilenirim
Kültürel miras ile ilgili yayınları(kitap-dergi vb.) okumaya ne kadar ilgilisiniz?					
Müze ve öğren yerlerine yönelik yapılan gezi ve ziyaretlere ne kadar ilgilisiniz?					
Görsel sanatlar ders öğretim programına yönelik yapılan eğitim seminerlerine ne kadar ilgilisiniz?					
Kültürel miras konusunda çıkan medya haberleriyle ilgilenirmisiniz?					

Lütfen aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden durumunuza uygun olanını “X”işareti ile işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Görsel sanatlar ders programlarında ‘Kültürel Miras’ eğitimine yeterince yer verilmiştir?					
Görsel sanatlar programında ‘Kültürel Miras’ içerikleri öğrencilerin öğrenim durumları için önemli bir yenilik oluşturmuştur					
Müzelerin görsel sanatlar dersinde sanat eğitimi amaçlı kullanılmasının yararlı olacağını düşünüyorum.					
‘Kültürel Miras’ konuları, toplumların birbirlerini tanımalarına, dolayısıyla kültürlerin de birbirlerine yakınlaşmasına yardımcı olur.					
Görsel sanatlar dersinde ‘Kültürel Miras’ eğitimine yönelik müze-ören yeri gibi gezilerin öğrencilerin sosyo kültürel gelişimine katkı sağlar.					
Müzedeki ‘Kültürel Miras’ eğitimine yönelik ders faaliyetleri yapılmasının okul içi etkinliklere göre daha fazla fayda sağladığını düşünüyorum.					
Sınıflarda akıllı tahtada yapılan kültürel miras içerikli eğitimlerin öğrencilerin hayal gücünü ve duyuşsal algı merkezini harekete geçirdiği fikrine katılıyorum.					
‘Kültürel Miras’ eğitimi bağlamında müzelerin sanat eserleriyle doğrudan iletişim sağlaması kalıcı öğrenmeyi daha fazla artırır.					
Geleneksel(pasif)müze gezileri, öğrencilerde gerçek anlamda kalıcı ve etkin öğrenme meydana getiremeyebilir görüşüne ne oranda katılıyorsunuz.					
‘Kültürel Miras’ konusunun sadece görsel sanatlar eğitim programında verilmesi kazanım olarak yeterli değildir.					

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU SORULARI

- Size göre sanat eğitiminde kültürel miras konu içerikleri neleri kapsamalıdır?
.....
.....
- Kültürel miras öğelerinden hangilerinin daha önemli ve gerekli olduğunu düşünüyorsunuz?
.....
.....
- Kılavuzdaki öğrenme alanlarında kültürel miras eğitimi konuları güncel midir? Açıklayınız.
.....
.....
- Derslerinizde yer verdiğiniz ilinize ait kültürel miras örnekleri nelerdir?
.....
.....
- Kültürel miras eğitimi sizce hangi derslerde verilmelidir? Neden?
.....
.....
- Kültürel miras eğitimi için görsel sanatlar dersi öğretim programında verilen ders süresi yeterli midir? Açıklayınız.
.....
.....
- Dersinizde kültürel miras eğitimi içeriklerini hangi yöntem ve teknikler kullanılarak veriyorsunuz?
.....
.....

8. Okul içi ve dışında kültürel miras eğitime yönelik netür etkinlikler yapıyorsunuz?
 .....
 .....
9. Kültürel miras eğitimi süreçlerinde herhangi bir sorunla karşılaşıyor musunuz?
 .....
 .....
10. Görsel sanatlar dersinde “kültürel miras” konusunun daha iyi öğrenilebilmesi için neler yapılabilir, (önerileriniz).
 .....
 .....
11. Derslerde öğrencilerin kültürel miras içeriklerine yönelik tutumları hakkında gözlemlerinizi nelerdir?
 .....
 .....
12. Eğitimde millilik bağlamında kültürel değerlerimizin, yeni nesillerce sahiplenilmesi için neler yapılabilir. Açıklayınız.
 .....
 .....
- * Eklemek istediğiniz başka görüşleriniz var mı?
 .....
 .....
 .....

ÇALIŞMAYA KATILIMINIZDAN DOLAYI TEŞEKKÜR EDERİM.

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Köksal KASIM	İmza:	
Doğum Yeri:	İzmir		
Doğum Tarihi:	03.08.1980		
Medeni Durumu:	EVLİ		

Öğrenim Durumu

Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Hürriyet İlkokulu			
Ortaöğretim	İmam Hatip Ortaokulu			
Lise	Konya İHL			
Lisans	Selçuk Ün.	Resim-İş Öğrt.		
Yüksek Lisans				
Becerileri:				
İlgi Alanları:				
İş Deneyimi:	MEB			
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:	0544 917 55 66			
E-posta	tskasimts1461@gmail.com			
Adres	Selçuklu Özel Eğitim 1.2. Uygulama Merkezi Selçuklu/KONYA (MEB)			